

NOTIȚE ISTORICE.

ASUPRA

BISERICII SF. VOEVOZI

DIN

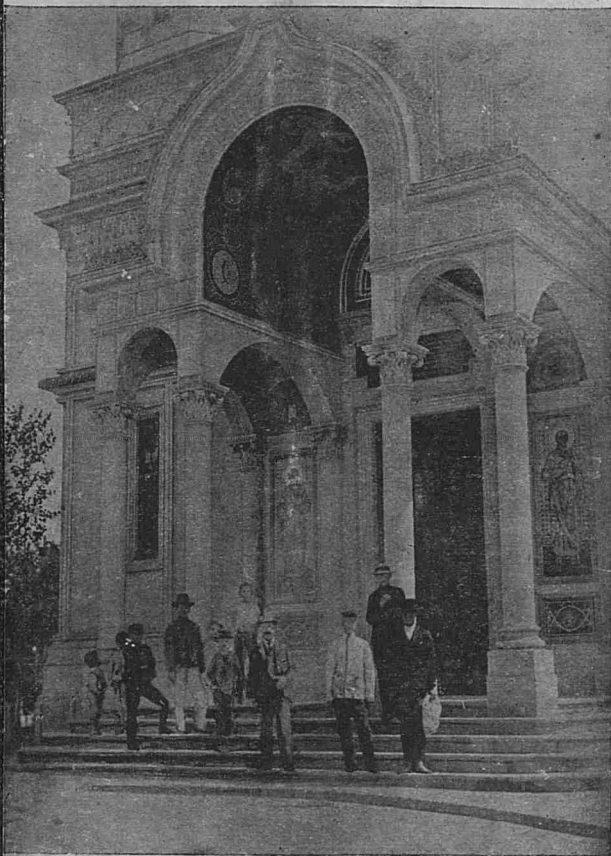
BUCUREȘTI

DE

Pr. Ec. VASILE POCITAN

PROFESOR SECUNDAR

Cu 23 figuri în text

BUCUREȘTI

Institutul de Arte Grafice „CAROL GOBL“ S-r I. St. Rasidescu

16, Strada Doamnei; 16

1904.

www.dacoromanica.ro

NOTIȚE ISTORICE

ASUPRA

BISERICII CU HRAMUL „SF. VOEVOZI“

DIN BUCUREȘTI

DE

Preotul Econom VASILE POCITAN
PAROCHUL BISERICII. -- PROFESOR SECUNDAR

BUCUREȘCI

INST. DE ARTE GRAFICE „CAROL GÖ3L“ S-sor ION ST. RASIDESCU

16, STRADA DÓMNEI, 16

1904

ÎNAINTE-CUVÎNTARE

De am cunoaște trecutul instituțiilor noastre naționale, în specie a bisericilor, a Monastirilor, a școalelor și în genere a orî-cărui așezămînt de bine-facere și de dezvoltare națională, am avea o lumină vie asupra vieții noastre sufletești din alle vremi sub raportul cultural și bisericesc și ne-am putea da samă în totul, cine aũ fost apostoliș noștriș, cum aũ trăit strămoșii noștriș, cu ce s'aũ mângaiat, s'aũ apărat și s'aũ dezvoltat ca popor, păstrând și lăsându-ne ca moștenire patrimoniul sfînt: legea, limba și moșia. Limpedea cunoștință a vieții noastre din trecut, ar putea să ne deschidă mințea, spre a ști cum trebuie să lucrăm și pe viitor, pentru ca și noi la rîndul nostru să putem lăsa urmașilor, dacă nu mai mult, cel puțin același patrimoniũ sfînt, mângâindu-ne de bine-cuvîntarea lor.

Aceasta însă ar fi o lucrare monumentală, care reclamă capacități, mijloace și timpul trebuitor. Ea însă, ce-î drept, ar aduce un mare folos poporului românesc, deschidendu-î frumoasa carte a trecutului, mai ales în ceea ce privește viața bisericească, a iubirei și a devotamentului sêu p_ntru sfînta biserică ortodoxă națională, a luptelor și a jertfelor pentru lege și neam, cari i-aũ oșelit caracterul și 'i-aũ asigurat traiul, prin mijlocul atător primejdii printre cari 'i-a fost dat a se strecura neamul românesc până astăzi. Iată o lucrare care-mi închipuiũ că ar produce cea mai plăcută impresiune în sufletul tinerimeii de astăzi, care ar putea fi socotită ca a doua bibliie a neamului nostru, mai cu seamă, dacă ar fi scrisă de o pană talentată și într'o limbă populară, cu sen-

timent de o deosebită dragoste și o mare admirațiune, — de alt-fel pe dreptul, — pentru biserică și instituțiunile noastre din vremile trecute și cu intențiunea de a grava în inima cetitorului cea mai desăvirșită iubire de biserică și de neam. Dar, până în prezent, nu avem măcar o istorie a bisericii naționale, de cum o operă populară și de o înaltă concepțiune istorică-artistică, cum am dori noi. Sunt însă câte-va încercări de merit și în viitor ne e speranța.

Lucrarea de față este numai o verigă slabă din lanțul cel falnic al vieții noastre bisericești. Ea urmărește a schița în treacăt și a ilustra după putință, o modestă bisericuță de la un colț al Capitalei noastre, care nu datează nici măcar de o sută de ani, dar care de sigur, cu ori și care locaș Dumneșc, a adus mângâere la atâtea suflete îndurerate, a șters atâtea lacrimi și a înălțat atâtea inimă, dohorite de valurile nevoilor și a suferințelor acestei vieți, pe care creștinul dese-ori nu poate a le sparge și a le potoli, de cât numai prin credința în Dumneșc.

Luând-o în mână, iubite lector, citește-o cu drag, caută a respecta și te silește a imita faptele aceloră cari și-au jertfit tot ce aveau mai scump: inima, capacitatea, averea și talentul, pentru restaurarea și înfrumusețarea acelu sfânt locaș de închinare, care, prin modul cum se presintă astăzi, face cinste țării și în specie Capitalei regatului nostru; iar scriitorul acestor rânduri, ca smerit rugător către Dumneșc și slujitor acestei sfinte biserici, chiamă ajutorul celui prea Înalt și în deosebă a căpeteniilor oștirilor îngerești, Sfinții Voevozi Mihail și Gavriil, asupra tuturor eulavioșiilor donatori și a ostenitorilor, dîcînd cu Psalmistul: „Bine-cuvintează, Doamne, pre cei ce iubesc podoaba casei Tale.“ Amin.

Econom V. POCITAN.

INTRODUCERE

Era spre sfârșitul celui de al doilea deceniu al veacului al XIX. Pe tronul țării românești se suise domnitorul Io Gheorghe Caragea (1812—1818), cel orânduit de poartă îndată după retragerea din țară a oștirilor rusești; iar pe scaunul Mitropoliei Ungro-Vlachiei se alesese, după un an de locotenentă, în locul grecului Ignatie cel pus de Ruși, *Nectarie* 1813—1819 (1). Vechiul oraș al legendarului Bucur ciobanul

---

(1) Mitropolitul *Nectarie* (1813—1819). La 1812 ieșind Rușii din țară, a fost silit a se retrage din scaun și Mitropolitul grec *Ignatie*, ce fusese pus de dinșii, care la 15 August (1812) se duce în Italia. Până la alegerea unui alt mitropolit, se numi, de o camdată, o locotenentă metropolitană, compusă din episcopii sufragani: *Iosif* al Argeșului, *Costandie* al Buzăului și *Nectarie* al Râmnicului (1). Acest din urmă, după alegerea divanului și confirmarea domnitorului *Ioan Gheorghe Caragea*, se alege Mitropolit la 13 Decembrie 1812, fiind ipopsifiat la 16 Decembrie. După fuga lui *Caragea*, Mitropolitul *Nectarie*, *Brâncoveanu*, *Samurcaș* și alți boeri pămîntenî, redigiară la 1818 o petiție către Poarta Otomană, prin care se denunță abuzurile și nelegiuirile fanarioților, rugând pe sultan a'î mântui de uriciosul jug al streinilor și a recunoasce dreptul țării de a se guverna de către domnii români; însă Poarta, influ-

---

(1) D. N. Iorga (Ist. lit. II p. 377) dice că, la plecarea Rușilor, fu restabilit *Dositel Filitis*, predecesorul lui *Ignatie*.

se întinsese în partea din spre Sud-Vest până dicolo de ulița plugarilor său, cum se mai numia atunci, a buturugarilor său și Mavrichi, după numele unui proprietar mai însemnat

ențată poate de rău-voitorii țării, nu luă în considerație această cerere, ci trimite domn în primă-vara anului 1819 pe Al. Șuțu. Dar zice-se că Poarta ordonase noului beiu, ca să pacifice spiritele nemulțumite și alarmate în contra streinilor. Ast-fel Al. Suțu în primă-vara venirii sale, forță pe Nectarie care figura în capul petiției către poartă, a depune toiagul pastoral și la 1819 Mai 1, a fost silit a-și da paretisii și se „din cauza vieții sale prea lumești, a indiferenței în afacerile religioase și politice, cum și a abuzului în administrarea eparchiei sale (1). Demisionând, a stat retras la liniște în țară până în timpul revoluției grecești din 1821, când se vede nevoit a se retrage la Brașov, unde a mai trăit până la 1825 Sept. 13, când s'a mutat din această lume, înzropându-se rămășițele lui pămîntești la Biserica cea mare a Sf. Nicolae din Schei.

Din activitatea acestui Mitropolit remarcăm că: la 1813 Ianuarie 25 ipopsifiază și chirotonisește pe archim. Galactiôn egumenul Monastirei Govora, episcop al Râmnicului, în locul său. La 1814 Aprilie 25, ipopsifiază și chirotonisește pe archimandritul Acachie Palada, mitropolit titular al Laodiceei. La 1815 Iulie 21, Nectarie, din ordinul Patriarhului Ciril, ipopsifiază și chirotonește pe archim. Neofit, mitropolit titular al Ierapolei (2). Despre acest Mitropolit, țice *Naum Râmniceanu*, că: „A ars vechile documente ale Mitropoliei Ungro-Vlachiei, prin care se recunoșteaă acestei țări dreptul de a avea Mitropoliți din neamul românesc, cu scop de a nu se mai putea imputa în urmă *cu dovezi* (3), răpirea acestui drept de la pămîntenii“.

(1) Bis. orth. Rom. 1893—94 p. 908. Unui englez, William Macmichael, care'l vizitează, îi face impresia unui *bon vivant*, căruia îi place să trăiască, după urma bunilor pe care'i încasa de pe la preoți, fără a se osteni în citirea și tălmăcirea sfințelor cărți, după cum făcuseră unii din predecesorii săi. N. Iorga în Arch. sc. Iași VII p. 83.

(2) Enăceanu album.

(3) Bis. orth. Rom. 1892 p. 13 și an. XIII p. 266 unde se țice: „A tăinuit și multe documente ale țării ce era puse în păstrare din vechime la sfința Mitropolie și a scos vorbă că au spart hoții într'o noapte paraclisul ce este în casele archiereștii și au furat cele ce erau puse acolo în păstrare“.

din această uliță (ađi str. Berzei); iar în partea de Nord-Vest, până dincolo de ulița Sevastopol (Dușumea) (ađi str. Buzeștilor). Mahalaua aceasta, tăiată de la Răsărit spre Apus de ulița Târgoviștei, făcea parte din vopseaua de verde și se numia mahalaua, orî mai târziu, suburbia Popa-Radu, care mai în urmă ia numele de Manea Brutaru; iar după facerea bisericii sf. voevozi și creșterea ei, luă numele bisericii (1). Vestita uliță a Târgoviștei (ađi calea Griviței) era pe atunci mai largă dar fără simetrie, pavată cu pietriș de rîu, ca orî și care șosea, cu șanțuri pe margini și fără trotuare, totuși ceva mai curată până la răspântia Matache Măcelaru; iar de aci în colo era mai mult un drum cu puțin pietris, de cât o șosea. Ba cam din dreptul școlii de poduri de ađi, din mijlocul, uliței, până mai târziu, se scotea nisip pentru clădiri; iar în str. Sevastopol (Buzești) cam aproape de întretăierea cu str. Occident, era o mare groapă unde se strîngeau apele. Era un noroiu, pe vreme de ploaie, de abea scoteai carul de la Matache Măcelaru încolo. Cu toate acestea, ulița aceasta era prima arteră de comunicație între vechea capitală a țării și noua capitală a regatului românesc de astă-đi. Pe aci mergeau Voevozii de la București la Târgoviște (2); pe aci se preumblau boerii și boeroaicele, jupâni și jupănesele, cari petreceau vara la Târgoviște, Argeș și în alte părți; iar iarna se strîngeau la București. De ar avea puterea de a vorbi, multe suveniruri frumoase, planuri, doruri și suferințe, ar putea să ne destăinuie această uliță de mare însemnătate, prin trecutul său, pentru neamul românesc. Bariera orașului în

---

(1) Numirile mahalalelor, ca și a stradelor, se dau până astăđi cam după numele bisericilor, a instituțiilor, orî a vre unei persoane mai de seamă care locuște în ele.

(2) Capitala țării a fost mai întâiu la Argeș până la 1517, când s'a mutat la Târgoviște și de aci la București.

această parte, numită bariera Târgoviștei, era din vechi la răspântia Matache Măcelaru (astăzi (casa C. Rădulescu) și întretăierea stradelor: Buzești, Berzei și Popa-Tatu, de către calea Griviței). Mai în urmă s'a tot depărtat în afară de oraș fixându-se mai întâiu cam în dreptul podului de piatră al gării și apoi cu creșterea orașului, tot mai în afară. Casele rari și tupilate, unele hanuri vestite ca gazde pentru călători, în care se petrecea românește, cântând lăutarii unorii până în revărsatul zorilor (1), altele prăvălii și prăvăli-

(1) Petreckerile Bucureștenilor din această parte, se începeau de la Paști, când se adunau la dulapul lui Polcovnicu Banu (șosea) unde era hora mare, la care se prindea și domnitorul, după spusa unora, se continua la verdeață spre Herăstrău, la Dumbrava Bănesei, care pe la 1840 avea și musică militară pusă de proprietarul ei, marele spătar și general Const. D. Ghica; la Teii din drumul Bănesei; la Teii Colentinei; la viile cari înconjura periferia orașului și se prelungeau toamna până târziu; apoi în sindrofii cu lăutari, hore, nunți etc.

Intr'un ТРИНАДЦАТА ediția 1726, București, din timpul Mitropolitului Daniil (1720—1732) și a domnitorului fanariot Nicolae Mavrocordat, care este cea mai veche carte de la această biserică (lipsindu-i foile și de la început și de la sfârșit), se află la sfârșit scris de mână, pe lângă acatistul sf. Niculae, scris la 1817 Noembrie 20, de popa Kiriac ot sfinți, care e aceeași persoană cu dascălul Kiriac, ce într'o însemnare cu data de 1813 Februarie 10, din aceeași carte, dice: „Mam însurat eu dascălu Kiriac ja săptămâna lăsatului de carne de postu Paștelui“. Apoi urmează câte-va vosglasuri scrise românește sau grecește, ectenii grecești ca: eti ke eti., scrise cu litere slavone după ureche; o însemnare fără importanță: viața sfintului Haralambie; viața și nevoința sfintului Macarie; urmează însemnări distractive, rețete, socotelii cu taleri și câte-va pomelnice. Tot aci găsesc și câte-va cântece în genul lui En Văcărescu și Conachi, mai toate erotice, culese din gura lăutarilor cred, pe cari le dau aci pentru curiozitate:

I

Oi să mor, oi să mor
Ofțicat și plin de dor

Ca un făcător de rău
N'am pă nimeni ajutor

oare, de unde cumpărați cele de trebuință cei de prin prejur

Oi să mor, Oi să mor
 Istirisit de hamur
 Nu știu't scris, nu știu't făcut
 Vez că parte n'am avut
 Veđi viață norocită
 Dușmănită și hultă
 Numai unil să trăească
 Și alții să se prăpădească
 Nu'mi găsesc un om de taină
 Ca sămi dea leacul de rană
 Ci în loc de lecuire
 'MI auz tot povestire (critic)
 Oh noroace a mea veață
 Mângăero cu dulceață.

ALT CÂNTEC

Focul tēu
 În pieptul meu
 Dorul meu
 În sânul tēu
 Odihna mea de astă noapți
 Să aibă dușmanii la moarte.

ALT CÂNTEC

Frunză verde de lipan
 Catincuța din Gorgan
 Cu rochița de tulpă
 A dat jalbă la divan
 S'aū iubit cu un lipițcan
 Lipițcanu cu ochi verđi
 Nicl odată să nu-l cređi
 Că-te'nșală cu o lămăe
 Până te bagă în prăvălie
 Și('ți) dă casnă cu mânia.

* * *

STIHI DE GLUMĂ .

Veđi cu ochii și nu cređi
 Și mă 'ntrebî de ce oftez
 Oftez că prea greu îmi pasă
 Nu cunosc, dar, lasă lasă . . .

Când voiū sta de oi blestema
 Și îi cădea 'n patina mea
 Că o să'ți desleđi mirarea
 Sē cunoști ce e 'nfocarea
 Că așa se poliptisește
 Care să îndrăgostește
 Si o parte și altă parte
 Tot într'un focșor s'arde
 Vai de cela ce iubește
 Mē mir cum se odihnește
 Mai vrtos când se gândește
 Creeru'n cap se topește.

ȘI ÎN FINE

Săracu cucu de vale
 Cum cântă neichi de jeale
 Săracu cucu de luncă
 Cum cântă Neichi de ducă
 Eū de auđu cucul cântând
 Și merlița șuerând
 Nu mă țiu om pe pămînt.

La tulpina nucului
 Cântă mama cucului
 La mijlocul nucului
 Cântă tatăl cucului
 Dar în vîrfu nucului
 Cântă puiul cucului
 Și cântă cu glas subțire
 De hamur, de despărțire.

Ah ajută-mē noroace
 Un lucru să pot a face
 Că am vēđut o păsărică
 Cu capul de turturică
 Tot din cracă în cracă sborsă
 Și cântă de mē omoară

* * *

Ajută-mi să o dobândesc
 Ca să nu mai pătinesc
 Că glasul ei cel subțire
 Maū lasat fără simțire
 Chipul ei cel ingeresc

și toți cari veneau la oraș. Multe erau construite din bârne în stil oriental, învelite cu șită sau șindrila și altele cu olane dădeau orașului o înfățișare orientală. De la barieră spre mijlocul orașului, ulița Târgoviștei se termina în podul Mogoșoaiei la vornicie (Romanet) sau mai bine la visterie, unde era și obșteasca adunare, la care venea domnitorul cu alaiul de două ori pe săptămână, când se și împărțeau bani la săraci chiar în curtea visteriei (1). Alte ori domnitorul trecea la preumblare în careta domnească pe ulița Mogoșoaia spre sosea, numită din timpul ocupațiunei rusești Kisselef, având înaintea o avangardă de două dorobanți cari strigau că trece Vodă și lumea se da la o parte. Șoseaua Mogoșoaia era ceva mai curată, dar pavată tot cu piatră de riu; iar o parte cu lemne, din care pricină i se mai dice și ați podul Mogoșoaia. Curățenia de gunoae și iarna de zăpadă se făcea de arestanți. În zidul visteriei, cam la intrarea în curte, din timpul lui Bibescu-Vodă se făcu o cișmea, din care cu mare

Mă face să 'nebunesc
Și voesc ca să mi-o prinț
Cu dragoste s'o coprinz
Și s'o pun în colivie
Ca să cânte numai mie
Colivia cu pridvoare
Să-mi cânte cu desmerdare.
Fel de fel să-mi glăsuiască

Să mă parigoriscască.
Frunză verde ruguleț
Acia peste Cerneț
Crescutu-miaū nuculeț
Nucul mare frunza rară
S'aū strâns cucii toți din țară
Și cântă de mă omoară.

(1) D-l G. Ionițescu îmi istorisea că tatăl său era neguțător chiar vis-à-vis de visterie în ulița Târgoviștei. Mercuria și Vinerea când venea Domnitorul la adunarea obștească, regulat, se împărțiau bani la săraci. În acest scop, în ajunul zilei când Vodă trebuia să vie la visterie (mai ales sub Bibescu și Știrbey) venea la tatăl D-sale un tist (căpitan de lipcani, oameni de serviciu de corespondență) și procura bani mărunți pentru săraci, firfiri (13 parale); firfiri (22 parale); jumătăți de sfanți (45 parale) și sfanți (90 parale). Îmi istorisea asemenea cum soseau dîlnic poștalioane încărcate cu bani, strânși din țară și puși în niște genți închise.

așteptare se putea lua apă, din pricina îngrămădirei de lume, pentru că cișmea nu mai era de cât la casa Filip Lenciu (ađi Vernescu) (1) și *cișmeaua roșie* de la întretăierea stradei Fântânei cu podul Mogoșoia. Lângă cișmeaua de la visterie era și un felinar, în care se ardea în nopțile întunecoase lumînări de seă, fiind însărcinați a le aprinde proprietarii și chiriașii, însă numai cei din clasa de jos. Intre podul Mogoșoiei și bariera de la Matache Măcelaru, casă mai renumită era a baronesei (ađi școala de artilerie și geniū), în dosul căreia a fost hanul și grădina Catargioaiceii, unde se făceau multe petreceri

De la barieră dacă ieșeaî din oraș, erau terenuri neîngrijite, cu gropi pentru lut și nisip și mai în depărtare câmp și păduri. Dar chiar mai târziu, acum 40—50 ani, în această parte a marginii orașului, pe unde acum e gara de Nord și mai spre periferie, erau numai vii și livezi și numai ici colea câte o căscioară mică. Așa cam în apropiere de locul unde este acum gara de Nord se afla via lui Prodan. În partea dreaptă a uliței se afla mai însemnată numai casa lui Polizu care împreună cu terenul ei a fost parcelat mai în urmă de Ana Polizu (2) și vîndut (de unde și str. Polizu). Mai era și casa unui dascăl grec; cu grădină mare, din care ađi a rămas proprietatea d-nei Slăniceanu, vis-à-vis de gara de nord; apoi via Manolescu, rămasă de la unchiul seă boer Matache; locul lui Cernătescu și alte câte-va mici locuințe și în colo câmp neted cât puteaî vedea cu ochii.

---

(1) Aci în timpurile vechi a fost un han vestit numit, pare-se, hanul verde, după memoria unora.

(2) Un teren mai mare a cumpărat de la Polizoae un oare-care Gradovicî, proprietar al Hotelului Union, care l'a parcelat și vîndut în loturi.

Această parte a orașului era locuită de neguțitorî, me-seriașî, agricultorî etc., mai toți proprietari și cu oare care avere. Unii din ei erau de națiune bulgarî, sîrbî orî grecî. Evreî nu se pomenea. Prin pozițiunea sa, era o parte a Bucureștilor, unde pînă la un punct, comerțul înflorea, juca banul cum se țice, fiind ulița pe unde intrau și dejugau neguțitorî din părțile cele mai îndepărtate ale țării și chiar din străinătate.

Ca familiî mai însemnate, din această parte a orașului, a căroră memorie ni s'a păstrat, în rîndul întăiî cităm, familia Steneț, tatăl lu Stoian băcanul și Dimitrie Cojocarul, despre carî vom vorbi mai mult în această carte. Tot în ulița Târgoviștei, dar în timpurile mai din urmă, aflăm familiile : Mărgăritescu, Bouleanu, Guran, Răducanu Popescu, G. Manole, Matei Mircea (a căruî proprietate o stăpânește d-l maior I. Obedenaru), Brezoianu, vistier Iordache și alțiî. Casa Adam, acum cîte-va deceniî în urmă, era un han vestit și se numea hanul Galben; iar puțin mai afară de Matache măcelaru (ađî propr. C. Dimitrescu-Țăranu Cal. Griviței 82) era cîrciumă renumită „la Buturugă“. Peste drum de casa Matache măcelaru în colțul uliței Târgoviște cu str. Búzești era familia Georgescu, poreclită vână de iapă. A doua casă de el era Stan Țigănilă măcelarul; iar vis-à-vis, era Matache măcelaru (Lolești), fericitul răposat, al căruia nume îl pomenim și astăđî aproape đilnic. Apoi familiile Tudor (Niță) drojdieru, I. Olteanu, Radu Șerbănescu, Mușat și Niculăiță, fondatorul bisericii sf. Vineri-Nouă.

Pe lingă biserica sf. Voevođi era familia Velciu (ađî baia Grivița), Dincă Crăsnaru, Ioniță Pilitu, Ștefan bot de capră, Gh. Vlăsceanu etc.; iar în str. Chimist și în partea din

apropiere a stradei Popa-Tatu erau familiile: Petre Postașul Ioan Mesciu etc. (1).

În genere locuitorii din această parte, oamenii pacinici și cu frică de Dumnezeu, duceau o viață liniștită. Doar atunci când turbanul turcesc orîcîntul său sabia muscălească apărea cu groază pe ulițele orașului, bieții oameni se vedeau nevoiți a-și căuta adăpost, cari încotro puteau, de frica vrăjmașilor lor seculari. O singură nădejde aveau, la Dumnezeu și un singur loc de mîngâiere: *sf. biserică*. Era într'adevăr o frumusețe și o mare bucurie în zilele de duminică și sîrbătorii, căci mai nu lipsea vre-un membru al familiei de la biserică. În biserică stăteau toți cu mare respect și ascultare, considerînd și iubind pe preot ca pe părintele lor sufletesc. După eșirea din biserică, stînd în curtea bisericii puțin, se serutau, se hiritisau și se interesau între dinșii reciproc despre starea fie-căruia, mai ales dacă cine-va nu venia la biserică, toți se miraau și întrebau: Ce pricină o fi? E vre-un cas de bîlă, nenorocire orîce este? Era o vreme care și avea plăcerile și frumusețile ei, poate mult mai curate și mai sincere ca în timpurile de astăzi. Mai ales în împrejurări grele, în boale (2) și nenorociri, biserica era muma

---

(1) După pomelnicarul bisericii, scris de Ioan Duhovnicul și preoții de pe vremea, — căruia din nefericire îi sunt rupte cu totul mai multe foi din cari am fi putut reconstitui pe vechii enoriași ai acestei biserici, — aflăm însă pe: Lazăr Dulgheru, Costache Ghițulescu, Manolache Dulgheru, Ioan Matei Bragagiu, Matei Mărculescu, Stan Precupețu, N. Sărdescu, Gh. Schiopu, Profir Zidar, Tița Iordăneasca, Ioniță Birjaru, Călin Toma, Radu Mănescu, Ghiță Rătescu, Ioniță Cloșcă, Vasile Birjaru (1863). Urmează apoi pomelnicele cător-va contemporani, scrise de preotul Christache Orășanu.

(2) Serviciul sanitar era slab de tot, pe atunci doar Dumineca venea vătășelul și întreba în fie-care curte: *Sănătoși?* iar cei din casă răspundeau sănătoși, chiar bolnavi de ar fi fost; de frică să nu-i ia la spital. Alt-

lor mângietoare, pe dînsa o iubeau mai mult, o îngrijau, o înzestrau cu averi, o împodobiau și la nevoie și viața și-o jertfiau pentru paza și apărarea ei. Averile lor și în viață dar mai cu seamă după moarte, le asigurau sub efigia crucei, știind că „crucea este pázitoarea a toată lumea“; și pe acele timpuri de jaf și pârjol, doar sf. cruce și sf. biserică mai putea apăra viața și averea Românilor; în cât cu mare dreptate se exprimă mesagiul locotenenței domnești din 28 Aprilie 1866 când dice: „Sub sânta aripă a bisericii se adumbria altă dată tot ce era mai generos și român. Independența bisericii era scutul independenței și dreptăței cetățeanului, precum gloria cetățeanului era gloria lui Dumnezeu, căruia eroii patriei noastre îi ridicară atâtea altare pe câte victorii repurtară. În timpul de cădere, de durere și de doliu, biserica noastră fu nu numai altarul lui Christos, dar și al dreptăței și al naționalității. Domnii răi și despoții și mai apoi chiar oștirii de invasiune, n’au cutezat să pună o mână sacrilege asupra aceluia altar sfînt.“; iar M. S. Regele, cu privilegiul aniversării unui pătrar de veac de domnie se exprimă: „Religia, care este sorgintea tuturilor virtuților, este tot-odată temelia cea mai statornică a viitorului unei Națiuni. Ea a fost paza naționalității noastre, pentru că clerul în timpuri de amară încercare, a știut, prin învățămintele sale mîntuitoare și prin frumoasele pilde de pietate și de iubire de Țară, a fi demn de înalta misiune la care este chemat.

Istoria noastră națională, nu va uita nici-odată numele acestor vrednici păstori, ale căror urme glorioase le găsim

---

felse căutau cu babe. În această privință, vestită era baba Neaga din Popa-Tatu, Deloia din str. Chimist și o altă babă Tudora dintre gărdurile (str. Tunsu și Osiris), care trăește până azi.

la fie-care pas, și cari aũ insuflat turmelor lor iubirea de Dumnezeu odată cu devotamentul către patrie (1).“

Ast-fel a fost viața Românilor în trecut și pentru a se asigura de un viitor temeinic și strălucit, aceiași normă de viață trebuie să-și-o croiască și pentru viitor; căci numai ast-fel se va putea realiza profeția poetului:

Viitor de aur țara noastră are
Și prevəd prin secolii a ei înălțare.

* * *

Cu vremea, întinzându-se orașul în afară în această parte și populându-se, din punctul de vedere al nevoilor lor religioase, mult mai simțite și mai respectate ca în ȕilele noastre, le venea creștinilor peste mână bisericile vecine. Manea-Brutaru, Popa-Tatu, Sf. Nicolae Tabacu din podul Mogoșoia și biserica Mavrogheni, mai ales în ocașiuni de pomeniri, înmormintări și diferite litanii. De aceea se vėdură siliți a se aduna, a se consfătui și punënd mână de la mână, se hotărăsc a ridica o biserică nouă pentru mahalaua lor. În fruntea neguțitorilor mai procopsiți, se află fericiti întru pomenire: *Stoian Băcanu* sin *Petre Steneșu Gabroveanul* și *Dimitrie Cojocarul* sin *Manciu*, cari, conduși de rīvna spre casa Domnului și însuflețiți de evlavia creștinească, ridicară din temelie un locaș frumos de închinare, în această parte mărginașă a orașului. (2) Biserica era de

(1) Un pătrar de veac al domniei *Regelui Carol I*, p. 38.

(2) Ridicarea acestei biserici s'a făcut, după obiceiul timpului, cu contribuțiuni în bani, în natură și cu clacă adecă lucra fie-care meseriaș un număr de ȕile gratuit la construirea bisericii. Am găsit câți-va enoriași cari mărturisise că părinții lor ar fi lucrat la zidirea bisericii.

cărămidă subțire, cum se făcea cărămida pe atunci, lucrată solid (1), cam în forma crucei, cu doi stâlpi suportați de cărămidă înspre ușa de la intrare, fără amvon și pod pentru cor, cu o singură intrare, adică fără ușă la altar, acoperită cu șită. care putrețind cu timpul, fu acoperită cu tablă și văpsită roș. Pictura interioară în stil bizantin și pare-se un fel de „alfresco“, după cum se obișnuiau la vechile monastiri și biserici monumentale ale țerei noastre.

* * *

Cari sunt împrejurările în cari s'a ridicat această biserică?

Alte motive mai puternice cari să fi determinat pe fericitul ctitor fondator ca să ridice din temelie acest sf. locaş, nu aflăm, afară de „proslavirea celui prea înalt“. Tradițiunea însă, care mai în toate ocaziunile, se silește a ajuta istoria, ne păstrează următoarea întâmplare (2). Venise peste țara noastră o mare calamitate. Pe lângă alte greutăți ale dăilor, pe lângă jafurile și uneltirile streinilor din afară și din lăuntru, căduse asupra țerei o ciumă grozavă, care secera dăilnic miile de suflete. Panica era de nedescris. Intrase spaima în sufletele tuturor locuitorilor, dintre cari

---

(1) Unii enoriași, născuți și crescuți în această mahala, susțin că între ctitorii de seamă (inițiatori) ai acestei biserici, ar fi fost și zidarul Pilitu și negușitorul Răducanu (Ștefan) Bot de Capră, cari locuiau ambii pe lângă biserică și că Stoian Băcanu, ca om cu vază și cu știință de carte și ar fi atribuit mai mult sieși acest drept. Dovezile scrise însă sunt cele autorizate, pentru că *scripta manent*. Din acte se cunoaște că Stoian a fost nu numai fondator, dar și chivernisitor al lucrurilor, ca cel ce îl trăgea inima pentru averea, munca și osteneala sa, îngrijindu-se a-l asigura existența și pentru viitor. Dumnezeu care cunoaște gândurile faptele și inima fie-căruia, va răsplăti tuturor după dreptate.

(2) Păstrată în memorie de d-na Sofia I. Poenaru-Bordea.

cei mai cu dare de mîna, fugeau în cotro puteau, spre a'și scăpa viața de o moarte sigură (1).

(1) Ciuma despre care ni s'a păstrat amintirea din acest timp, cred a fi cea înfricoșată din vremea lui Caragea. Acesta fiind numit domnitor de poartă, în ziua de 12 Decembrie 1812 intră în București, cu mare pompă, în mijlocul unei suite strălucite. A doua zi după instalare, adică la 13 Decembrie izbucnesce ciuma, adusă de oamenii din suita domnească. Nicî odată un flagel n'a făcut atâtea victime, muriau până la 300 oameni pe zi și se crede că numărul morților în toată țara a fost mai mare de 90.000. Contagiunea era așa de primejdioasă, în cât cel mai mic contact cu o casă molipsită, ducea moartea într'o familie întreagă și violența era așa de mare, în cât un om lovit de ciumă era un om mort. Spaima intrase în toate inimile și făcuse să dispară ori-ce simțămînt de iubire și de devotament. Muma'și părăsia copiii și bărbatul soția pe mâinile ciocilor, niște oameni fără cuget și fără frică de Dumnezeu. Toți bețivarii, toți destrămații, își atârnau un șervet roș de gît, se urcau într'un car cu boi și porniau pe hoție din casă în casă, din curte în curte. Ei se introduceau ziua și noaptea prin locuințele oamenilor și puneau mîna pe ce găseau... fără ca nimeni să 'ndrăsească a li se împotrivi. Fugea lumea de dinșii ca de moarte; căci ei luau pe bolnavi sau pe morți în spinare, îi trînteau în car, clae peste grămadă și porneau cu carul plin spre Dudești ori spre Cioplea, unde erau ordiile ciumaților. Se increțea carnea pe trup, auzîndu-se grozăviile și cruzimele făcute de acești tilhari asupra bieților c eștini, căduți în ghiarele lor.

Rare ori bolnavul ajungea cu viață la câmpul ciumaților.

De multe ori o măciucă peste cap, făcea într'o clipă, ceia ce făcea boala în 2—3 zile!... Și poate că acești uciși ast-fel erau mai puțin de plîns; căci mai mult erau de jale acei aruncați de vii în câmp, fără așternut și fără acoperemînt, pe pămînt ud și înghețat. Cale de un cîas se aușiau țipetele și vaetele nenorociților din câmpul Dudeștilor.

În urma mai multor scene oribile, neomenoase și bestiale petrecute la ordie, unde unul din acești mizerabili fusese rupt cu dinții de un tîner care apăra cînstea soției sale lovită de ciumă, chiar în ziua nunțel, și în urma revoltei ciumaților, cari au sărit cu parul și au omorât de ce ciocli; autoritatea în sfîrșit, a luat măsuri de a organiza un fel de serviciu sanitar. Ea înfințase cățiva vătășei însărcinați de a în-

Stoian Băcanu cu soția sa Joița (care tocmai pe atunci era însărcinată), vădând cumpăna care venise peste țară și mai ales peste București, își părăsesc căminul și se retrag către Brașov (1), făgăduind înaintea lui Dumnezeu că, dacă-i va apăra de ciumă și le va ajuta să se întoarcă la vetrele lor sănătoși, vor ridica o biserică, în semn de mulțumire lui Dumnezeu. Rugăciunea le-a fost ascultată și după cât-va timp, întorcându-se în țară sănătoși, și-au îndeplinit făgăduința, punându-se în fruntea enoriașilor și cu toții, punând mână de la mână, au ridicat o sfântă biserică pe care o puseră sub patronul sfinților îngeri, protectorii și ajutorii creștinilor și în special a mai marilor cetelor îngerești, sf. archangelii Mihail și Gavriil; iar după obiceiul de

tovărăși pe ciocli din casă în casă și aceștia strigau de la poartă : „Sănătoși copiii“ ? iar din casă răspundeau — de frică să nu-i ducă la Ducești — „toși, toși“. Unul din aceștia într'un raport către șeful său zicea : „Ați am adunat 15 morți, dar n'am putut îngropa de cât 11 fiind-că unul a fugit și nu l'am putut prinde“. Deasupra orașului se ridica un fum galben și acru, fumul băligarului care ardea în curțile boerești, și orașul răsuna de urletul jalnic al căinilor rămași fără stăpân.

La fie-care poartă era câte o șandrama, în care se adăpostea câte un servitor, pus acolo *pazarghidan* (comisionar pentru târgurile de pâine, de carne și de zarzavat). Nimic nu intra în curte de cât după ce se purifica la fum și trecea prin hârdăul cu apă sau prin strachina cu oțet. Cioclii, când treceau pe lângă o casă bogată, aruncau sdrențe rupte de la ciumași, ca să răspândească contagiunea. Ei nu se temeau de molipsirea boalei, căci mai toți erau dintre acei cari zăcuseră de câte 2—3 ori de acea grozavă epidemie. Ciuma cu toate boalele mortale contagioase, devine puțin violentă la acei cari au mai fost loviți de ea (I. Ghica scrisori... p. 29—32).

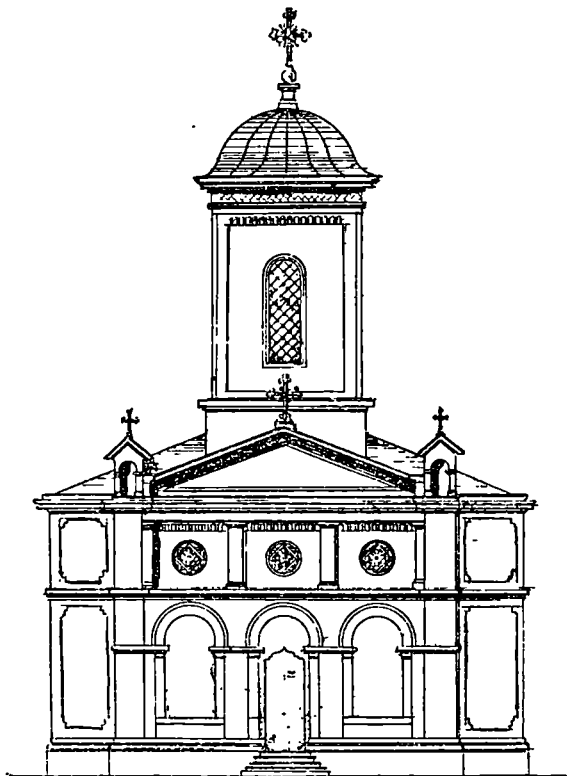
(1) Brașovul a fost în multe împrejurări locul de scăpare al Românilor. Aci se retrăgeau domnitorii, unii din episcopii și Mitropoliții țării (Dositei Filitis și Dionisie Lupu) și mulți din boeri și neguțitori.

atunci, îi mai deteră și chramul sf. Ierarch Nicolae și Adormirea maicii Domnului.

În sfârșit orî-cari ar fi fost motivele, adevărul e că la 1817, se termină biserica sf. Voevozi cu toate podoabele ei și se așază

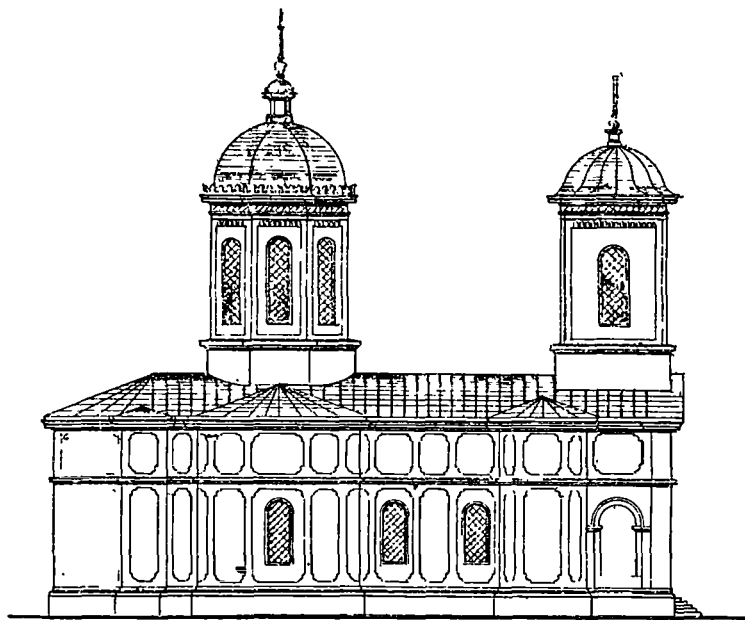
deasupra ușei mari de la intrare, următoarea inscripțiune (pisanie) scoasă în relief pe piatră ordinară și scrisă cu litere cirilice cu prescurtare: „Așa să strălucească lumina voastră înaintea oamenilor ca să vadă ale voastrebune fapte. Drept aceiași e robul lui Dumnezeu Stoian Băcanu sin

„Petre Steneț Gabrovianu cu soția lui Joița, și Dumitru Cojocarul sin Manciu, cugetând a se proslăvi numele celui în Troiță mărit Dumnezeu. Intru cinstea și pomenirea Adormirei Născătoarei de Dumnezeu și a sfinților Voevozi

Biserica veche. — Vederea din față.

„Michail și Gavriil și a sfintului ierarch Nicolae, am înălțat
 „această sfântă Biserică din temelie, precum se vede, în Ți-
 „lele prea Înălțatului Domn Io Gheorghie Caragea V. V.: fiind
 „Mitropolit a toată Ungro-Vlachia Kirio Kir Nictarie, ca să
 „fie veșnică pomenire celor ce au dat ajutor și celor ce vor da
 „să fie și aceia pomeniți în veci, amin. Leat 1817, August 1.“

Biserica vechea. — Vederea laterală.

Din această inscripțiune se vede cine sunt ctitorii principali ai bisericii : *Stoian Băcanu* și *Dimitrie Cojocaru*. In partea finală a pisaniei însă, se află exprimată dorința, ca

(1) Se găsește reprodușă împreună cu câte-va însemnări asupra unora din cărțile mai principale ale acestei biserici în dosarul Mitropoliei București 1880 No. 58 la Acad. Rom. mss. No. 2.409.

să se pomenească și alții cari *aū dat ajutor* și cari vor mai da, din care expresiune se înțelege, că, pe lângă ctitorii principale cari aū ridicat biserica din temelie, aū mai fost și alții cari aū ajutat cu cîte ce-va și pe cari piatra ctitoricească scrie să fie și aceia pomeniți.

Aceasta se dovedește și din pomelnicul ctitorilor de la proscomidie (1), săpat pe piatră ordinară în relief și scris cu litere cirilice pe două coloane (2), (în caracter monumental. † „Pomelnicu titorilor ce aū r(i)dicat din temelie această sfântă beserică“.

VII

Stoian, Joița, Costandin, Hristodor, Dumitru, Ana, Dumitru, Teodor, Gheorghie, Stoiana, H. Gheorghie, Ecaterina, Marin cu tot neamul lor. 1817 Ion Elena.

MORȚI

Petre, Zlata, Hristea, Ioan, Rada, Magdalina, Bela, Maria, Ene, Manciu, Stana, Ioan, Stoica, Zanfira, Stoica, Maria cu tot neamul lor.

Intr'o condică veche (pomelnicar), legată cu piele de marochin și păstrată la biserică, se află scris de mână cu scrisoare cirilică frumoasă, prescurtată, tot pe două coloane începând cu cea întâi pagină a condiceii următoarele: „Pome(1)nicul ctitorilor celor ce aū ajutat la facerea sfintei biserici: Inșă numele ce nău încăput în tabla dă la proscomidie, s'aū trecut aici întraceastă condică“ :

(1) La proscomidie am găsit cu ocazia reparației o cărămidă cu o cruce imprimată în ea în bas-relief și cu inițialele sus de o parte *Is.* și de alta *Xs.*; iar mai jos de o parte *Ni* și de cea-l-altă *Ka*; iar în partea de jos nmele *Stoian*, cu litere cirilice. Această piatră s'a așezat de mine în gaura de la proscomidie în partea din spre altar, lăsând a se vedea inscripția, dacă se curăță tencuiala.

(2) Această piatră s'a scos de deasupra proscomidei și după ce s'a șters, curățat și aurit literile, s'a așezat iarăși la locul ei.

VII

David, Grigore, Tudora, Gheorghe, Petre, Sfeatcu, Părvu, Vasile, Ioan, Pantazi, Ioan, Gheorghie. Anghel, Iordache, Gheorghie, Xristea, Nenu, Neda, Nicolae, Dancul, Șărban, Dumitrana, Teodor, Duca, Miha(I), Vasile, Gheorghie închinăt(o)ru, Anastase, Maria, Peiu, Stan, Ioan, Tudora, Ilie, Marin, Petre, Maria, Sultana, Stanca, Matei, Nedelea, Ioan, Stana, Ioan, Grigore, Tudora, Zoița, Gheorghe, Coman, Costandin, Nicolae, Nicolae, Zanfira, Ioan, Dumitru, Catrina. Gheorghie, Grigore, Gheorghie, Chiru iremonah, Bălașa, Ilinca, Tudorache, Sanda, Voica, Gheorghe, Tudor, Dima, Neculae, Rada, Maria, Stana, Vasile, Pandele, Ștefan, Gheorghie, Crăciun, Tudor, Pascale, Zane, Velciu, Rada, Gheorghie, Denco, Barbul, Ioan, Dumitru, Gheorghie, Tudor, Ghenu închinător, Marin, Tudor, Ioan, Tudor, Ioan ierodiacon, Maria, MihaI, Petre, Stana, Gheorghie, Tudor, Ivana, Anghel, Simion, Dumitru, Pană, Ancuța, Tudor, Anghel, Ioan, Dumitru, Panait, Xristea, Băra, Dumitrana. — O altă mână mai târziu continuă seria citorilor *vîz* scriind : „Nicolae, Mihaile, Ecaterina, Zmar(a)nda, Raluca, Elena, Cost(an)din, Savastița, Zanfira. 1854 Martie 27. — Aceste nume au fost însă tăete prin două linii întretăete. Mai târziu au mai fost adăogați : Elena, Radu, Teodora, carl însă au fost în urmă șterși.

MORȚI

Tudora, Anica, Dobra, Rafail ieromonah, Ioaiereul, Arghira presv., Dan, Gheorghie, Pană, Ana, Stana, Anastasia, Ilinca, Florea, Costandin, Rada, Ioan, Stanciul, T(e)ofil ieromonah. Maria, Stiriian iereu, Stanca presv., Dumitru iereu, Preda iereu, Safta presv., Stana, Iana, Voico, Tudosca, Anania ierom(ona)h, Panait, Nenul, Zlata, Oprea, Catrina, Ancuța, Maria, Ioan, Polizu, Maria, Petre, Staicu, Nicolae, Voica, Neagul, Ilinca, Ana, Pană, Andrei, Oprișan, Catrina, Vlad, Voicu ori a), Ioan, Anița, Tudor, Maria, Rafail, Costandin, Nicolae, Chiriac, Nécșa, Sultana, Sanda, Gheorghie, Neagul, Neculae, Dragomira, Ioana, Neculae, Zoița, Rada, Maria, Ioan, Marica, Xristea, Păuna, Enache, Maria, Neculae, Kiru, Ioachim ieromonah, Hristea, Chiva, Anastasia, Ioan, Neculae, Neacșu, Marin, Manda, Dumitru, Ancuța, MihaI, Calița, MihaI, Marin, Dumitru, Zanfira, Hristache, Zoe, Costandin, Dumitru, Ilie, Nicolae ierodiacon, Costandin, Tudor, Nicolae, Nedelco, Ivan, Ileana, Costand(in), Florea, Costandin, Stana, Costandin, Chița, Ana, Grigore-

Pantazi, Grigore, Rad(a); Stanca, Joița, Grigorie, Alexandru, Maxim, Sanda, Rada, Dumitru, Stefan, Tudora, Ana, Iamandi, Ghinea, Dumitru, Elena, Vâlcu, Stana, Ioan, Stoiana, Pena, Rada, Rusin, Crăciun, Ioan, Stana, Iana, Stefana.—O altă mână a mai adăugat mai târziu numele: Teodor, Toma, Ioan, Sava monahu, Marina, Maria, Efrosina, Ana, Bălașa, Chiriachița, cari însă au fost tăiate prin două linii întretăiate.

Acești evlavioși creștini zidind biserica, au înzestrat-o cu avere din care să se întrețină, să-și procure cele necesare pentru sfânta slujbă și să-și plătească personalul, au dotat-o cu un azil pentru săraci, cu vestminte, odoare și cărți de ritual, din cari pe unele le-a adus de peste munți însemnând mai pe fiecare din ele data 1817 și numele Stoian sin Petre Stenețu, după cum vom vedea.

Ctitoria. Ca ctitor principal, Stoian Băcanu, îngrijește de biserică cu multă tragere de inimă, îmbogățindu-o pe fiecare an, cu proprietăți și odoare bisericesti, cărți și servitori aleși, cari făceau fala acestui sfânt locaș. La 1837 moare soția sa Joița, pe care o înmormântează cu cinste în cimitirul bisericii și anume în sânul din spre miază-zi, împodobind mormântul cu flori, din care s'a păstrat un liliac mare până târziu și strângând oasele neamului său la un loc a așezat pe mormânt o piatră de marmoră albă, lucrată pe margini artistic în relief, având la capătul de sus o cruce în mijloc, de o parte și de alta câte un înger, și dedesuptul crucei un cap; iar la capătul de jos al pietrei o ticvă cu două oase încrucișate. La mijlocul marmorei se află următoarea inscripțiune în relief cu litere cirilice: „Supt această piatră se odihnesc oasele răposăților: Joița, „Hristodor, Elena, Petre, Zlata, Dimitrie, care s'au așezat „de către mine Stoian sin Petre Staneț Gabroveanu, ctitorul „sfintei biserici aceștia ce se numește hramul sfinților Voe- „vozi, spre pomenire, ca Dumnezeu să-î ierte și să-î pome-

„nească întru împărăția sa, 1837 Mai 19, București (1).“

Ctitorul Stoian rămâne acum văduv cu trei copii: Constantin, Michail și Petre; conducând cu aceeași sollicitudine și pietate instituțiunea pe care o ridicase și pe care o iubea ca pe sufletul său. Trei ani mai în urmă, simțindu-se, cum se vede, slab și înaintat cu vârsta, se gândia la ziua sfârșitului și ca om cu prevedere, se gândi a asigura pentru viitor existența bisericii și a dependențelor ei și deci, ca urmare la 1840 se presintă cu jalbă către Domnitorul de atunci Alexandru Dimitrie Ghica, cerând a întări prin chrisov domnesc așezămintele pe care le întemeiasă. — Domnitorul, lăudând fapta filantropică a fericitului fondator Stoian Băcanu, o întări prin următorul *decret domnesc*, din care se cunoaște în scurt situațiunea complectă a întregii instituțiuni. Iată o „Copie întocmai după Chrisovul Domnesc relativ la biserica Sf. Voevozi din calea Griviței adevărită de departamentul dreptății“.

Noi Alexandru Dimitrie Ghica Voevod

Cu mila lui Dumnezeu Domn și stăpânitoriū a toată țara Românească :

„Săvârșirea bunătăților este plinirea cuvântului pentru „carele ziditorul tuturor ființelor din țărână a făcut pre om,

---

(1) Această marmoră, împreună cu o alta pe care o am găsit în curtea bisericii când am venit la această biserică, s'au așezat în grădina bisericii și anume în sinul ei dinspre strada sf. Voevozi. Inscripția de pe cea-laltă marmoră este în grecește și românește pe două coloane. Dăm numai inscripția românească identică cu cea grecească. „Aici se odihnește roaba lui Dumnezeu Alexandrina, soția lui Stavri Eustațiu, născută la : 1841, căsătorită la 1857 și încetată din viață la 1860 Februarie 1 din a doua naștere de copii. Cine va trece pe lângă acest mormânt să vă gândiți că suntem cu toții supuși morții și să dice-ți: Dumnezeu să o ierte.“

„și ea dat lui duch înțelegător să cunoască dreptatea și datoriile către asemenea lui și l-a împodobit cu frumusețea înțelepciunii și a pus în sufletu lui o rază din Dumnezeu, care nu sunt alt de cât facerile de bine către oameni.

„De acest sfânt moral fiind pătruns D. *Sloian Petre*, ne-goșătorul, și aprins de rivnă creștinească, într'adevăr iubitoare de oameni, încă din anul 1817 a clădit din temelie, numai cu a sa cheltuială, o sfântă biserică pe ulița Târgoviștii aici în orașul București, unde se prăsnuește hrumul sfinților Voevozi, făcând împrejururi și alte clădiri. Iar acum s'a arătat cu jalbă către *Domnia mea*, cerere făcând să'i să întărească prin hrisob Domnesc așezările ce'i le au făcut spre pomenirea sa și a filor săi, atât pentru adăpostirea săracilor, cât și pentru ținerea acestui sfânt lăcaș, cu orînduiala următoare, adică :

„I. Șapte-spre-zece chili, ce sunt în curtea Bisericii, făcute de pomenitul ctitor, cum și altele ce să vor mai face pentru sălășluirea oamenilor săraci fără plată de chirie.

„II. Opt prăvălii, ce sunt cu fețele spre uliță, tot în linia zidului curții sfintei biserici, dinpreună cu coprinsu lor, pe care le dă daniel acestii biserici, ca venitu ce se va lua de la dinsele să fie pentru ținerea biserici, de unt-delemn, de lumânări, pentru simbria cântăreților, pentru meremetul biserice și al chiliilor, și pentru ținerea în bună stare a unui puț, ce este din naintea bisericii.

„III. După încetarea lui din viață, adică a ctitorului, să rămâie ctitori și îngrijitori Bisericii, trei feciori ai săi legiuiți, anume: *Constandin*, *Michail* și *Petre*, ca pe unii ce din cercare saū cunoscut de destoinici și vrednici a chivernisi orî-ce slujbă. Iar la întâmplare a nu rămânea

„după vreme rod din neamul copiilor săi, atunci să fie E-
„pitropi îngrijitori Bisericii : Corporația Băcanilor. Această
„jalbă orânduind-o *Domnia mea* la Departamentul Dreptății,
„Neau venit raport de la 6 Iunie sub No. 4.415 arătător,
„că îndreptândușă la tribunalu de comerț al Ilfoyului,
„a primit două raporturi cu No. 2.375 și 2.453, coprinză-
„toare că această Biserică, ce se cinstește cu hramul sfin-
„ților Voevozi, a clădit-o din temelie jeluitorul *Stoian* cti-
„torul, pe loc cumpărat de dînsul în anul 1817. Apoi mai
„pă urmă luând și alte locuri prin prejur, precum sineturile
„de cumpărători, ce le au înfățișat tribunalului, coprind,
„a clădit atât chilii cât și prăvălii, și pă toate le au încun-
„jurat cu curte de zid, făcând d’asupra porții și clopot-
„niță iarășî de zid, și dice Tribunalul de comerț, că pra-
„vila țării, la partea pentru daruri, nu poprește pe lăcui-
„tori din prințipat a face asemenea daruri, și că este slo-
„bod *Stoian Petre*, a înzestra biserica ce este clădită de
„dînsul cu aceste acareturi făcute împrejurul ei, iarășî de
„dînsul; cu cât mai virtos că această înzestrare ce o face
„*Stoian*, este precum se vede din jalba sa, pentru adăpos-
„tirea a multor săraci. Drept aceia zidirea și înzestrarea
„aceștii biserici, cu împrejmuirile și acareturile, ce saū a-
„rătat mai sus, fiind una din cele întâi bunătăți plăcute
„lui Dumnezeu, pentru că sunt spre mângâerea și adă-
„postirea săracilor, și ținerea în bunăstare a Dumnezeescu-
„lui lăcaș, întărim *Domnia mea* printr’acest hrisob, iscălit
„și pecetluit cu pecetea *Domnii mele*, toate cele de mai
„sus, câte a orânduit și aședat *Stoian* ctitorul, ca să stă-
„pânească această sfîntă biserică pomenitele acareturi care
„alcătuesc acum zestrea ei, și să le ție și să se păzească toate
„întocmai în veci fără cea mai mică abatere saū strămu-
„tare.

„S'a scris acest hrisob întru al 7-lea an al *Domniî*
 „*mele* în orașu București, la anul de la 11s: una mie opt
 „sute patruzeci, Octombrie în cincisprezece!

Alexandru D. Ghika.

No. 6.

Sigiliul Domnesc

Mare logofet al Dreptăței
B. Știrbei

Șeful Secției
Serdar Tămpeanu Serdar.

DEPARTAMENTUL DREPTĂȚII

După cererea ce au făcut la departament Stoian Petre a se adevăra această copie după hrisovul făcut și întărit drept copie întocmai după cel adevărat și trecut în condica departamentului dreptăței se adevărează.

Directorul A. Racoviță procit Serdar M. Coadă.

1840 Noembre 23.

Din acest hrisov (1) se vede că singur Stoian Băcanul, numit în decret negușitorul, a ridicat această biserică din temelie, pe locul cumpărat de el pe care l'a mărit prin

---

(2) Originalul acestui hrisov este scris pe o hârtie groasă și tare, poate piele de pergament, ornat în partea de sus cu o frumoasă pajură cu aripele întinse cu o coroană arhierască pe cap și cu crucea în gură; iar în căncile picioarelor ține la dreapta o sabie și la stânga un buzdugan. Toate aceste obiecte sunt aurite, asemenea și florile cari împresoară titulatura domnească; iar pecetea domnească este mare în ceară roșie legată de hrisov cu un frumos ciucure de aur și păstrată în o cutiuță specială mică. Tot hrisovul este păstrat foarte bine în o cutie cilindrică de tinichea groasă. Se află în păstrarea d-lui I. Poenaru-Bordea, a cărui soție d-na Sofia este fiica ctitorului Michail Stoianovici. Decretul de mai sus este o copie luată de mine de la d-na Sofia I. Poenaru-Bordea după original.

alte cumpărături de la vecinî, pe cînd în pisanie, se citează și Dimitrie Cojocarul sin Manciu. Tot din acest decret se constată că ctitorul Stoian a înzestrat biserica cu obiecte sfințite, cărți de ritual, vestminte și toate cele trebuitoare pentru servirea Dumnezeiească. El i-a asigurat trăinicia și pentru viitor, înconjurînd-o cu o serie de pră-

Michail Stoianovicî.

vălii din care să se întrețină biserica și personalul ei, cu un număr de camere pentru locuința fără plată a săracilor și invalizilor și o fântână (1). Ctitoria e încredințată după moartea sa, celor trei fii ai săi: Constantin, Michail și Petre „ca unii ce din cercare s'au cunoscut de destoinică și vrednică a chivernisi orice slujbă; iar în cas de a nu rămânea rod din neamul copiilor săi, să fie epitropi în grijitorii corporația Băcanilor.“

Acte din ctitoria lui Constantin nu cunoaștem; se vede

(1) Fântâna de la Sf. Voevozi era vestită, zidită în piatră și în partea de deasupra avea o inscripție în care se arata că este făcută de ctitorul Stoian. Piatra cu inscripția, îmi spunea un enoriaș, că se mai află și acum la o fântână de pe câmpul Teilor.

că el se sfârșește din viață de timpuriu. Ceilalți doi frați, Mihail și Petre, numiți în termeni mai familiari de către contemporani și slujbașii bisericii, ctitorii Mihalache și Petrache, conduc administrația bisericii și a averei ei, la început împreună și mai pe urmă cu rîndul, până la 1891 Ianuarie 26, când se retrage Michail Stoianovici din conducerea afacerilor bisericesti, motivând din cauză de bătrînețe și boală și recomandă prin raportul No. 17 către Primăria Capitalei pe fratele său mai tîner, Petre Stoianovici. Aceasta se aduce la cunoștința preotului îngrijitor, prin adresa Primăriei No. 3.627 din 4 Febr. 1891. Dar nici Petre Stoianovici nu acceptă ctitoria pentru aceleași motive și mai ales din pricină că biserica, nu mai avea fonduri cu ce să se întrețină ca în trecut, renunțând și el formal la dreptul său de ctitor prin o petițiune adresată Primăriei Capitalei (1).

Petre Stoianovici.

(1) Dos. bis. vol. I. p. 21/13 și al Primăriei No. 366/91. Dosarele bisericii noastre se găsesc cu începere de la 1890, dar numai câte-va hîrtii. D-l G. Ionițescu, episcopul bisericii, mărturisește că d-sa a cla-

Cunoștințe positive despre activitatea administrativă a ctitorilor Michail și Petre nu avem, din pricină că nu ni s'a păstrat nici un act scris și poate că nici nu aū existat asemenea acte, căci după spusa contimporanilor, ctitoriī conduceau biserica și averea ei după cum voeau, ne fiind obligați prin documentul de întărire domnească a da vre o socoteală cuī-va.

Administrația lor consta în a mânuī veniturile, a angaja preoți și cântăreți și a îngriji de cele necesare pentru servirea Dumnezească. Și într'adevăr, biserica Sf. Voevozi a avut epoce de deosebită însemnătate, fiind ca și o mănăstire, cu ziduri groase, case și prăvălii jur împrejur, cu o clopotniță în față, cu personal ales, școală cu renume și venituri frumoase. Dar, ca totul în lumea aceasta, după epoca de renume începe o epocă de scădere și anume, cu timpul încep clădirile a se ruina și cum fonduri nu erau adunate pentru reparație, se scad veniturile și ctitoriī se ved siliți a da cu chirie și chiliile pe care Stoian Băcanu le făcuse pentru a sta în ele săracii gratuit, ca un fel de azil. Mai târziu prăvăliile din spre ulița Târgoviștei ardând, nu s'aū mai putut face la loc și decī veniturile scădeau pe fie-care an. Pentru biserică s'a mai găsit când și când, câte cine-va spre a i se face oare-carī meremeturi, învelindu-o cu tablă și curățindu-o pe cât aū ajutat mijloacele, casele însă carī aduceau venit, mergeau din an în an spre ruină; iar cele arse erau numai niște ziduri pustii, ruine părăsite-

---

sat și cusut hirtile bisericii în dosare, găsindu-le într'un coș în neregulă la preotul bisericii. Actualmente dosarele le-am aranjat din nou, așezându-le în volume și anume dosarele până la 1897, când am venit ca paroh al bisericii în două volume; iar de la această dată pe fie-care an câte un volum, în ordinea: Administrație, finance și Cult.; iar într'un volum a parte dosarul cu *Reparația bisericii*.

Atunci intervine Primăria Capitalei, spre a expropria aceste ruine și împreună cu ele și prăvăliile și chiliile bisericii și clopotnița, care ar fi mai putut dura și aduce un venit bisericii. Anume la 1889 Aug. 29 se ia de către Primărie o porțiune din terenul bisericii dinspre str. sf. Voevozi, dându-i-se prin votul cons. comunal din 13 Ianuarie 1890 în schimb suma de 1.768 lei, 08 ‰, iar de la 23 Aprilie 1890 s'au dărâmat și prăvăliile bisericii dinspre aceeași stradă care aduceau bisericii o chirie de 1.500 lei anual. Scădând venitul de tot, la 4 Septembrie 1890, ctitorul cere Primăriei printr'un raport (1), ajutor pentru plata personalului. În 1891 Aprilie se închiriază prăvălia bisericii de la clopotniță spre strada Griviței cu 920 lei, numai pe 1/2 an, fiind expropriată. Caselor cărî rămân în str. sf. Voevozi, li se face o reparație ușoară, învelindu-se cu tablă pe unde ploua, așa că la 1897, când am venit la această biserică, erau casele preoțești acoperite parte cu olane parte cu tablă vopsită roș. În 1900 s'au acoperit peste tot cu tablă, din mică economii budgetare (2).

Epitropia. Ctitorii legalî renunțând la dreptul lor, Primăria ca urmare, trimite o adresă Pr. T. Georgescu, care fusese numit paroh către finele anului 1890, prin care cere să ia măsurile pentru instituirea unei epitropii (3). Într'adevăr, la 24 Februarie, făcându-se formalitățile, se și procede la alegerea de epitrop din partea enoriașilor (conf. art. 4 din Regulam. ce se întocmise atunci) și se alege

---

(1) No. 16, Dos. Prim. No. 366/91. (2) VI, Dos. bis. pag. 76 și 82.

(3) Bărbatul care introduce oare-care regule în administrația bisericească din Capitală este primarul Em. Protopopescu Pake; până la legea clerului mirean făcută de d-nul Tache Ionescu în 1893/94 și în urmă d-l Sp. Haret prin legea Casei Bisericii din 1902 Aprilie 1

D. C. Rădulescu cofetar. Se ivește însă contestație, pretextându-se că, nu aŭ luat parte la vot un număr suficient de enoriași și Primăria neaprobând alegerea, face demersuri pentru o nouă alegere care se fixează pentru ziua de 3 Martie 1891, fiind delegați din partea Primăriei d-nii I. Nicolescu, N. Guran și Radu Șerbănescu, când însă nu se poate constitui biuroul și deci se amână alegerea pe ziua de 7 Martie, când se alege d-l Căpitan Ioan Obedeanu, care e confirmat de către Ministrul de Interne pe ziua de 1 Aprilie, pentru un period de patru ani, dându-i-se și președenția. Din partea guvernului a fost numit d. N. Guran, astăzi decedat. Constituindu-se epitropia legală se procede la darea pe seamă a averei bisericii, de către foștii ctitori Michail și Petre Stoianovici, în administrarea epitropiei. Cu această ocaziune se face primul inventar de averea și obiectele bisericii (1), cari se predau noiei administrațiunii bisericești.

Starea bisericii și a așezămintelor ei era prea jalnică, totul era în ruină, totul avea nevoie de reparație și mijloace la dispoziție nu erau. Dacă în acel timp, s'ar fi putut ridica din mormint, fericitul ctitor Stoian și ar fi vădit starea de ruină în care ajunsese biserica și așezămintele sale; ar fi plâns ca și oare-când prof. Ieremia pe ruinele Ierusalimului. — De aci însă se încep a lua măsuri de îndreptare. Așa, în urma mijlocirei epitropiei, Primăria prin votul consiliului comunal din 30 Oct. și 1 Dec. 1890 oferă bisericii grilajul de lemn de la cimitirele Ghencea și sf. Vineri, spre a se împrejmui curtea bisericii (2). Această împrejmuire se face însă numai provizoriu, cu toții gândindu-se la o reparațiune radicală.

---

(1) Dos. bis. vol. I. p. 16/8. — (2) Dos. bis. I. f. 2/4 și 3/5.

Ceia ce lovia privirea mai mult era *pictura*, înegrită cu desăvârșire, în cât abia se mai cunoșteau contururile sfinților, cari însă inspiraă mai mult oroare, de cât evlavie. În Aprilie 1892, epitropia cere Primăriei înființarea unei pantahuze (condică de milă), spre a se aduna fonduri pentru zugrăvirea bisericii, a se face un amvon și oare-cari reparațiuni de zidărie și lemnărie (1). În 1893 Primăria aprobă a se face pictura bisericii de d. P. Niculescu în ulei, și pentru a se putea strânge sumele trebuitoare, aprobă deschiderea unei pantahuse pe termen de 1 an, pentru a se aduna suma de 5.171,92, cât trebuia, după devisul făcut pentru reparațiunile proiectate (2). Bani, cum se vede, nu s'au putut aduna și reparațiunile nu s'au putut face.

În 1893 se votează noua lege a clerului de mir, care se pune în aplicare pe ziua de 1 Aprilie 1894. Atunci se face prima alegerea de epitropi după legea nouă, alegându-se la 20 Martie, d. Căpitan I. Obedenaru; iar din partea Primăriei a fost numit d. Ștefan Vasilescu, care stă epitrop până la sfârșitul lui Mai 1895, când este înlocuit cu d-nul G. Ionițescu; pentru că cu toate că se ținuse licitațiune în regulă la 6 Mai pentru dărâmarea chiliilor, pe locul cărora trebuia să se înceapă clădirea școlii comunale, d-sa împreună cu Parochul Christ. Orășeanu, se opunea la dărîmarea, susținând a se repara chiliile și a nu se dărîma.

Numindu-se d. Ionițescu epitrop, se face majoritatea epitropiei pentru dărîmarea și se dărîmă casele, luându-se pe material 340 lei. Pe locul unde fuseseră casele se începe școala. — D-l Ionițescu ia parte la conducerea bisericii — fiind înlocuit numai cât-va timp cu d. Petrescu (3) și apoi cu d. C. Popescu, care la 15 Iunie 1896 este și el înlocuit cu

(1) Dos. b. II, pag. 30—31. (2) Dos. b. II, f. 136 și 119. (3) Dos. b. I, p. 42.

St. Vasilescu (1) și acest din urmă iarăși prin d. G. Ionnițescu.

Din partea enoriașilor a rămas episcop tot d. căpitan I. Obedenaru până la Maiu 1896, când se disolvă episcopia alegându-se în ziua de 12 Maiu, d. I. Petrescu institutor pensionar, care împreună cu d. St. Vasilescu, numit de către Primărie, iaș pe seamă avutul bisericii în ziua de 24 Iunie (2). În 1897 dar, când am venit la această biserică, se afla episcop d-nii I. Petrescu și St. Vasilescu, cari conduc afacerile materiale ale bisericii până în anul 1899, când expirând termenul de cinci ani pe cât fuseseră rinduiți, se convoacă de către Primărie o nouă alegere, pentru ziua de 3 Ianuarie. Nu s'a putut face alegerea la acea dată, din pricină că delegații numiți de Primărie evitaș, sub diferite motive, de a se prezenta în ziua hotărâtă la fața locului, până ce în sfârșit un delegat mai conștiincios se prezintă și la 14 Martie se alege d. I. C. Rădulescu, care e confirmat, numindu-se din partea Primăriei d. I. Petrescu (3); ambii pe ziua de 1 Aprilie acel an. D-l C. Rădulescu însă, nu rămâne episcop de cât o lună și ceva și dându-și demisia la finele lui Maiu, se face o nouă alegere în persoana d-lui Maior I. Obedenaru, care e confirmat; iar în locul d-lui I. Petrescu se numește din partea Primăriei G. Ionnițescu; cari abia la 24 Octombrie iaș pe seamă avutul bisericii de la foștii episcopi, în prezența unui delegat al Primăriei (4). Episcopii de până aci 'și-au dat fie-care obolul lor în stăruința pentru îmbunătățirea stării bisericii (5),

(1) I f. 65. — (2) t. II f. 200 sqq. și t. III p. 26. — (3) V p. 24 și 35,

(4) Dos. b. V p. 40—44, 49 și 94.

(5) Și în trecut au făcut unii dintre enoriași și chiar streini câte ce-va la această biserică. Și anume: Un odor mai de seamă ce 'lam apucat la această biserică este o cruce de argint aurit pe sf. masă, pe a cărui pedestal scrie: „Această cruce e dăruită de Kir Zamfir la liatu 1852“; mai târziu o altă însemnare continuă: „far acum la 1891 dăruită (poate

aū avut toată buna-voință și aū făcut pe cât aū putut.

reparată) de d-na *Maria Ștefănescu* Bisericii sf. Voievozi". — *Ghiță Iancu* și soția sa *Elena, Constantin, Petra, Maria, Leanca* și *Pr. Christache* fac la 1883 patru sfeșnice de alamă, dintre cari două împărătești (1). Un sfeșnic de alamă mai mic dăruiesce la 1885 *Dumitru Constantin*. D-na *Hagica Maria Teofilescu* dăruiește un ou de struț pentru atârnat la policandru, pe care mai târziu îl împodobesc cu un ciucure bogat de aur. D-na *Elena Maior I. Obedenaru* dăruiesce o colimvitră pentru botez, în locul alteia vechi. — *D. Tănase Constantin* face două străni de nuc pentru cântăreți (2). — Se îmbracă în metal cu argint șapte icoane mari de la catapeteasmă și anume: Iisus Hristos și Maica Domnului de către familia *C. Rădulescu*. — Sf. Voievozi „de doi prietenî, Răducanu Anghelescu, Costică, Matache Boiangiu 1885 Maiu 14". Adormirea Maicii Domnului de *D. Costică M. Boian* dimpreună cu soția sa *Ana* 1885 Aprilie 8. — S-ții împerați *Constantin* și *Elena* de *D. Dumitrescu* 1885, August 26. — Sf. Treime de Răducanu Anghelescu 1885, Aprilie 23 și sf. *Nicolae* de *D. K.* — La 1892 Maiu, D-na *Sophie E. Luther*, dăruiește o pereche de cununii aședate într'o elegantă cutie specială de lemn, îmbrăcată cu piele și pe dinăuntru plușată bogat și cu gust artistic. — *Caliopei C. Dimitrescu* ași decedată, dăruiesce un covoraș pentru sf. altar. — Mai târziu, s'a donat de către Casa de Depunerî, prin mijlocirea d-lui *G. Belian*, un policandru bogat de bronz cu sticle, care a fost montat și aședat cu spesele d-lui *Belian* (3). *D. Vladimir Chica* mare proprietar din capitală, a dăruit un rând de vestminte pentru *Econ. I. Burcă*, care prin subscripție prin enorie și-a mai făcut alt rând de vestminte mai prețioase. — Din diferite economii s'aū făcut două rânduri de vestminte și pentru *Econom V. Pocitau*. — *Def. Constantin Iarca* a dăruit două sfeșnice de lemn și *Th. Mirodotescu* fost cântăreț, a îmbrăcat sf. *Evangeliei* de pe sf. masă cu catifea roșie, în valoare de 60 lei. — Aū mai dăruit, candelile de metal cu argint, poale și perdele pentru sfințele icoane, cărți și alte odoare bisericesci; iar epitropia în 1898 repară acoperișul bisericii desvelită de o furtună și toarnă un clopot de 60 kgr.

(1) Sfeșnicile împărătești, prin aprobarea Casei Bisericii, s'aū dăruit bisericii din comuna Poenari-Burchi, județul Prachova.

(2) Sunt dăruite bisericii sf. *Nicolae* din strada Buzesci (Dușumea).

(3) Astăzi se află la biserica *Popa-Tatu*. — Alt policandru al bisericii vechi a fost dat la biserica sf. *Voievozi* din comuna *Boghești* jud. *Tecuci*; iar un policandru de bronz pe care d-na *Maria Căp. Georgescu* voia a'î dăruî bisericii noastre, după insistența autorului acestor rânduri, a fost dăruit capelei Seminarului Central.

Alegându-se în 1899 ca epitrop d. Maior I. Obedenaru (1)

Maior I. Obedenaru.

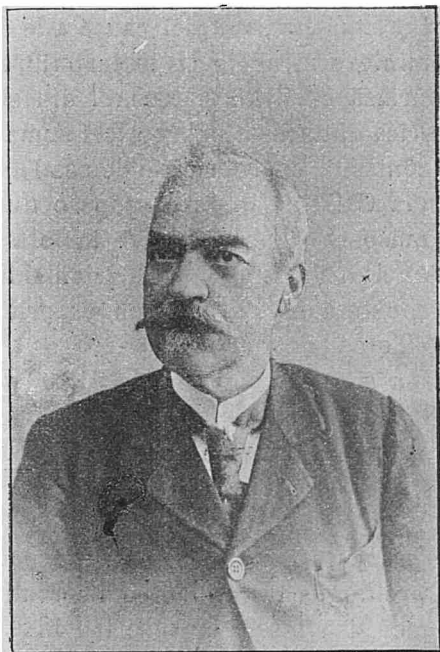
(1) Născut la 1846 în București, frate cu regretatul învățat dr. Obedenaru. A luat parte în războiul din 1877 și retrăgându-se mai în urmă

în unire cu parochul și cu D. G. Ionnițescu (1), își pun toate

din armată, fu ridicat la gradul de major. Intrat în viața politică a ocupat postul de ajutor de primar al Capitalei, oficer de stare civilă, membru în consiliul de Administrație al Regiei Monopolului Statului și de la 1891 a fost ales în două rânduri, episcop al bisericii noastre, pentru a cărei restaurare a desfășurat o mare activitate. A fost decorat cu: Steaua României în gradul de cavaler; Coroana României în gradul de comandor; coroana de fer Frantz-Ioseph, sf. Stanislas, Tacova și mai multe medalii de campanie.

* * *

(1) Născut în București, unde înveță mai întâi la dascălul Bartolomeu de la biserica sf. Vasile din podul Mogoșoaie, apoi la dascălul Marin Chioru de la Manea Brutaru și Ștefanache de la Sărindar, care avea școală în str. Luminei, și în urmă studiază la liceul sf. Sava și Matei-Basarab. De la 1863—1894 institutor în orașul Cerneți, unde funcționase și I. Maiorescu și apoi în București la școala primară din str. Principatele-Unite condusă de I. Beiu (astăzi tipogr. cărților bisericești), prima școală primară unde s'a introdus mai întâi muzica și gimnastica. De aci se permută la No. 2 din col. de negru, apoi, la No. 1

G. Ionnițescu.

roșu și în fine la No. 4 din verde str. Popa-Tatu (aici școala din curtea bis. Francmasonă). Ca medalii a fost decorat cu: Resplata muncii pentru învățământul primar clasa I și cavaler al ordinului Coroana Ro-

silințele pentru a se întreprinde restaurația bisericii, care ajunsese într'o stare de nedescris.

Să vedem mai întâi ce fonduri avea biserica și apoi cum s'a făcut restaurarea.

Fonduri pentru restaurare.

Așezămintele acestei biserici, mărețe, solide și quasi-monumentale la început, cu timpul au început a se deteriora, și cum împrejurările vin de a nu li se mai putea face reparațiuni, ajung din ce în ce mai în ruină ; din care pricină Primăria Capitalei caută a le dărâma, mai ales că voia să alinieze stradele ce le înconjura. Până în 1894 se expropriază clădirile și terenul din strada Sf. Voevozi, luând biserica din aceste exproprieri suma de 5.868,08 (1). În 1895 se continuă exproprierile de cea-l'altă parte a bisericii spre strada Griviței, în care scop se numește o comisiune care să măsoare și să estimeze la fața locului valoarea terenului. Din încheierea acelei comisiuni (2) cu No. 40.692/95 se constată că s'a luat din proprietatea bisericii:

I. Teren pentru construc-		
țiunea școlii comunale .	918,00 mp. a 30 lei m.p.	27.540,00
II. Teren pentru prelun-		
girea str. Semicercului .	1267,68 mp. a 30 lei m.p.	38 030,40
Total . . .	<u>2185,68</u>	<u>65.570,40</u>

* * *

Terenul se expropriază, se începe construcțiunea școlii și prelungirea stradeiemicercului cu piațeta din fața școlii și a bisericii; bisericii însă, nu i s'a achitat prețul ori cel puțin să i se fi asigurat la Casa de Depunerii. În 1895 pentru prima dată, fiind primar d-nu *N. Filipescu*, se

măniei, Fost membru în consiliul comunal și epitrop la această biserică în același timp cu d. maior I. Obedenaru.

(1) I p. 91. — (2) Dos Prim. No. 2.660/95 Mapa 43 seria 2.

votează de către Consiliul Comunal al Capitalei, suma de 40.000 lei pentru această biserică (1), care se recunoaște și de către Consiliul Comunal din 1896, sub primăria d-lui *C. F. Robescu*, aducându-se la cunoștința epitropiei prin adresa No. $\frac{4}{1} \frac{0}{4} \frac{6}{9} \frac{9}{2} \frac{2}{0} / 95$ din 16 Decembrie 1896 că: „Consiliul Comunal, prin decisiunea emisă în ședința de la 4 Octombrie 1895 și 26 Septembrie 1896, a decis a se acordă acelei biserici, ca despăgubire pentru terenul pe care s'a construit școala comunală de la Sfinții Voevozi, o sumă de lei (40) patru-deci mii, care să servească la reparaarea clădirii bisericii și la facerea de locuințe pentru preoți.“ Consiliul mai hotărăște ca lucrările să se facă de către Primărie și deci delegă pe un architect al său spre a întocmi proiectele de planuri (2). În urmăre d. P. Petricu, architect-șef de pe lângă Primăria Capitalei, a fost însărcinat cu facerea studiilor pentru reparațiunile necesarii. D-sa întocmește planuri pentru reconstrucțiunea și restaurarea bisericii luând ca model Curtea de Argeș, de asemenea planuri și pentru facerea din nouă a locuințelor pentru preoți. Devisul însă se urca la o sumă cu mult mai mare de cât capitalul pe care ar fi putut compta epitropia. Se mai simplifică atunci planurile și se renunță de o cam dată la casele preoțești, dar nici așa nu se putea face o restaurare cum se cade, cu suma pe care i-o oferise Primăria, sub titlul de despăgubire.

Planurile, împreună cu devisul, care se ridica la suma de 63 455 lei banii 34,— din cari scăzându-se valoarea lucrărilor neobligatorii pentru antreprenori, ca: pictura, geamuri vitrate, mobiliere etc., în sumă de 12.261 banii 34, rămâne neto suma pentru reparația arhitectonică de zidărie 51.194,00 —

(1) Monit. Com. 1895 p. 416 și 1896 p. 326.

(2) Dos. b. II p. 104 și Vol. IV. p. 45.

a fost înaintate către autoritățile în drept spre a fi aprobate. Intâmpină însă o greutate la consiliul tehnic al Ministerului lucrărilor publice, care referase că, lucrarea nu prezintă destulă soliditate, prin faptul că legătura între zidăria veche cu cea nouă nu se poate face așa de strâns; apoi dărîmarea stălpilor suportîi din biserică, care e o caracteristică a vechilor noastre biserici, ar slăbi soliditatea bisericii și în fine opinează că cheltuelile ce se prevăd pentru ornamentațiunea bisericii, ar fi mai potrivit a se întrebuița pentru garantarea solidității ei. Dar în urma stăruințelor energice ale epitropiei și a mărturisirei arhitectului diriginte că studiile sunt așa făcute că se garantează soliditatea menținându-se și ornamentațiunea, se aprobă și de consiliul tehnic ca și de sf. Mitropolie, Ministerul de interne și cel de Culte și Instrucțiune publică.

Îndeplinirea tuturor formelor se întărzie până în primăvara anului 1900, când se începe și traducerea lor în fapt.

Publicându-se licitație pentru darea în antreprisă a lucrărilor, se ține la 12 Iulie (1) în camera de ședință a Consiliului comunal și în prezența reprezentantului Primăriei, prezentându-se două concurenți. Dintre aceștia, după expirarea termenului de supra-ofertă, se dă executarea lucrărilor d-lor Raimondo et Luigi Bozero, antreprenorii cunoscuți, cari executaseră și școala comunală de băeți Sf. Voevozi și cari și acum prezintă mai multă garanție, oferind și prețul cel mai avantajos 9 și 45% sub devis, ceea-ce venea, scădându-se oferta din suma din devis: 46,356 bani 17. Se fac formalitățile prealabile, se încheie cuvenitul contract și în ziua de 16 August se începe dărîmarea bisericii vechi, făcându-se ultima slujbă în ziua de 15 August la Adormirea Maicii Domnului; cu toate că Primăria Capitalei ne avizase

---

(1) IV p. 20.

printr'o adresă, ca să nu începem lucrarea, dacă nu avem banii trebuitori. — Ne-am ținut însă: „Cu Dumnezeu înaintea” și am început. Bani însă nu aveam de ajuns și nici măcar cei votați de Primărie, nu-i aveam la dispoziție. În așa situație, epitropia se gândește mai întâi la scoaterea unei condicii de milă (pantahusă); dar sf. Mitropolie ne răspunde că ast-fel de condicii, după regulamentul sf. Sinod, nu se scot de cât cu aprobarea Cosiliului comunal (1). Se renunță atunci la această idee și se deschide o condică de subscripție prin enoria noastră și pe la diferite persoane cunoscute, care ne dă o sumă de câte-va mii de lei, cu care putem preîntâmpina nevoile curente.

Lucrările de reparațiune mergeau greu, din pricina lipsei de mijloace. Din suma de 40.000 lei, votați de către Primăria Capitalei, cu mare greu se putuseră lua în 1900/901, 18.000, care se dăduse ca aconto antreprenorilor. În anul următor 1901/902 nu mai puterăm lua nici un ban de la Primărie, încurcându-se lucrurile. Primarul de atunci, observă că suma de 40.000 lei ce consiliile comunale din trecut o oferise bisericii pentru reparațiunea ei, ca despăgubire pentru terenul ce îi expropriase, ar fi mai mult o donațiune; iar nu un preț al terenului, pe care însuși comisiunea rînduită de Primărie îl prețuiseră mult mai scump. Se opunea epitropiei și presumpțiunea, ca să nu vină o altă epitropie mai târziu, care să ceară și prețul terenului bisericii peste donațiunea de 40.000 lei și deci nu mai voi să avanseze nici un ban. Epitropia nu stă în nelucrare însă. Ea mai avea un excedent din anul expirat și niște vechi economii în efecte în valoare nominală de 6.100 lei, pe care le schimbă, încasând suma de 4.965,65; cu care urnește lucrările înainte

---

(1) VI p. 51 și 107.

spre a nu se întrerupe. — Anul 1902 este ce-va mai norocos pentru mersul lucrărilor. Se încep a încasa sumele ce subscriseseră o parte dintre enoriașii bisericii; unul din enoriași se hotărăsc a face odoare pentru biserică; epitropia lansează încă din Februarie un apel tipărit către diferite persoane cunoscute ca filantropice, societăți, instituțiuni de cultură etc., în următorul cuprins:

Onorabile,

Fapta bună este singura podoabă neperitoare a omului. Ea este mărghăritarul cel de mult preț, care împodobește pe creștin cât trăiește, și-î este și arvuna vieței fericite de după moarte. Ferice dar de creștinul care știe a-și agonisi comoara faptelor bune.

Strămoșii noștri din trecut, au fost bogați în fapte bune, și grație mărinimel lor, mai toată țara noastră este presărată cu monumente religioase și filantropice. În special, biserica noastră națională, a trăit și trăește încă din evlavia pioșilor creștini, cari au înțeles, că viitorul țării lor stă în bogăția și înflorirea monumentelor ei naționale.

De aceste sentimente stăpânită fiind Epitropia bisericii parohiale Sf. Voevođi din Capitală și cu scop de a putea termina și împodobi măreața biserică, ce au îngrijit a se restaura în calea Griviței, într-o pozițiune din cele mai alese și mai expuse la vederea tuturilor celor ce intră și ies din capitala regatului nostru, — au deschis o listă de subscripțiune publică, pentru ca fie-care român, care prevede cu mândrie înflorirea Capitalei noastre și înălțarea bisericii, să bine-voiască a contribui, cu cât inima îl va lăsa și mijloacele îl vor ajuta.

Onorabile! În țara noastră, una dintre cele mai ospitaliere poate din lume, dîlnic vedem cum streinii ridică monumente superbe, și nu doară prin ajutoarele lor proprii; ci prin banii noștri, strănși prin diferite mijloace. Dar pentru noi, pentru instituțiile noastre proprii, să nu contribuim fie-care cu câte ceva? Mai ales acum, când cu toții vedem că Statul român nu mai poate cuprinde prin bugetul său toate, e cu atât mai patriotic și mai creștinesc pentru fie-care dintre noi, a ne deschide inimile și a ne gândi, că ajutorul ce îl vom da, este scump, mai de preț ca cel doi dinari ai văduvei din Evanghelie.

Convinși fiindcă și d-voastră ca români și creștini, sunteți stăpâniți de aceleași sentimente ca și noi, ne place a crede că veți bine-voi a

„răspunde la apelul nostru, înscriind pe această listă suma ce veți bine-voi a oferi și semnând cu propria d-voastre mână.

. Primiți etc. . . . Paroh Pr. V. Pocitan.

Epitropi { Maior Ioan Obedenaru.
G. Ionnițescu.

În urma acestui călduros apel, a venit în ajutor câți-va credincioși cu ce aș bine-voit. În același an, scriitorul acestor rânduri, împreună cu institutorii școlii No. 30 (Sf. Voevozi) am luat inițiativa a da două serbări școlare-bisericești, în localul numitei școlii, luând parte la prima serbare și d. *Spiru Haret*, ministrul Cultelor și Instrucțiunii Publice; în scopul de „a se aduna ajutoare pentru formarea grădinei de pe lângă biserică și școală și al cantinelor școlare“. De aci s'a înecat câte-va sute de lei. Epitropia însă, pe de o parte, ia măsurii spre a se da în executare pictura bisericii, mobilierul, geamurile vitrate, clopote etc.; iar pe de altă parte, nu încetează a stăruii către Primăria Capitalei, spre a termina odată într'un fel și a ni se aquita restul din prețul terenului expropriat al bisericii. Se schimbă primarele, venind în capul Comunei d. *I. Procopie Dumitrescu*, un bărbat cu frumoase sentimente pentru biserică, care ascultând plângerea epitropiei, recunoaște dreptatea cauzei noastre și intervine cu autoritatea sa în Consiliul Comunal care în ședința din 11 Februarie 1902 (1) ia următoarea decisiune:

„Consiliul, având în vedere cererea epitropiei bisericii Sf. Voevozi, făcută prin raportul No. 40.692/95, de a i se plăti terenul ce s'a luat de Primărie pe calea Griviței, împreună cu clădirile aflate pe el, pentru alinierea stradei și

(1) Monit. Com. No. 50 an. XVI, p. 814 sq.

pentru construirea școalei de la Sf. Voevozi, având în vedere că suprafața terenului luat, după referatul Direcțiunei tehnice este de 2.185,68 m. p. care socotit a 30 lei m. p. se ridică la suma de lei 65,570, având în vedere că Consiliul comunal la 4 Octombrie 1895 și 26 Septembrie 1896, a acordat pentru terenul luat 40.000 lei, cu titlul de ajutor pentru a se restaura biserica și a se face clădiri pentru preoți, din care sumă s'a și achitat 18.000 lei; revine asupra voturilor date și aprobă ca, pentru exproprierea terenului menționat cu clădirile ce s'a dărîmat, să se acorde despăgubirea de lei 65.570, cât a estimat serviciul tehnic, în care să intre suma deja acordată ca ajutor pentru reconstruirea bisericii și decide a se face actele de expropriere cu formele prevădute de lege, rămânând a se plăti restul până la 65.570 lei“.

Această decisiune fiind aprobată și de Casa Bisericii cu adresa No. 3.309 din 11 Iunie 1902, se încheie următorul

ACT DE VÎNÐARE (1).

Intre Primăria Comunei București reprezentată prin subsemnatul Al. Petrovici, ajutor de Primar, lucrând în executarea votului emis de Consiliul comunal în ședința de la 11 Februarie 1902, ratificată de d-l Ministru de Interne cu adresa No. 6.586/902, și biserica Sf. Voevođi reprezentată prin Epitropiș sêi: Preotul V. Pocitan, Maior I Obedenaru și George Ionișescu de alta, a intervenit prezentul act, prin care noi preotul V. Pocitan, Maior I. Obedenaru și George Ionișescu, epitropiș bisericii Sf. Voevođi, declarăm că în interesul prelungirei stradei Semicercului și construirea unei școli comunale, am vîndut Primăriei pentru suma de 65,570,40 din terenul bisericeii, o porțiune de teren în suprafață de 2 185,68 m. p. teren, din carî 918 m. p. necesari pentru școală.

---

(1) Acest act a fost autentic. de Trib. Ilfov la No. 5984 și transcris la No. 1775 din 10 Iulie 1902.

și 1.268,68 m. p. necesari pentru prelungirea strădei, conform planului situat în București strada Sf. Voevozi, calea Griviței.

Locul vândut având forma și vecinătățile arătate pe schița de plan aflată la dosar, a trecut deja în posesiunea Comunei; iar biserica prin Epitropii săi garantează pe Primărie pentru pașnica lui stăpânire.

Suma de lei 65.570.40 prețul vânzării, minus sumele deja eliberate, se va libera după autentificarea și transcrierea acestui act, în limitele posibilității casei comunale.

Taxele privesc pe Epitropie. — Făcut la 6 Iulie 1902.

Primar, (ss) Al. Petrovici

Epitropii { (ss) Preotul V. Pocitan.
(ss) Maior I. Obedenaru.
(ss) G. Ionnițescu.

No. $\frac{16.667}{2.687}$ Iulie 6, 1902.

După cuprinsul actului redactat de contenciosul primăriei, urma a ni se achita prețul, în limitele posibilității casei comunale. Dar cum casa comunală nu era în măsură de a ne achita îndată după facerea actelor; cu mare stăruințe, ni s'a putut da câte-va mii de lei spre a nu se întrerupe lucrările, până în primă-vara anului 1903, când s'a făcut de către Primăria Capitalei, sub conducerea d-lui C. F. Robescu actualul primar, împrumutul de 13.000.000, din cari ni s'a achitat prețul în rate, primind ultima rată în primele zile ale lunii August 1903; așa că numai grație buneivoințe a actualului Primar al Capitalei D. C. F. Robescu, am putut termina biserica.

Dar să vedem și în detaliu, fondurile din cari s'a făcut restaurarea bisericii:

A. Din prețul exproprierei terenului bisericii, s'a încasat suma de 65.570,40; din cari scădându-se 1983,55%, taxa timbrului și înregistrării, rămân încasați *neto* 63.586,85.

B. Din schimbarea efectelor ce le avea biserica în valoare

nominală de 6.100, dintre cari 5.100 urbane 5 % ;
 iar 1.000 oblig. com. Bucuresci 4 1/2 % 4.965,65
 C. Din serbări școlare-bisericești . . . . . 460,50.
 D. Din ajutoarele adunate de pe la enoriașii bisericii și
 din altă parte și anume :

Societatea „Agricolă“
 a dăruit 300 lei.—*Di-*
mitrte și Zoe Petrescu
 propr. calea Griviței,
 200 lei.—Econom *Va-*
sile Pocitan și soția sa
Despinița au dăruit.
 160 lei. — Câte 100 lei
 au dăruit: *Dr. Ioan*
Cornoiu profesor uni-
 versitar și director al sf.
 Mitropolii; *Inginer Io-*
sif și Ana Gold; *Gene-*
ral Alex. Anghelescu;
 Fam. *General Tell*; *Că-*
pitan Gheorghe și Ioa-
na Florian; *d-na Iulia*
 și *Barbu Miltiadi*; *Tă-*
nase și Eugenia Chir-
ca; *Costache Dumit-*
rescu-Țăranu; *Ște-*
fan și Ana Cosâmbea-
nu; *Mitana și Nicolae*;
Sultanasin Ghrorghe
 și *Maria Pătărlăgea-*
nu.—Câte 60 lei au aju-
 tat: *Eraclie și Evantia*

C. F. Robescu, primarele Capitalei.

(1) Născut în orașul Focșani în anul 1841 Aprilie. A terminat cursurile complete ale liceului Sf. Sava și în urma concursului ținut în anul 1861, a fost trimis ca bursier al Statului, la Paris pentru studiul Istoriei Naturale, obținând titlul de licențiat în Științele Naturale.

Duro; Nicolae Tomescu; Radu Cojocaru și Radu Olteanu.—Câte 50-

În anii 1864—65 și 1865—67 a urmat cursurile școlii de Sylvicultură de la Nancy, obținând diploma de Inginer Sylvic.

Și în această școală a fost ca bursier al Administrațiunii Domeniilor Statului și Ministerului Finanțelor; fiind primul Român care a urmat cursurile complete ale acelei școli cu depunere de examen.

Intors în țară a fost numit profesor la școala de Agricultură de la Pantelimon, și mai târziu la școala de Agricultură și Sylvicultură de la Ferăstrău, instruind numeroși elevi dintre cari mulți ocupă astăzi funcțiuni înalte în administrațiunea sylvică a statului. Numit în anul 1867 profesor de Istoria Naturală la Lyceul Matei Basarab, a funcționat acolo până la ieșirea la pensiu.—Profesor la Seminarul „Nifon Mitropolitul,; iar în anul 1877, la începutul războiului pentru Independență, a fost numit Director General al Poștelor și Telegrafelor, organizând acest serviciu la noi și în Bulgaria și legându-l cu cel din țară, asigurând astfel în tot timpul Campaniei legătura poștală--telegrafică a armatei Române și a celei Ruse, cu țara.

După un serviciu de șase ani în care a adus numeroase îmbunătățiri acestui serviciu, participând și la două congrese poștale și telegrafice la Paris și Londra, a fost numit inginer al Creditului Funciar Rural, instituțiune la care a adus multe îmbunătățiri

A fost ales Primar al capitalei în două rânduri, întâi în anul 1895, până în 1899, cu care ocaziune a adus însemnate îmbunătățiri orașului, regulând finanțele Comunei și lăsând frumoase escedente după fiecare an bugetar. În anul 1902 Decembrie a fost ales a doua oară Primar al capitalei, demnitate pe care o ocupă și astăzi.

A fost ales deputat în mai multe legislațiuni, prima oară în 1866 în coleg. IV țărănesc la R-Sărat, apoi în Capitală la colegiul I de Cameră îndeplinind și astăzi mandatul de deputat al acestui Colegiu.

Decorațiuni.—În timpul acestor îndelungate servicii a primit diverse distincțiuni onorifice din țară și străinătate și anume:

1) Mare ofițer al României.—2) Mare ofițer al ordinului Francisc-Iosef Austria.—3) Comandor al Stelei României.—4) Comandor al ordinului Sf. Mihail și Gavril al Bavariei.—5) Comandor al ordinilor Sf. Stanislas și sf. Ana, Rusia.—6) Marele Cordon al ordinului Tacova, Serbia.—7) Ofițer al legiunii de onoare.—8) Bene merenti cl. I-a.—9) Crucea trecerii Dunării și 10) Medalia Independenței.

Tei au dăruit: *N. Garoescu*; *Ioan și Sevastița Georgescu* propr. calea Griviței; *Dimitrie și Maria Foișoreanu*; *D-na Ana Adam*; *Iordan și Alexandrina Panof*; *Anastasia Băldăneanu*; *Maria Guță și Maria Gheorghiu*. — *D-nul Gabriel Grigorescu*, 2 poli de aur (41,20). *D-na Eufrosina G. Florescu*, 40 lei; *Elena D. Zotu*, 30 lei; *D-nul A. F. Robescu*, 30 lei. — *D-na E. Mirinescu* prin subscripție, 28 lei, *D-nul Teodor Herescu*, 25 lei. — Câte 20 lei au dăruit: *Inginer Alexandru Cosmovici*; *Inginer Teodor Dragu*; *D-na Zoe și Costică Gorovei*; *Inginer D. Iarca*; *Mihail și Maria Poenaru*; *Gheorghe și Ecaterina Tomoșoiu*; *D-na Smaranda Georgescu*; *Caliopi D. Ionescu*; *Bucur și Parascheva Aldescu*; *Ioan Alexandrescu*; *Romulus și Zoe Alexandrescu*; *D-na Elisabeta Cioran*; *Constantin și Ana Mihăilescu*; *Dumitru Ioan și Ilinca*; *Dumitru și Eutihia Popescu*; *Mihalache Popa*; *D-na Elena Ghiță Iancu*; *Ana Vivescu*; *Alexe G. Munteanu*; *Pandele și Eufrosina Cunescu*; *Smaranda T. Nicolau* și *D-na Gheorghiza Păciulescu*. — *D-na Maria Păunescu*, 15 lei; *Ioan și Gheorghiza Tiboldi*, 15 lei. — Școala normală *Vasile Lupu* din Iași, prin subscripție, 12 lei 05. — Câte 10 lei au dăruit: *Ing. S. R. Negulici*; *Inginer Ștefan și Aglaia Antoniu*; *Nicolina și V. Andrei*; *D. și Barbu Niculescu*; *Tănase Constantin*; *Ecaterina și Ilie Gheorghiu*; *Fam. Crăsnaru*; *Alexandru Bratu*; *H. Goldenberg*; *Gheorghe Vasilescu*, argintar; *D-na Elena Teodorescu*; *Vișan și Ana Ionescu*; *Ioan și Maria Anghel*; *Badea și Sevastița Grigorescu*. — Profesorii gimnasiului din Târgoviște 6 lei. — Câte 5 lei au dăruit: *D-na Ariadina și Maria Iorgulescu*; *D-na Natalia și Alexandru Maior Ghenovici*; *D-na Ana Colonel Magheru*; *Diomsie și Ana Dumitrescu*; *D-na Ana Lupescu*; *Maria Ionescu*; *Vasile Pop*; *Niță Dumitrescu*; *Moise Nestor*; *D-na Elisabeta Vasilescu*, 4 lei; *Nestor și Maria Georgescu*, 3 lei; *Cherian, Agov și Grigorie*, 2 lei; *Nicolae Gaetan*, 2 lei; *C. Nicolescu*, 2 lei; *G. Dimulescu*, 2 lei; *D-na Anica și Pelaghia*, 2 lei; *I. Christache*, 1 leu și *Rafail Ispas*, 1 leu. — Total 3.366 25.

Recapitulând sumele de mai sus găsim că s'a încasat în total pentru restaurarea bisericii suma de 72.379,25 %;

Afară de contribuțiunile în numerar, au mai ajutat la împodobirea acestei biserici, următorii bunii creștini și anume :

D. Maior *I. Obedenaru*, proprietar, calea Griviței 70, a dăruit o candelă de argint pb. 12 la răstignire, în valoare de 600 lei, și următorii:

1) *Gheorghe și Vasilichia Cojescu*, proprietar calea Griviței 62, a dăruit două icoane mari și două mici, *Sf. Gheorghe și Sf. Vasile* îmbrăcate în argint și încadrate în tocure speciale de stejar sculptat și poleit, îmbinate cu tâmplă; precum și un policandru mare de alamă cu 24 lumini, în greutate de peste 300 kgr., toate în valoare de 4.000 lei.

2) *Miltiade și Iulia Barbu*, proprietar, a dăruit două sfeșnice împărătești de alamă, cu câte trei lumini fie-care, 1.200 lei.

3) *Constantin și Maria Rădulescu*, proprietar, calea Griviței 80, un rând sf. vase de argint pb. 12 și un rând de veștminte preoțești stofă de mătase vernil cu flori și cu galon și ciucuri de aur; iar iconița din spate cusută în fir, toate în valoare de 900 lei.

4) *Elisabeta Nichifor*, proprietară în str. Atelier, 2 candelă de argint pb. 12 la icoanele împărătești, în valoare de 720 lei și 30 metri covor, toate în valoare de 870 lei.

5) *Ștefan și Ana Cosâmbeanu*, proprietar, 1 sf. chivot de argint pb. 12, represintă în concepție biserica în miniatură, 400 lei.

6) D-na *Ana Grecescu* proprietară, str. Manea-Brutaru 8, a dăruit un rând de procopețe de catifea albastră cusute în fir aurit și 200 lei ajutor pentru un rând de veștminte preoțești pentru Econom V. Pocitan, toate în valoare de peste 400 lei.

7) *C. Dumitrescu-Țăranu*, proprietar calea Griviței, o candelă de argint pb. 12, la icoanele împărătești, 360 lei.

8) *Eraclie și Evantia Duro*, proprietar calea Griviței, o candelă de argint pb. 12, la icoanele împărătești, 360 lei.

9) Căpitan *Alexandru și Natalia Ghenovici*, 2 sfeșnice de argint pb. 13 pentru sf. masă și o îmbrăcăminte tot pentru sf. masă pictată artistică cu simboale adecuate locului, peste 300 lei.

10) D-ra *Areta Protopopescu*, a donat două perdele de mătase, artistic brodate, una ca jveră la ușile împărătești și alta la iconostas prețuite la peste 300 lei.

11) *G. Constantin și Maria*, proprietar calea Griviței, patru iconițe mici de argint pb. 12, la patru icoane împărătești, 240 lei.

12) *Tănase și Eugenia Chircă*, proprietar str. Berzei, 2 sfeșnice de alamă, 240 lei.

13) *Nicolae și Chiriachița Simulescu*, proprietar str. Buzești, o masă de stejar masiv artistic lucrată pentru epitaf, la 120 lei.

14) D-na *Viorica și Gheorghe Vasiliu*, farmacist calea Griviței, o îmbrăcăminte pe sf. prestol, în pânză de in și alta de postav bun cu galon și ciucurî de aur, 150 lei.

15) *Teodor și Rada Mirodotescu*, proprietar str. Vânătorului, o candelniță de argint pb. 12, prețuită la 150 lei.

16) *Alexandru și Ecaterina Vântul* profesori, o cruce cu răstignirea Domnului, pentru sf. altar, sculptată și pictată artistic, 140 lei.

17) *Ioan și Sevastița Georgescu*, proprietar calea Griviței, un sfeșnic de alamă, 128 lei.

18) *Iordan Panof și Radu Olteanu*, proprietarii calea Griviței, 1 sfeșnic de alamă, 128 lei.

19) *Constantin și Caliopi Iordăchescu*, propr., str. Buzesci, 2 jeșurî de stejar sculptat și tapetate bogat cu covor în cadrul, pentru sf. altar, 120 lei.

20) D-na *Ecaterina Furduescu*, o cruce de argint pe sf. masă, 100 lei.

21) *Ioan, Maria și Georgel Rădulescu*, propr. str. Francmasonă, au dăruit 2 sfeșnice de alamă, 100 lei.

22) *Gheorghe și Ecaterina Tomoșoiu*, calea Griviței, o candelă de argint la iconostas pb. 12 și luminări, peste 100 lei.

23) D-na *Gheorghiza și I. Tiboldi*, calea Griviței, o candelă de argint pb. 12 pentru sf. altar și luminări, peste 100 lei.

24) D-nele *Anastasia și Maria Ștefănescu*, calea Griviței, 2 sfeșnice de argint pentru sf. masă pb. 12, 100 lei.

25) *Ioan și Dragna* din Fund. Buzești, o cutiuță pentru sf. moaște la sf. prestol și o tăviță cu paharul ei pentru cununii, ambele de argint pb. 12, 100 lei.

26) D-na *Ana Colonel Magheru* str. Occident, 2 sfeșnice de argint pentru sf. masă, prețuite la 70 lei.

27) *Alexandru și Reghina Dinu*, frezer din calea Griviței, o iconiță sf. Archanghelii cusută în fir pentru vestmintele Ec. V. Pocitan, 60 lei.

28) D. *Hagica Maria Teofilescu*, o tiplotă de argint pb. 12, o piatră de marmoră vânătă la proscomidie și o icoană de tablă, învierea Domnului, adusă anume de la Ierusalim, peste 58 lei.

29) D-șoara *Alexandrina General Tell*, perdele de satin de mătase și diferite acopereminte prețuite la 40 lei.

30) D-na *Elena Hagi Vasile*, a îmbrăcat brăul și coroana de la crucea cu răstignirea din altar cu argint, bine executate, 40 lei.

31) D-na *Roland*, un potir mic cu lingurița lui de metal, 40 lei.

32) D-na *Ana Colonel Ghenovič*, 1 pahar de argint pb. 14, cu gravurii artistice, în greutate de 22 dramuri, 30 lei.

33) D-șoarele *Zoraida* și *Lucreția C. Moteanu*, 1 perdea pictată artistic pentru iconostas.

34) D-ra *Elena D. Constantin*, 1 rând de procovețe de satin roș cusute artistic și o perdea la iconostas, peste 30 lei.

35) *Zoe* și *M. Mavrodin*, o îmbrăcăminte la analog, 1 la iconostas și o față de masă, 25 lei.

36) D-na Căpitan *Maria Georgescu*, o iconiță sf. Arh:ngheii îmbrăcată în argint pentru iconostas.

37) D-nul *Dimitriu*, maestru în tinichigerie, 2 cutii de tablă de zinc din care una mai mare pictată gratuit de pictorul Emil V. Damian.

38) Pr. *Damian*, pictor, 6 icoane prășnicare pictate gratuit, a mai aurit pisania veche și alte servicii bine-voitoare.

39) *C. M. Babic* și *Venera*, două etajere pentru cărțile de la cele două străni ale cântăreților, la 50 lei.

40) *Gherghina* închinata, o lamperie la proscomidie, 60 lei.

RESTAURAREA BISERICII

După ce am văzut mijloacele pentru restaurarea bisericii și podoabele dăruite de către pioșii creștini, să vedem acum, în ce a constat acea restaurare, cum și de către cine s'a executat; și mai întâiu :

Arhitectura. -- Din punct de vedere arhitectonic, s'a modificat în totul vechea biserică, aducându-i-se următoarele modificări: a) S'a înălțat vechile ziduri cu aproape doi metri, făcându-se arcurile și bolțile interioare toate din nou; iar pantocratorul este susținut pe patru stâlpi de bazalt cu grinzi de fier la cele patru arcuri principale.

b) I s'a adăos din nou două turla și amvonul din față.

cu colonade, mai lungindu-se și corpul bisericii și dându-i-se o înfățișare majestoasă. *In exterior*, acoperimîntul pantocratorului și al turlor s'a făcut de aramă; iar al corpului bisericii cu tablă plumbuită și cositorită, groasă. c) S'a u modificat ferestrele, mai micșorându-se, cam în stilul bisericilor noastre vechi și făcându-se în toate locurile unde era o fereastră, trei ferestre mai mici grupe; afară de fereastră mică de la proscomidie, *singura* care a rămas cum era mai înainte. d)

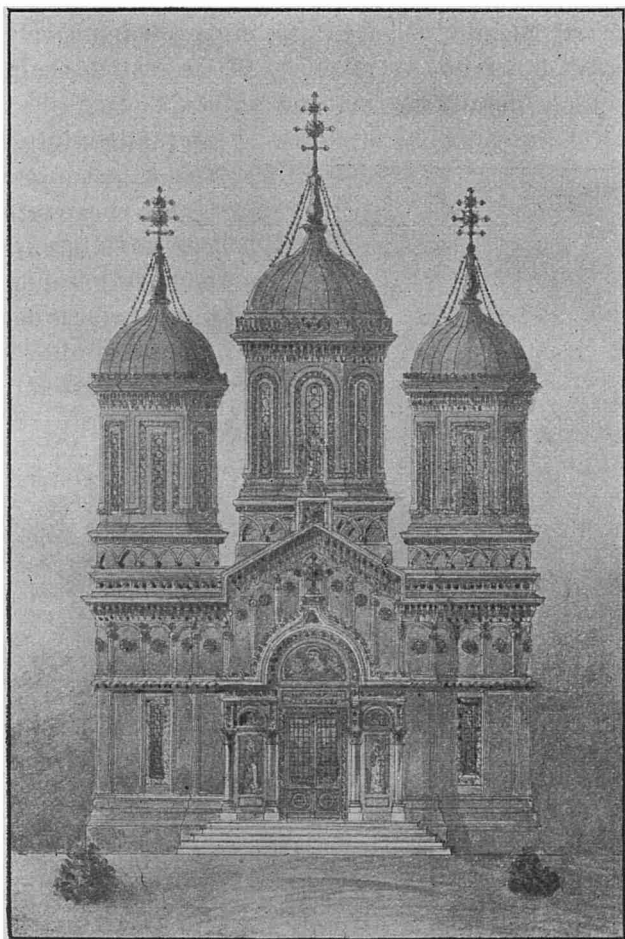
P. Petricu (1)

de piatră. e) Corpul bisericii exterioare este înconjurat cu

---

(1) P. Petricu e născut la 1851 în București. Studiile le-a făcut în țară, o parte la școala de bele-arte și apoi a lucrat sub conducerea arhitecților profesori Beniș și Al. Orăscu. A luat parte la concursuri de clădiri publice luând premiul I cu proiectul pentru palatul administrativ din Craiova, Bacău și Galați. A întocmit la 20 proiecte de clădiri mari pentru primăria Capitalei și particulare. Intre acestea cităm: Transformarea halei

un brâu pe la mijloc, având mulțime de ornamente în

Vederea din față a bisericii.

centrale, casarma guarzilor comunali, palatul Regiei M. Statului, spitalul Caritas, școli: școala de comerț, școala primară General Adrian, școala nor-

ciment și gips, care dau bisericii o înfățișare admirabilă. Decorațiunile exterioare ale bisericii (ornamentațiunii), tratate în stil bizantin și imitate după modelul celor de la Curtea de Argeș, s'au executat de către sculptorul Faust, după detalii în mărime naturală date de arhitectul diriginte. *In interior*, pardoseala s'a tratat peste tot cu mozaic în figură geometrice rotunde, simbolice; atară de treptele de la altar și glăfurile ferestrelor, cari

R. Bozero, antreprenorul (1)

1901 a fost decorat de către Primarul Capitalei cu coroana României în gradul de ofițer.

(1) R. Bozero născut în 1842 în Forgaria prov. Udina din Italia. Venit în România s'a ocupat cu executarea a diferite lucrări de arhitectură, construind: Internatul teologic, școala primară comună de băieți No. 30 și biserica sf. Voevozi, casa Cretzulescu din str. Stirbey-Vodă etc.

mală primară a societății pentru învățătura popoului român etc.; în fine bisericile: Dobroteasa, Catedrala din Turnu-Măgurele, capelele cimitirelor din capitală etc.

Pentru lucrările sale artistice, a fost decorat cu ordinul, steaua României în gradul de cavaler; crucea Salvator în gradul de cavaler pentru proiectul bisericii și a localului legațiunii Elene; iar la 10 Mai

a fost executate în marmoră albă. Turla din spre calea Griviței, este în partea de jos (parter) fără scări, instalându-se în ea gura scurgerei apei de la botez, care este pusă în comunicație cu hasnaua exterioară; iar în partea de sus are clopotele (1) la cari se poate urca pe scara de la turla cea-altă și prin amvonul (cafes) pentru cor, cari sunt toate din nou făcute, nefiind în biserica veche pod pentru cor.— Acestea sunt în scurt modificările arhitecturale, care dau bisericii o înfățișare de un deosebit gust estetic. Terminându-se zidăria, s'a așezat, după un mic incident, de asupra ușei mari de la intrare, următoarea

(1) După dărâmarea clopotniței bisericii vechi, care era în fața bisericii și pe sub care se intra în curtea bisericii, pe niște porți mari și apoi în biserică,—s'a ușezat clopotele pe un schelet de lemne, afară din corpul bis., lângă biserică, în sânul din spre strada sf. Voevozi. Aci le-a găsit scriitorul acestor rânduri, putând fie-care a le trage și mai ales copiii de pe drum își făceau o distracție bălângânindu-le în trecăt și fugind. În noua clopotniță s'a făcut scheletul din nou și s'a ușezat clopotele de către clopotarul N. Spireanu. Clopotul cel mare s'a turnat din nou în greutate de 300 kgr. punându-i-se inscripția: „Făcut pentru biserica s-țil Voivozi din București, 1902 Iulie 1. Fiind episcop: Maior I. Obedenaru și Gh. Ionițescu. Paroch Econom V. Pocitan“. — Clopotul mijlociu, singurul care a rămas din cele vechi și care era clopotul cel mai mare în biserica veche, i s'a ușezat torțile de metal, fiind până atunci de lemn legate cu fer. Pe dinsul se află următoarea inscripțiune, făcută în relief cu litere cirilice și înconjurată de bande de sculpturi tot în relief: „Acest clopot sa făcut de Dumnealul Jupănu Stoian Petro Bacanu titorul sf. Biserici ce se numește hramul sfinților Voevozi Mihail și Gavril, nlița Têrgoviștii, Gogossen Daniel Wolff 1835“; iar dedesupt în litere latine și în bas-relief se dice: „Curățat și montat la 1902 Iulie 1, Fiind episcop: Maior I. Obedenaru și G. Ionițescu. Paroch Econom V. Pocitan“.—În sfârșit pe clopotul cel mic, se află inscripția: „Biserica sf. Voevozi din calea Griviței, 1898. Curățat la 1902, Iulie 1. Fiind episcop: Maior I. Obedenaru și G. Ionițescu. Paroch Econom V. Pocitan“. Tot acum s'a făcut și toaca de fer și cea de lemn din nou.

pisanie săpată în marmură neagră, cu litere poleite cu aur.

„Ridicatu-s'a din temelie acest sfânt locaş, cu hramul „sfinţilor mai mari Voevođi Mihail şi Gavriil şi Adormirea „Maicii Domnului, în anul mântuirii 1817, de către repausaţii „întru-fericire: Stoian Băcanu sin Petre Steneţ Gabroveanul „ca soţia sa Joiţa, Dumitru Cojocarul sin Manciu şi alţi evla- „vioşi creştini.—Ruinându-se cu vremea, acum între anii „1900—1903; sub domnia M. S. Regelui Carol I şi soţia sa „Regina Elisabeta, în a doua arhipăstorie pe scaunul sf. Mitro- „polii a Ungro-Vlachiei a I. P. P. S. S. D. D. Iosif Gheorghian, „fiind primar al Capitalei D. C. F. Robescu, s'a restaurat ra- „dical şi împodobit, din fondul primit de la Primăria Capitalei „şi cu ajutorul enoriaşilor; prin stăruinţa şi osteneala epi- „tropilor: Maior I. Obedenaru, G. Ionnişescu, Paroch Econom „V. Pocitan şi Preotul Econom-stavrofor Ion Burcă. — S'a „târnosit la 21 Septembrie, 1903. Architect fiind D. P. „Petricu.“

În sf. Altar, la Proscomidie, alături cu vechiul pomelnic ctitoricesc, cu aprobarea Casei Bisericii, s'a aşezat altă in- scripţie tot pe marmoră neagră, cu litere aurite şi să- pate în bas-relief, în care intră toţi pioşii creştini, cari au dăruit bisericii ajutoare în numerar sau în odoare în valoare de cel puţin 100 lei. Iată şi această inscripţie:

„*Pioşii donatori,*

„Cari, pe lângă avutul fericiţilor ctitori reposaţi, au venit „în ajutor cu obolul lor, în numerar şi odoare preţioase, „la restaurarea şi împodobirea acestei biserici, cu hramul „Sf. Voevođi şi Adormirea Maicii Domnului, după stăruinţa „Economului *Ioan Burcă* şi a epitropiei: *Maior I. Obedenaru,* „*G. Ioanişescu* şi *Econom V. Pocitan.*

„Sfîntirea s'a săvârșit în ziua de 21 Septembrie anul 1903.

Ioan, Elena.—Gheorghe, Vasilichia.—Miltiade, Iulia.—Eli-sabeta.—Constantin, Maria, Maria închinata.—Constantin.—Ștefan Ana.—Eraclie, Evantia.—Tănase, Eugenia.—Ana —Di-mitrie, Zoe.—Vasile pr., Despinița.—Alexandru.—Ioan, Zoe.—Alexandru, Ecaterina.—Iosif, Ana.—Gheorghe, Maria.—Ioan, Sevastița.—Gheorghe, Ioana.—Alexandru, Alexandrina.—Gheorghe, Viorica.—Ilie, Maria.—Dumitru, Dumitrana.—Ior-dan, Alexandrina.—Gheorghe, Ecaterina.—Ioan, Gheorghîța.—Sultana.—Radu, Maria.—Anastasia.—Maria.—Ecaterina.—Dumitru, Maria, Caliopi.—Teodor, Rada.—Ioan, Dragna.—Ion, Maria.—Ana.—Ioan.—Constantin, Caliopi.—Alexandru, Nata-lia.—Elena închinata.—Nicolae, Kiriachița.—Ion pr., Ecaterina.

Morți. Hristea, Maria, Leonida.—Petre, Maria.—Gheor-ghița.—Constantin.—Tănase, Maria, Kirca, Elena.—Maria.—Zoe.—Christian, Tarsița.“

Pe lângă aceștia, s'a mai alcătuit un pomelnic portativ în care s'aŭ trecut *toți credincioșii cari aŭ dăruit biserică. orî cât de puțin și s'a aședat la proscomidie, spre a fi po-meniți după rânduială în tot-deauna la sf. slujbe.*

* * *

Pictura. În biserica veche, pictura, ca și zidăria și as-pectul general al clădirei, era într'o stare de nedescris. Ea nu se mai putea numi pictură bisericească, de cât poate în derisiune. Sfînții rămăseseră numai niște contururi în-fiorătoare; unii cu ochii scoși, alții cu membrele schiloade-saŭ șterse cu totul; iar alții abia se mai cunoșteaŭ din ne-greală. Iată cum se exprimă Economul St. Călinescu, pro-toiereul capitalei, într'un proces-verbal de inspecție, asupra picturei: „Pictura nu mai există; ci numai ca o derisiune fiind nu numai înegrită, ci chipurile sfinților rămase numai

ca contur, par'că ar fi fost șterse de niște năvălitori ne-credincioși". In ce privește stilul, pictura în biserica veche a fost executată în stilul bizantin, într'un fel de „al-fresco“ de către un pictor necunoscut nouă. Caracteristic e că avea pictat pe peretele de afară, din pridvor — după obiceiul timpului — raiul și iadul; iar înăuntru deasupra ușei celei mari de la intrare erau zugrăviți la dreapta, ctitorii: *Stoian și Joița*, cel d'întâiu stând cu palma stângă pe capul copilului său (cam de 10 ani) *Constantin*; iar la stânga *Dimitrie Blănaru*, toți în costumele timpului, având inscripția numelui deasupra fie-căruia; cari însă din cauza vechimei și mai ales din cauza fumului de lumânări, abia se mai cunoșteau.

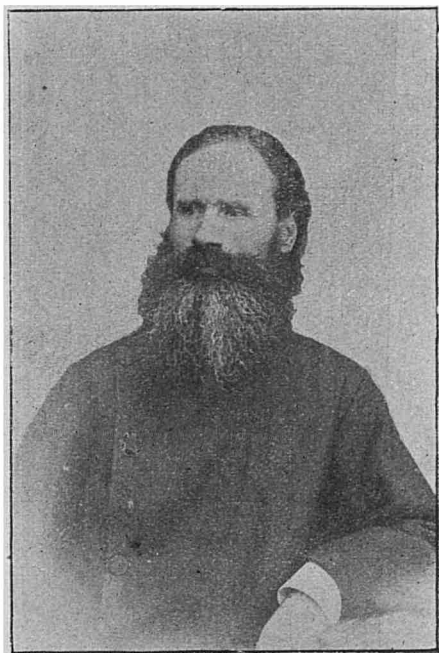
In primăvara anului 1902, când se terminaseră reparațiunile de zidărie, epitropia a publicat un fel de concurs pentru pictură pe ziua de 5 Aprilie; la care s'a prezentat peste 12 pictori cu modele și oferte. Dintre aceștia, expertul numit de Casa Bisericii, în unire cu Administratorul acestei case d. P. Gârboviceanu și cu epitropia, au hotărât a se încredința pictura Preotului V. Damian, pictor diplomat al școalei de Belle-Arte din Iași, care se obligă a executa pictura murală „al-fresco“, după sistemul vechimei; iar cu ciubucăria și icoanele de la catapeteasmă pe lemn în ulei, poleite parțial cu aur veritabil, cu suma de 9.000 lei. Convenindu-se asupra schiței și făcându-se cele-lalte formalități, la 12 Iulie se începe pictura cupolei, care se termină până toamna cu arcadele și cu toată partea de sus. Iarna s'a întrerupt din pricina frigului (1) lucrând pictorul acasă icoanele de la catapeteasmă; iar în primăvară s'a început

---

(1) In 1902—1903 a fost o iarnă foarte grea, în schimb vara a fost bogată ca producțiune agricolă, fructe etc.

mai întâiu panoul de afară, apoi corpul bisericii interioare și s'a terminat în luna lui August 1903. Ca ajutoare au mai lucrat la pictură tinerul Emil Damian, fiul preotului pictor, student al școlii de Bele-arte și D. Panașenschi un polonez românizat, cu multă răbdare și bun lucrător. Pictura e executată în stilul bizantin (1), cel adoptat

(1) *Pr. V. Damian* S'a născut în jud. Dorohoi la 1860. Urmând seminarul din Iași, la 1886 se înscrie la școala de arte frumoase din același oraș, pe care o termină cu diplomă. Talentat din natură, prin studii auto-didactice și-a câștigat o cultură superioară și un loc distins în analele artei bisericii naționale. E medaliat cu *Bene-merenti* pentru lucrări artistice. Caracteristica sa e *pictura decorativă în stil bizantin adaptat caracterului nostru românesc*. Pictura

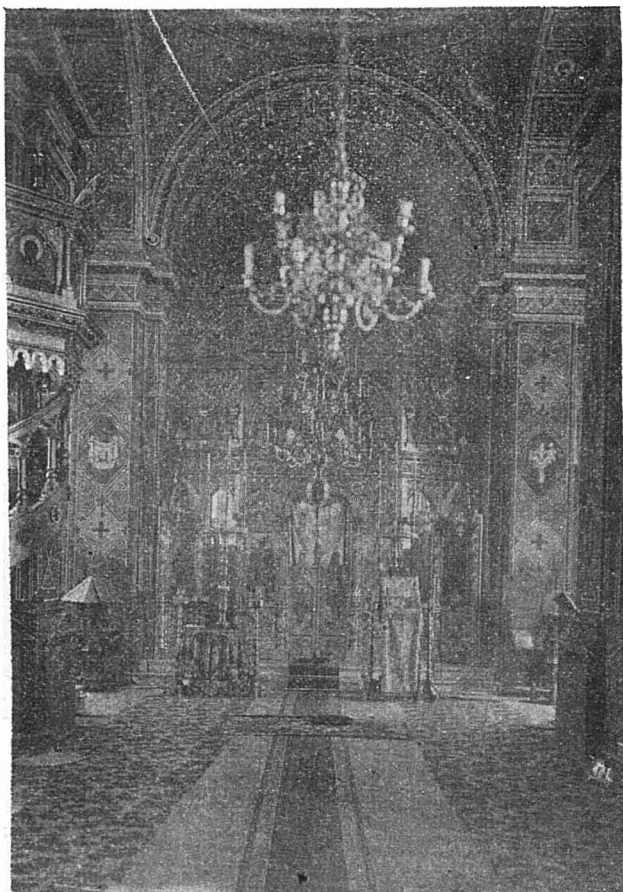

Preot-pictor V. Damian.

sa e în «*al-fresco*» care se executa la monumentele noastre bisericesti acum 200 da ani. A pictat biserici în județele: Neamț, Covurlui, Dorohoi, Fălciu și Iași; iar în București, bisericile: Tei, Cuiabu cu barză, Sf. Mina (Vergu), tâmpla de la biserica Brezoianu, Sf. Voivozi și acum pictează biserica din Răducăneni (Fălciu). Tot densusul a ilustrat cartea de rugăciuni prezentată de sf. Sinod A. S. Regale *Principele Carol*, la etatea de 7 ani, a prezentat lucrări la expoziții etc.

*(1) Numai cele două icône laterale de la Catapeteasmă îmbrăcate în argint. sunt în stilul renașterii și de către un alt pictor.

de sinodul bisericii noastre naționale, cu decorațiuni admirabile adaptate caracterului nostru național (1), ceea-ce consti-

Vederea interioară.

(1) Iată cum se exprimă d. Ip. Strâmbulescu, pictor delegat de Casa Bisericii, spre a i se referi asupra modului cum se execută pictura =

tua o nuanță deosebită de sistemele aflătoare în bisericile noastre, executându-se cu deosebit gust artistic (1) și cu multă tragere de inimă, ceea ce-î face mare onoare părintelui pictor.

* * *

Iată și ordinea în care sunt așezate tablourile murale în biserică:

A. *Altarul*. Sus pe boltă se află, Maica Domnului cu pruncul Iisus la piept având la dreapta un arhanghel cu un pergament în mână, pe care e scris: *Cea mai cinstită de cât heruvimii și mai mărită fără de asemănare de cât serafimii*; iar la stânga alt arhanghel cu pergament, pe care scrie: *«Cea mai înaltă de cât ceriurile și mai curată de cât razele soarelui, care ne-a mântuit din blestem.»* Tot tabloul e încadrat într'o ramă în formă de semicerc, pe al cărei circumferință se află pictați în medalion, proorocii: Samoil, David, Daniil, Iacov, Dreptul Valaam, Isaia, Ghedeon, Avacum, Moise, Aron, Ieremia, Solomon și Ezechii; fie-care cu câte un colț de pergament scris. Pe spațiile din rând cu ferestrele și în locurile goale dintre ele

„Pictura se face „al-fresco“ adică pe tencuiala proaspătă, cu văpsele preparate în apă de var, după felul cum se știe că s'au zugrăvit vechile noastre biserici și în general ori-ce pictură decorativă în genul acesta. *E pictura cea mai rezistentă vremii și cea mai potrivită bisericilor*“..... În privința materialului, a stilului și a înfățișării decorative, nu i se poate face nici o obiecțiune, fiind stilul cerut de regulamentul sf. Sinod, adică cel bizantin, căutat întru cât-va a fi adaptat locului și caracterului nostru național.

(1) Iată ce țice și ziarul „Adevărul“ despre această pictură: Pictura bisericii sf. Voevozi e în al-fresco și biserica de care ne ocupăm e a doua din țară la care se aplică această tehnică, foarte potrivită pentru ori-ce lucrare publică și singura care rezistă contra intemperiilor. Technica «al-fresco», în ce privește distribuția și execuția, se prezintă cu un caracter original, redând corect calitățile artei decorative.—Mai mult chiar, ne prezintă un gen nou de ornamentație, determinând destul de pronunțat caracterul artei noastre decorative naționale.

Pe lângă această inovație, părintele pictor Vasile Damian, a mai introdus în decorațiune, inscripțiuni și citate din dogme și învățătura religiei creștine, cum e citația: „Privegheați și vă rugați, că nu știți ziua nici ora, în care fiul omenesc va veni“, cuvinte adresate fecioarelor etc.

Începând de la stânga, se află tablourile: Sf. Archid. Stefan, Jertfa lui Abraam, sf. ierarh: Vasilie, Ioan, Grigorie, Iacov care are un pergament cu inscripția: «*Mulțumim împărate nevădute, care cu puterea ta toate le-ai făcut*»; apoi sf. Nicolae și Intrarea Maicei Domnului în biserică. De asupra acestor tablouri pe brâul din mijloc al altarului se află inscripția: *Doamne în cer e îndurarea ta și adevărul tău până în nori. — Să fie ochii tăi deschiși și urechile tale să audă rugăciunea locului acestuia*. — Catapeteasma, care separă altarul de corpul bisericii, are pe ușile împărătesci: „Buna-Vestire“; de-adreapta cum intri în altar: *Iisus Christos*, cu un pergament pe care scrie: «*Eă sunt lumina lumii, cel ce vine după mine nu va umbla întru întuneric, ci va avea lumina vieții*». La stânga: *Sf. Fecioară cu pruncul*. Pe ușile laterale se află icoana s-ții Voevozi, lângă ușa la dreapta se află icoana sf. Voevozi și sf. Vasile îmbrăcat în argint; iar lângă ușa din stânga se află sf. Nicolae și sf. Gheorghe îmbrăcat în argint. În rândul al doilea, deasupra ușilor împărătesci, în mijloc vine „Cina cea de taină“, înconjurată de un semicerc în care sunt încadrate cele 12 praznice împărătesci; iar în rând drept la dreapta și la stânga sunt cei 12 Apostoli. În rândul III sunt 12 prooroci cu pergamente scrise în mână și la mijloc Moise cu tablele legii. Deasupra vine răstignirea având la dreapta și la stânga mironosițe așezate în picioare în pozițiune de rugăciune.

B. *Corpul bisericii* (naos). a) *Pantocratorul* (Iis. Xr.) este înconjurat de curcubeu și emblemele cetelor îngerești cu inscripția: «*Doamne, Doamne, caută din cer și vezi și cercetează viaa aceasta pe care o a sădit dreapta ta și o desăvârșește*»; mai jos sunt 8 serafimi în medalioane; iar pe spațiile dintre ferești se află s-ții apostoli: Petru, Pavel, Iacov, Vartolomeu, Toma, Simion, Andrei și Filip; fie-care cu câte un pergament cu inscripție în mână; iar sub ei în medalioane se află discipulii apostolici: Tadeu, Iulian, Varnava, Anania, Fortunat, Ieroteu și Simeon. Între acestea și baza cupolei pantocratorului se află liturgia îngerească. Pe baza rotundă a pantocratorului se află inscripția: «*Nu tot cel ce ține mie Doamne, Doamne, va intra întru împărăția cerurilor, ci cel ce va face voia Tatălui meu care este în ceri*». Tot la basă, în patru colțuri sunt cei 4 evangeliști cu penele în mâini scriind evangeliile și având fie-care în dos emblemele respective; iar pe fețele evangeliilor se află scris câte o pericopă din începutul evangheliei fie-căruia.

De asupra evangeliștilor, ca și în toate spațurile goale, sunt frumoase decorațiuni cu caracter românesc.

Pe arcada de deasupra tâmplii, din două în două spațuri, se află în busturi, la mijloc : Emanoel, la dreapta, ierarhii : Silvestru și Ignatie, cu câte o bucată de pergament scris; iar la stânga: Tarasie și Modest. Pe bolta de la *strana dreaptă* se află „Nascerea Mântuitorului“, cu inscripția pe un pergament lung: *«Mărire întru cei de sus lui Dumnezeu și pe pământ pace între oameni bună-voire»*. În jurul tabloului se află inscripția : *«Iată vestesc vouă bucurie mare care va fi la tot poporul. — Astăzi s'a născut Mântuitor care este Christos Domnul în cetatea lui David»*.—Pe spațurile arcadei aceleiași bolte, din două în două, se află busturile martirilor : Sevastiau, Mardarie, Evghenie, Protasie și Ghervasie.—Pe spațurile dintre ferestrele de la strana dreaptă se află martirii : Teodor Tiron, Gheorghie, Eustație Plachida și Nichita Romanul, având pe brâul de deasupra ferestrelor, inscripția : *«Privighiați și vă rugați că nu știți ziua nici ora în care fiul omenesc va veni»*. Pe bolta de la *strana stângă* se află *Invierea Domnului*, înconjurată de inscripția : *«Ei sunt învierea și viața, cel ce crede întru mine de va și muri viu va fi : și : «Pentru ce căutați pe cel viu între cei morți, nu este aicea ci s'a sculat precum ați dis vouă»*. Pe spațurile arcadei aceleiași bolte, din două în două, se află în busturi, martirii : Areta, Orest, Gurie, și Onisifor. Pe spațurile dintre ferestre se află sf. martiri : Mercurie, Dimitrie, Mina și Nestor, cu inscripția pe brâul de deasupra ferestrelor : *«Omul asupra omului ține mânie și de la Dumnezeu cere iertare. — Faceți bine celor ce vă urăsc pe voi»*. — La mijlocul celor patru stâlpi, cari termină sinurile stranelor, se află câte o emblemă și anume : La *dreapta* : Crucea, sulita și buretele și pe coloana opusă : Cunnna de spin, vergi și toiag. La *stânga* : Mahrama cu chipul cel nefăcut de mână și pe coloana opusă : Ciocanul, cleștele și cuele.

În mijlocul boltei dintre naos și pronaos se află : *Ochiul eternității*, având la dreapta testamentul nou și la stânga testamentul vechiu. Pe spațurile, din două în două ale arcadei din spre pantocrator, se află martirii : Nichifor, Marin, Sofian, Mina Egipteanul și Tecla ; iar pe arcada din spre pronaos, martirii : Coronie, Lnciu, Aftonie, Teodora și Luchian.— Pe arcada mică în mijloc sub Noul Testament (crucea, sulita, buretele, evangelia și potirul acoperit), martirul Agapie și sub el : Ruga în grădină care are la basă inscripția : *«Cel ce dă săracilor*

nu se va lipsi». In mijlocul arcadei mici sub Vechiul Testament, (cele 10 porunci și candelabru cu 7 lumini cu doi ingeri în genuchi), martira Calistina și dedesupt: Predica de pe munte, cu o inscripție jos: «*Eū sunt calea, adevărul și viața*». Tot aci pe cele patru triumghiuri, 4 ingeri cu pergamente cu sentințe scrise pe ele.

C. *In pronaos*. Pe boltă: sf. Treime, având pe cele patru triumghiuri de la colțuri, prorocii: Isaia, Ieremia, Ezechiel și Daniil cu pergamente cu sentințe pe ele. — Sf. Treime este înconjurată de un brâu pe care scrie: «*Părinte sfinte păzeștei pre ei întru numele tău pre cari mi-ai dat mie, ca să fie una, precum și noi toți. — Să fie una precum tu părinte întru mine și eu întru tine.* — Pe spațiile, din două în două, ale arcadei din dreapta, se află cuviosii: Pafnutie, Atanasie și martirele: Tațiana, Ana și Hionia și dedesupt în tablou mare, *soborul al VII ecumenic*, având la bază, inscripția: *Inima necăjită nu o turbura și nu întârșia a da celui lipsit.* — Pe spațiile, din două în două, ale arcadei din dreapta, se află cuviosii: Eufrosina, Avramie, Ilarion, Pahomie și Teodosie; iar dedesupt în tablou mare, *soborul I ecumenic* cu un pergament întins pe care scrie: «*Cred întru unul Dumnezeu, Tatăl a tot-șitorul, făcătorul cerului și al pământului vedutelor tuturor și nevădutelor.*» «Tot aci pe spațiul dintre ferestre se află cuviosul *Antonie* cu un pergament cu sentința: «*Nu mă tem de Dumnezeu, îl iubesc pre el; căci dragostea desăvârșită gonește frica*» și sf. muc. *Ecaterina*. De asupra se află sentința: «*Intru răbdarea voastră veți dobândi sufletele voastre*». Pe spațiul dintre ferestre în dreapta, se află cuv. *Teodosie* cu un pergament cu cuvintele: «*Grijile deșarte a cugetelor lumesti pătrund tăria sufletească, orbește sufletul și îl umple de întineric*» și sf. muc. *Varvara*. — Pe arcada de la cor se află în mijloc sf. *Ioan Damaschin* cu un pergament, având la dreapta și la stânga cuviosii: *Meletie*, *Simeon Stâlpnicul*, *Daniil Stâlpnicul* și *Teodor Studitul*. Pe panourile cafasului (cor) cuv. cântăreți: *Macarie*, *Teofan*, *Ștefan*, *Cosma Epifanie*, *Teodosie* și *Atanasie*. — Sub cor sunt *pictate* cele 7 zile ale creațiunii în 7 tablouri. De asupra ușei de la intrare se află doi ingeri ținând un pergament în mâini pe care e desemnată biserica veche și cea nouă. În dreapta ușei cu marchiza interioară se află tabloul: *Iisus și banul dajdiei* cu sentința: *Daș dar cele ce sunt ale cesarului cesarului și lui Dumnezeu ale lui Dumnezeu*; iar în stânga, *Iisus*

bine-cuvântând pruncii, cu sentința : „*Lăsați pruncii să vină la mine că a unora ca acestora este împărăția lui Dumnezeu.*“

D. In afară pe bolta peristilului cu colonade de la intrarea în biserică, se află reprezentat *Dumnezeu-Tatăl* cu triumghiul simbolic la cap, coprins într'un panoș de formă oblongă, pe laturile căruia se află sentințele : «*Numele meu Domnul. — Cerul e scaunul meu și pământul așternut picioarelor mele. — Eu sunt cel ce sunt. — Viu sunt eu în etern.* Tot tabloul este înconjurat de simboalele lunelor anului în litere siriace. Mai jos e icoana sf. Voevozi într'un semicerc cu sentința : *Ce mă chemați Doamne Doamne și nu faceți cele ce vă dăc; iar dedesupt se află incipția : „Am decorat această biserică în al-fresco 1903. Pictor V. Damian, preot.“* În sfârșit tot aci între stâlpi se află, la dreapta simbolul legii noi, de dedesupt sf. Ap. Pavel cu evangelia în mâna dreaptă și sabia în stânga; iar la stânga, simbolul legii vechi dedesupt cu Ap. Petru cu cheile în mâna stângă și evangelia în dreapta. Deasupra ușei de la altar, afară, se află un inger intraripat în bust.

* * *

Mobilier și sculptură. — Tocmai în 1902 se terminase biserica Amza, care a fost reconstruită din temelie și care era oare-cum obiectul de admirațiune pentru multă lume, mai ales în ceia ce privește sculptura catapetesmei și a mobilierului în genere.

Sculptorul care executase lucrarea era C. M. Babic, cunoscut ca unul din cei mai buni sculptori bisericești din țară. Epitropia s'a adresat la dînsul și prin licitațiune publică și înțelegere verbală a convenit, pe basa unor schițe de plan, a unui devis special și a unui proiect, făcut de către arhitectul diriginte,—a executa lucrările de sculptură în lemn ca: Catapeteasma cu poleit cu tot, afară de icoane ; predicatorul, stranele, tetrapodul și cele necesare, cu prețul rotund de 10.000 lei. S'a executat mobilierul în mod conștiințios și cu gust, fiind admirat de multă lume cunoscătoare în această artă. Pe dosul Catapetesmei în altar, scrie : „Sculp-

tor C. M. Babic (1) București, August 18, 1903." Poleirea s'a executat de către poleitorul român N. Marțian și primul maestru executor în sculptură a fost Iancu Ionescu.

C. M. Babic, sculptor.

* * *

Vitrourî. — O decorațiune deosebită și o înfățișare majestoasă daă bisericii, *geamurile vitrate*. În biserica veche, aă fost câte un rând de geamuri albe, simple. Epitropia a luat măsurî a se face două rânduri de geamuri, unele albe simple pe dinafară și altele vitrate simplu, fără figurî, pe dinăuntru. Geamurile vitrate, în urma licitațiunei de la 5 Aprilie 1902, aă fost încredințate d-lui Iulius Schröter, care a oferit prețul cel maă avantajos 8ⁿ/_o

sub devisul general, ce se urcă la suma de 1.940 lei, pentru giamurile de la cupolă, corpul bisericii și ușa de la intrare ;

(1) Fiul decedatului sculptor român M. Babic, care a executat mobilierul de la Domnița Balașa, sf. Spiridon, Antim, Șelari etc. Născut la 1868 în București, a studiat în țară și străinătate, executând mai mult lucrări artistice ca: mobilierul bisericii Amza, Delea-Veche, Tellor etc. și acum biserica noastră.

ceea-ce vinela suma de 1784 bani³⁰.—Indeplinindu-se formele cerute, se începe confecționarea geamurilor, după niște modele anume făcute și aprobate, de către cei în drept, așezându-se la cupolă (pantocrator) în vara anului 1902; iar la corpul bisericii în vara anului 1903.

Grădina. — Odată cu reparația bisericii, epitropia a luat măsură și pentru asanarea și înfrumusețarea exteriorului ei. Din vechime, pe locul unde acuma e str. Semicercului și școala primară, biserica a avut o frumoasă grădină cu viță și cu diferiți arbori fructiferi, despre care spun și astăzi bătrânii. După expropriere și în urma dărâmării clădirilor ce o înconjurau, rămase biserica izolată în mijlocul unui loc viran, cu totul neîngrijit; mai fiind o cruce de mormânt în picioare și două plăci de marmoră, una cu inscripția ctitoricească și alta a unui strein, care fuseseră pe morminte. Numai în spre str. Sf. Voevozi era o porțiune de gard de șipci vechi, dat în dar de Primărie de la cimitirul Ghencea și Sf. Vineri, și acela încă înclinat, fiind bulamacii putreziți. Pe acest loc gol, se jucau copiii toată ziua, mai ales cei de la școală, cu deosebire pe vremea când se coceau duduile din un dud mare ce era în dosul bisericii, în spre str. Sf. Voevozi; se aruncau murdăriile de către oameni fără simț creștinesc; se culcau ziua la soare cei fără lucru și fără căpătâi; iar noaptea la întunec se doseau mulți pe după biserică, de sigur nu toți cu gânduri de oameni de treabă. Această stare de nedemnităte pentru un locaș Dumnezeesc, nu mai era de tolerat. De aceea, în vara anului 1902, epitropia interveni și reuși a dobândi de la Primăria Capitalei, prin buna-voința primarului de atunci d-l I. Procopie Dumitrescu, mai întâiu facerea unui caldarâm de piatră de basalt, cu bordură și loc de trecerea

trăsurilor prin fața bisericii și cu un trotuar de un metru aproape prin prejurul bisericii. Tot atunci se face și o intervenire oficială către Ministrul de Domenii de atunci, d-l P. S. Aurelian, care bine-voi a ne hărăzi plantațiunea de arbuști din grădina Statului, pentru înjghebarea unei grădini, care era idealul epitropiei (1). Am dobândit gratuit arborii bine înțeles, nu însă și aranjamentul grădinei. În care urmare este rugat d-l Hășegan, grădinarul șef al Statului, căruia i se dăduse ordin a ne da arbuștii, ca să vină la fața locului și să vadă cum poate fi aranjată grădina și ce arbori trebuiesc? D-sa avu buna-voință a ne oferi prețiosul său concurs gratuit, executându-se în parte, proiectul de grădină ce ni se elaborase de d-l Arhitect diriginte și recomandându-ne oameni pricepuți, cari să poată executa acel proiect, în comptul epitropiei. Se începu mai întâi nivelarea locului și se separă grădina bisericii de curtea preoților printr'un gard înalt de scânduri, vopsite frumos; iar grădina bisericii, se înconjură cu o împrejmuire provisorie de stâlpi puși la distanță de peste un metru, de care se țintuește o plasă de sârmă împletită și văpsită negru. Fiind-că în

---

(1) Pe lângă monumentele religioase, culturale și filantropice, în toate țările civilizate, se obicinuesce a se face câte o grădină, pentru că „monumentele fără grădină, cum țice un scriitor englez (Bacon), sunt niște lucrări de artă, din care lipsește natura“. Într'adevăr, prima locuință a strămoșilor noștri Adam și Eva, a fost o grădină care se numea edem sau raiu. Din vechime și până astăzi, grădinele sunt podoabele exterioare ale monumentelor, pe lângă rolul lor igienic și în genere bine-făcător. — Admirabilă în această privință este în București grădina bisericii Domnița Bălașa și în timpul din urmă și Sf. Spiridon nou. Din circumscripția bisericii noastre, cel ce are o grădină de flori mai încântătoare este d-l Maior I. Obedenaru, un pasionat iubitor de horticultură. D-sa țicea odată că, după moarte ar preferi iadul dacă ar avea grădină, în locul raiului fără grădină.

unele părți terenul mai trebuia înălțat, se începe a căra pământ și a se croi ronduri, despărțite cu alee; pe cari s'a cărat molos și apoi în primă-vară s'a așezat pietriș, oferit de Primăria Capitalei în urma mijlocirei epitropiei dăruinduni-se tot atunci și două bănci de grădină. Plantațiunea se face în toamna anului 1902 și se compune din arbuști (pădure) pe margini, de jur împrejur, cu un rond în formă de semicerc cu escavațiunii de amândouă părțile, în partea din spre Calea Grivitei; în care sunt câți-va brazi și la mijloc un ronduleț oval cu trandafir; iar în partea din spre str. Sf. Voevozi, pe lângă pădure, se află și câți-va molifti și două sălcii plângătoare, un dud, tuț, plute etc. În fața bisericii se află două plopă piramidali, unul de o parte și altul de alta fațadei bisericii. Din plantațiunea veche nu a mai rămas de cât trei plopă piramidali, în spre str. Sf. Voevozi și câte-va plute rotunde de-a lungul aceleiași strade, în fața și pe trotuarul bisericii din spre Calea Grivitei. Mai erau două duzi în dosul bisericii, spre casele preoților, din cari unul bătrân s'a tăiat, neputând intra în planul grădinei; iar altul s'a curățat de crăci și s'a rânduit în planul grădinei. Ast-fel se reuși a se acoperi locurile sub cari zac atâtea oase ale fraților noștri celor mai înainte adormiți, cu verdeață și plantațiunii, cari fac podoabă pentru cei vii, și sunt un omagiu de respect pentru cei morți.

SFINȚIREA (TARNOSIREA) BISERICII.

Diua de Duminecă, 21 Septembrie 1903, a fost o sărbătoare deosebită pentru Capitală și în special pentru mahalaua Sf. Voevozi, pentru că în această zi se fixase a se face sfințirea bisericii a cărei restaurare, după un lung interval, acum se terminase. Gata fiind biserica și împodobită ca o mireasă, aștepta acum chemarea mirelui ei, Domnul nostru Iisus Christos, a arhierelui celui mare; prin rugăciunile săvârșite de către arhierul cel pământesc. Cu cât-va timp mai înainte se împodobise fațada bisericii, stradele mărginașe și piațeta din față, cu steaguri naționale. În același timp, epitropia trimesese multe invitațiuni personale tuturor enoriașilor, autorităților și la un însemnat număr de familii alese din București; așa că vestea răspândindu-se și prin diare în toată țara, au venit credincioși și din afară de București spre a lua parte la această sărbătoare creștinească. Vremea frumoasă ce era, dădu serbării o înfățișare mai măreață și așa încă de Sâmbătă seara era un adevărat pelerinaj de creștini, cari se îndreptau cu evlavie către acest sfânt locaș care, prin modul cum era împodobit, atrăgea atențiunea tuturor.

Serviciul sfințirei s'a făcut, cu mare solemnitate, de către *P. S. Nifon Ploșleanu*, vicarul Sf. Mitropolii, însărcinat din partea I. P. S. Mitropolit Primat, înconjurat de Protoiereul plășei de sus, *Econom St. Călinescu*, *Econom Ilie Theodorescu* parochul bisericii Amza, *Econom D. Georgescu* parochul bisericii Sf. Nicolae-Dușumea, pâr. *Costache Popescu* de la biserica Francmasonă, care împreună cu *Econom I. Burcă* de la această biserică, au preparat și toate cele prescrise pentru târnosire; archid. *G. Gibescu* și *Serafim* și

scriitorul acestor rânduri; iar la slujba de seara a luat parte și Econom *R. Iliescu*, parochul bisericii Manea-Brutaru. După vecernie a urmat privegherea, care s'a terminat abia la

Panoul din față.

ora 10 din noapte; iar credincioșii s'aū retras apoi pe la casele lor, pentru ca odihnindu-se, a doua zi să se gră-

bească pentru a-și putea ocupa un loc în biserică.-Duminică în ziua sfințirei, apare în capul țiarului „Universul“

Vederea exterioară laterală.

fotografia bisericii cu câte-va date istorice asupra fundărei și restaurărei. Creștinii evlavioși încă de pe la ora 6 de

dimineață, se grăbeaŭ a veni spre biserică, așa că pe la ora 8 nu mai era posibilă circulația înlăuntru sf. locaș și altarul era ticsit de credincioși. Sosește reprezentantul Ministerului Cultelor d. Ștefan Eftimescu, defensor eclesiastic și Părvănescu, arhitectul Casei Bisericii; d. I. N. Cesărescu prim ajutor de primar și mai toți notabilii mahalalei. P. S. Archiereu, începe slujba sfințirei propriu ȃise înconjurând biserica și cetind evangheliile și molitfele de sfințire. Intrând în biserică cu ceremonialul : „Deschide-ți boerŭ porțile voastre și va intra Împăratul mării“, se continuă slujba sfințirei din altar, așezându-se sfințele moaște în mijlocul piciorului sf. mese, se fixează sf. masă după rânduială și să începe spălarea cu săpun și bureți, după care turnându-se compoziția substanțelor sfințite (târnoșeala) (1) și așezându-se la colțurŭ sf. Evangeliști, s'a îmbrăcat sfânta masă cu piciorul ei legându-se strâns cu sfoară și așezându-i-se deasupra alte îmbrăcăminte după rânduială; i s'a dat sfântul antimis nou și s'a împodobit cu odoarele trebuitoare, după care s'a început sf. liturgie care s'a terminat la ora 12. La mijlocul piciorului sf. mese, d'asupra sf. moaște, sub sf. masă, s'a așezat după ce s'a semnat de o parte dintre notabilii prezenți următorul :

„ACT COMMEMORATIV.

„In numele Tatălui și al Fiului și al sfântului Duch Amin. „Această sfântă și dumnezeiască biserică, cu hramul Sfințitor archangelŭ Michail și Gavriil, al Adormirei Maicii Dom-

(1) Vorba a târnosi, este grecească, de la verb. ἐνθρονίζω = intronez, de unde în românește prin metatesa literelor din rădăcina cuvintului s'a făcut torn și tŃrn, a târnosi; iar prin fonetism târn, târnosesc, adecă intronez icoana hramului. Se întrebuintează numai în Muntenia.

„nului și al sfintului sfințitului ierarch Nicolae făcătorul
 „de minuni, s'a zidit din temelie la anii de la creațiunea
 „lumiî 7325 ; iar de la Christos 1817, de către fericitul întru
 „pomenire : *Jupân Stoian Băcanu sin Petre Steneș cu so-*
 „*ția sa Joița ; Dimitrie Blănaru* și alți drept măritorii creș-
 „tinî, cari au și împodobit-o și înzestrat cu case și prăvă-
 „lii pentru întreținerea ei pe viitor.

„Cu trecerea vremei ajunsese în mare ruină ; iar casele
 „și prăvăliile—cari mai rămăseseră de la focul ce consumase
 „o aripă din ele, împreună cu o parte din terenul biseri-
 „cii — au fost expropriate, rînd pe rînd, de către Primăria
 „Capitalei, în interesul alinierei și prelungirei stradelor măr-
 „ginașe și a construcțiunei școalei primare comunale No. 30,
 „ce este acum lângă biserică.

„Din suma de 65,570 bani 40% primită de la expropri-
 „ere și din ajutoarele în numerar și obiecte prețioase adu-
 „nate de pe la unii dintre credincioșii enoriei acestei bi-
 „sericii și de aiurea ; între anii 1900 — 1903, mâna cea pu-
 „tornică a Celui Prea Înalt, ajută a se restaura radical și
 „a se înălța cu mai mare fală, sfînt locașul acesta, împo-
 „dobindu-se pe din lăuntru cu frumoase și prețioase odoare
 „sfințite ; iar pe din afară cu o grădiniță cu alee și diferiți
 „arbusti, sub umbra cărora se odihnesc osemintele ctitori-
 „cești și ale tuturor celor mai înainte adormiți părinți și
 „frați ai noștri, cari s'au înmormântat împrejurul acestei
 „sfinte biserici.

„Restaurarea și împodobirea s'a făcut prin stăruința și
 „osteneala neobosită a Epitropiei, compusă din : *Maior I.*
 „*Obedenaru, G. Ionnițescu, Econom V. Pocitan,* parochul Bi-
 „sericii și a Preotului supranumerar, *Econom I. Burcă.*
 „Planurile lucrărilor de restaurare au fost întocmite de către
 „*P. Petricu,* architect-șef al Primăriei Capitalei. Executarea

---

P. S. archiereu Nifon Ploșteanu, este fiu al Bucureștilor. De tînr
 avînd vocațiune bisericească, se înscrie în seminarul central și apoi
 în facult. de teologie, pe care o termină cu succes. Diacon și apoi
 preot la bis. Albă din Calea Victoriei și revisor eclesiastic al Mitro-
 poliei Ungro-vlachiei. Pierzându-și soția, la 1895 fu ridicat la treapta
 de archiereu cu titlul de *Ploșteanu*. (V. biogr. Gaz. Artelor I, I).

De o statură înaltă, cu o înfățișare presentabilă și o ținută de o ex-

P. S. Arhiepiscopul *Nifon Ploșteanu*, Vicarul Sf. Mitropoliei a Ungro-Vlahiei.

www.dacoromanica.ro

„clădirei s'a făcut de către antreprenorii: R. et L. Bozero.

„Pictura murală „al-fresco“ s'a executat de către *Preotul Damian V.* pictor și sculptura catapetesmei și a mobilierului în lemn de stejar, de către *C. M. Babic.*

„Sfârșindu-se restaurarea și fiind așezate toate la a lor rânduială, s'a sfințit astă-zî 21 Septembrie anul 1903, în al 37-lea an al domniei *M. S. Regelui Carol I-ii* și soția sa *Doamna Elisabeta Regina*, al Altețelor Lor Regale *Principalele Ferdinand* moștenitorul tronului și soția sa *Principesa Maria*, cu iubiții și drept-măritorii lor fii: *Principele Carol*, *Principesele: Elisabeta și Maria* și *Principele Nicolae-Ferdinand*; în timpul archiepiscopiei a doua pe scaunul Sf. Mitropolii a Ungro-Vlachiei a Înalt P. Sf. Sale *D. D. Iosif Gheorghian*. Președinte al consiliului de Miniștri și Ministru de Război fiind *D. Dimitrie A. Sturdza*; Ministru de Culte și Instrucțiune Publică d-l *Spiru Haret*. Primar al Capitalei d-l *C. F. Robescu* și Administrator al Casei Bisericii d-l *Petre Gârboviceanu*.

„Slujba sfințirii s'a oficiat, cu mare solemnitate de către *P. S. Nifon Ploșteanu*, Vicarul Sf. Mitropolii a Ungro-Vlachiei, înconjurat de un sobor de preoți și diaconi, asistând la sfânta slujbă un mare număr de credincioși.

Spre știință și pomenirea celor de mai sus, s'a alcătuit acest act comemorativ, care, după ce s'a semnat de cei prezenți în oficiu și câți-va notabili, s'a așezat sub piatra mare de la sf. Masă, oprindu-se o copie în arhiva parochială.

„Darul Domnului Nostru Iisus Christos și dragostea lui Dumnezeu-Tatăl și împărtășirea Sfintului Duch, să se reverse cu îmbelșugare asupra tuturor celor ce s'aū ostenit

---

cepțională demnitate, P. S. Nifon este tipul ierarhului român. Cu o cultură superioară și în același timp o modestie exemplară. cu inima aplecată spre fapta bună și cu o vorbă în tot-deauna blajină, a știut să cucerească dragostea și stima tuturor. Eminent bisericesc și fala ierarhiei române. Dar o notă caracteristică a P. S. Sale este firea artistică, având cunoștința adâncă a muzicii bisericești și profane și fiind înzestrat de la natură cu o voce de o rară frumusețe. S'a bucurat în tot-deauna de încrederea I. P. S. Mitropolit Primat *Iosif Gheorghian*, blândul nostru archiepiscop, și se bucură de afecțiunea și respectul deosebit al tuturor familiilor mari din țară.

„și au ajutat la restaurarea și împodobirea acestui sfânt locaș; iar rugăciunile Sf. Archangelii, ale Prea Curatei și pururea fecioarei Maria și ale Sf. Ierarch Nicolae, făcătorul de minuni; să fie spre folosirea lor și a familiilor lor în veci. Amin.“

„1 (ss) Arhiepiscopul Nifon Vic. Sf. Mitropoliei.—2 (ss) P. Gârboviceanu Administr. Casei Bisericii.—3 (ss) Prot. Econ. St. Călinescu.—4 (ss) Econ. V. Pocitan.—5 (ss) Maior I. Obedeanu.—6 (ss) Econ. I. Burcă—7 (ss) G. Cojescu.—8 (ss) Const. Rădulescu.—9 (ss) Ioan Cezărescu Prim-ajutor de Primar.—10 (ss) P. Părvănescu Arhitectul administr. Casei Bisericii.—11 (ss) A. Vântul, profesor Seminarul Central.—12 (ss) Gheorghie și Maria Dr. Mirinescu.—13 (ss) Econ. D. Georgescu bis. Sf. Nicol. Dușumea.—14 (ss) Tănase Chirca—15 (ss) T. Iliescu, Directorul școlii primare No. 30 din București (Sf. Voevozi).—16 (ss) Econom Ilie Teodorescu, biserica Amza.—17 (ss) G. Știrbescu.—18 (ss) N. G. Cantuniari, Inginer (1).

* * *

La sfârșitul liturghiei, scriitorul acestor rânduri, în calitate de paroh al bisericii și după lege președinte al epitropiei, a rostit o cuvântare în care s'a arătat în scurt istoricul bisericii și modul cum s'a făcut restaurarea (2), aducându-se mulțumiri tuturor cari s'au ostenit și au ajutat la restaurarea ei. Eșind epitropii, delegații și notabili din biserică, s'a făcut recepțiunea în localul școlii primare de alături, aducându-se, în câte-va cuvinte bine simțite, mulțumiri epitropiei din partea delegatului Ministerului de Culte d. St. Eftimescu; iar apoi însuși d. *Spiru Haret* Ministrul Cultelor și Instrucțiunei Publice, ca șef al Cultelor, trimite o scrisoare elogioasă epitropiei, prin care mulțumește pentru osteneală și chipul cum s'a restaurat bi-

(1) Scris și conceput de mine Econom V. Pocitan, Parochul Bisericii Sf. Voevozi. 1903 Septembre 21.

(2) Publicată pe scurt în Biserica Ort. Rom. XXVII; No. 6 Sept.

serica. A doua zi mai toate ȋiarele (1) au făcut dări de seamă despre modul cum s'a făcut sfințirea. — Patru-decî zile după sfințire, în fie-care zi, s'a făcut sf. liturgie neîntrerupt. La o săptămână, Duminecă 28 Septembrie, s'a săvârșit și parastasul ctitorilor de către *P. S. arhiepiscopul Sofronie Craioveanu*, cu care ocaziune, după molitfa citită la mormântul ctitorilor, epitropia a făcut și pomană

C. Rădulescu

numit *D. C. Dumitrescu-Țaranu*, ambii ȋproprietari din

pentru săraci. Ȋua a 40-a după sfințire, s'a terminat cu alt parastas pentru fericii ctitori și donatori adormiți, cu care ocaziune s'a încheiat slujba târnosirei (1) după toată rânduiala.

* * *

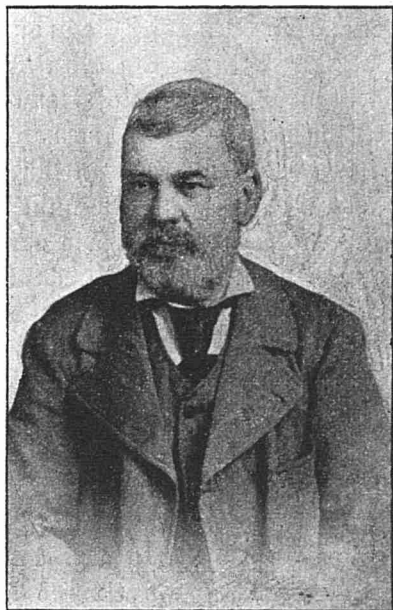
După sfințire, afacerile materiale ale bisericii au mai fost conduse de către aceiași epitropie până la 3 Ianuarie 1904, când s'a ales epitrop din partea enoriașilor *D. C. Rădulescu* și din partea primăriei a fost

(1) Iată cum începe descrierea slujbei sfințirei, ȋiarul „Adevărul“ de a doua ȋi după sfințire: „Călătorule, care, obosit și plictisit ai părăsit

această mahala care împreună cu scriitorul acestor rânduri, conduc afacerile materiale ale bisericii de la 1 Aprilie a. c. șipână astăzi.

PREOȚII

Din memoria unor enoriași mai bătrâni și din oare-cari însemnări aflate pe cărțile de ritual, se cunoaște că cel întâiu preot care a servit la această biserică, a fost

C. Dumitrescu-Țăranu.

trenul ce te-a adus în Capitală și, după ce ai trecut prin gara de Nord, ca printr'un loc de expiare a păcatelor, ai pornit prin calea Griviței, ia a-

minte: înainte de a ajunge la calea Victoriei, vei vedea la mâna stângă. Înălțându-se falnică o casă de rugăciuni, renăscută din ruină prin îngrijirea unor oameni buni la suflet: e biserica *Sfinții Voevozi*.

Iar dacă vederea exteriorului acelei biserici ți-a părut de vre-un interes, îndreaptă-ți pașii spre ea, pătrunde în interior și privește. Dacă vei fi un simplu credincios și iubitor al celor sfinte, genunchii tăi se vor pleca înaintea altarului, de unde te vei ridica apoi cu sufletul ușurat, crezându-te iertat de păcate; dacă însă vei fi un ateu cu adevărat și nu din snobizm, casa Domnului tot va prezenta un interes și pentru tine: lucrările picturale și arhitectonice te vor atrage, îți vor provoca admirația, căci sunt lucrări de adevărată artă. — Și în orice chip ți-ar prezenta interes biserica *sfinții Voevozi*, trebuie să știi că ea a fost zidită din temelie la anul 1817, etc. . . .

preotul *Vladu*. Așa, într'o însemnare aflată la finele Pentico-starului Blaj 1808 (f. 211), scrisă cu litere cirilice în caturî, se ȳice: „Eũ preotu popa Vladu am fost întăi preot la biserica „Sfinților Voevozi din ulița Tărgoviște, însă de când saũ „făcut noo din temelie și saũ târnosit 1817 avgust.“ În o altă însemnare hirografară, tot preotul Vlad ȳice: „Și am „scris eũ cu mână de țărână și cine va ceti mă va po- „meni, pomenească-l Domnul în veac, 1806 Noembre 23, „eũ popa Vladu i Ilinca prioteasa ot Biserica Crețulescu (1).“ Această însemnare are o dată mai veche ca cea d'intăiũ și arată că acest preot ar fi fost mai înainte la biserica Crețulescu, de unde ar fi venit mai târđiũ la biserica năstră Sfinții Voevozi, pentru că în prima însemnare nu ȳice că a fost chirotonit pe seama acestei biserici; ci numai că a fost cel întâiũ preot care a servit în această biserică a Sfinților Voevozi din ulița Tărgoviștei, când *s'a făcut noo din temelie și s'a târnosit 1817 avgust*.

Lipsesce anul în o altă însemnare, de la finele liturghiei ediț. 1797, din timpul domnitorului Alexandru Ipsilanti Voevod și a Mitropolitului Dositei în care se ȳice: „Acéstă Leturghie este a popi Vladului, cumpărată de dñsul de la Mitropolie când s'aũ hirotonit preot cu tl. (taleri) 5“. În aceiași liturghie însă (pag. 111), se află o altă însemnare scrisă în cirilice cu caturî ca și cea dintăiũ în

---

(1) Triod. ed. 1898 București, p. 355 — Aceiași p. 377 și 474. După memoria unor enoriași bătrâni, născuți în această mahala, acest preot Vlad, locuia în ulița Tărgoviștei alături de măcelarul Stan Țigănilă (ađi cam în locul unde e farmacia, proprietatea d-lui Maior I. Obedeanu) având la pórta căsuței un dud mare la umbra căruia stătea vara adesea bătrânul preot și la posturi spovedea pe creștinii. Despre acest preot imi istorisea decedatul zidar Pavel Christescu († 1899) că se duceau la el oamenii să se mărturisească și dacă-i spuneau păcate grele

care se ȳice: „Acestă carte ce să chiamă leturghie este a preotului pop Vlad ot satul Kar... însă este cumpărată de dănsul de la Mitropolie și cine s'ar ispiti ca să o fure să fie neertat de milostivul Dumnezeu și de maica Sfinției Sale și de acești trei archierei ce is înscriși întracastă carte adecă sfântul Ioan Zlatoust și sfântul Vasile cel mare și sfântul Grigorie Bogoslovul (?), de trei sute de sfinți părinți de la soborul Nicbean și de toți sfinții“. — „Și am scris eu popa Vladu ot satul Karod. 1810 : Mai 22“. Prin urmare la această dată era preot și e adevărată însemnarea ot Crețulescu. O mică însemnare se află și la pag. 107 aceiași leturghie, la anul 1832 Decembrie 5.

După dînsul și poate tovarășii cu el, aũ fost preoții: *Ioan* și *Gheorghe*, saũ cum fii mai ȳiceaũ mahalagii, popa Ghiță sin Sava. Popa Ioan locuia în strada Berzei, cam alătura cu proprietatea d-lui Dumitru Constantin lângă piață și știa dulgheria. Servește la această biserică până după anul 1879, aflându-i ultima iscălitură a sa în acest an în condica de botezați. Popa Ghiță locuia în ulița Târgoviștei, cam unde vin astă-ȳi casele d-lui Dumitru Martin No. 68, și era de meserie zidar. În memoria tuturor a rămas ca preot foarte glumeț, calitate nu tot-deauna compatibilă cu demnitatea preoțească. Moare la 1870 Octombrie 3 (2). — Tovarăș cu aceștia dar mai tîner ca ei, vine Preotul *Christache* Orășanu Catihetis, născut la 1831 Iulie 20, care a servit mai întaiũ ca diacon; iar de la 1852 Aug. 2 ca preot, fiind un timp și învățator de copii în chiar casele bisericii. Servește la această biserică neîntrerupt, fiind un bun servitor bi-

---

pe lângă musturarea duhovnicăscă, mai dădea unora și cu cartea peste cap. De alt-fel avea mare autoritate în popor și de dînsul asculta, mai de frică, mai de rușine, toată mahalaua bisericii sale.

(2) Registrul de morți al bisericii pe acel an.

sericesc, cântăreț și tipicar, până la 26 Aprilie 1897, când încetează din viață fiind înmormântat la cimitirul Sf. Vineri-nouă (1). Impreună cu preotul Christache a servit un timp preotul Theodor Georgescu, care fusese chirotonit diacon pe seama monăstirei Văcărești și a servit la această biserică până la 1895, când din cauza unor neînțelegeri cu colegul său, fu mutat la biserica Batiștea; iar în locul său veni Pr. *Petre Chiru* economu, care stătu la această biserică până la 13 Septembrie 1896, când făcându-se un loc vacant la biserica Oțetari prin moartea preotului de acolo, trece Pr. T. Georgescu de la Batiștea la Oțetari, unde e și astăzi; iar în locul său la Batiștea se mută înapoi preotul *Petre Chiru* unde și muri. La biserica noastră, în locul Pr. *Petre Chiru* se chirotonisește ca preot supranumerar diaconul *Pandele Popescu*, de la biserica Antim, care cu ordinul Sf. Mitropolii No. 5.666 și al Protoieriei No. 386 din 30 Noembrie, fu recunoscut pe ziua de 1 Decembrie 1896 ca preot al acestei biserici. Nu a fost însă nici instalat și nici nu a servit la biserică, căci i s'a oferit imediat postul de protoiereu al jud. Vlașca, pe care îl ocupă și astăzi. În locul său, vine Preotul *Ion Burcă* econom stavrofor, numit cu ordinul Sf. Mitropolii No. 5.393 din 28 Decembrie 1896, pe ziua de 1 Ianuarie 1897. — După patru luni, pe la finele lui Aprilie, încetând din viață, preotul Christache Orășanu catihetis, fu recomandat și transferat în locul său ca paroch Pr. *Vasile Pocitan*, pe ziua de 1 Mai 1897, cu ordinul Sf. Mitropolii No. 2.344 și al protoieriei No. 157, care se mută în chiliile bisericii abea în prima-vara anului 1898, după

---

(1) Pe crucea de la mormânt din cimitirul Sf. Vineri-Nouă, se află inscripția : „Aci odihnește Preotul Hristache Orășanu catihetis născut. la 20 Iulie 1831, decedat la 26 Aprilie 1897.

ce li s'au făcut reparațiuni cu spese proprii (1). Venit aci ca paroch, scriitorul acestor rânduri, cu entuziasmul omului care voosce să facă ce-va, a început activitatea cu luarea firului lucrurilor din trecut, căutând a se aduce mai întâi în regulă totul (2), pentru ca mai în urmă să se pōtă începe o lucrare mai serioasă în bine. În deplin acord în tot-deauna cu epitropia, în toate ocasiunile și mai ales în dările de seamă trimestriale către autoritatea bisericească și municipală și în adrese speciale către Minister și chiar că-

Econom.-Stavrofor I. Burcă (3).

(1) IV. p. 13 și 42. — (2) În ce privește starea financiară la venirea mea, veđi Vol. III. p. 102—103 și 209 etc., am căutat a pune în ordine archiva bisericii, păstrându-se copii de pe ori-ce corespondență.

(3) Născut la 1850 în jud. Olt. Absoolvind seminarul de la Curtea de Argeș, la 1875 se chirotonisește preot pe seama bisericii sf. Voevozi din comuna Dejești (Olt) unde servește și ca învățător până la 1884, când este avansat ca institutor în Curtea de Argeș și apoi preot și membru în consistoriul eparchial. Ca institutor funcționează până la 1888 când este ridicat la demnitatea de protoiereu al jud. Olt post pe care îl ocupă până la 1895, când este transferat tot ca protoiereu la jud. Dâmbovița și apoi la Muscel, până la 1896. De la 1 Ianuarie 1897 fu rinduit preot la această biserică, unde servește până astăzi. Are rangul bisericesc de econom-stavrofor și este decorat cu Coroana României în gradul de cavalier.

tre M. S. Regele a căutat a zugrăvi în pagini mișcătoare, starea de mare ruină în care zăce aacest sf. locaş și nevoia ce se simțea de a se repara cât se poate mai în grabă, fiind așezată în una din pozițiunile cele mai alese și mai expuse din Capitală și în timpul din urmă înconjurându-se de clădiri mărețe ca: școala primară Comunală și clădirile de la baea Griviței, clădiri, cari făceaă un contrast prea isbitor ochilor și simțimintelor religioase ale creștinilor în genere. Prin aceasta se prepară opinia autorităților superioare pentru ca în 1900 când se termină operațiunile preliminarii pentru restaurare, cu toții să fie de acord pentru începerea lor.

ȘCOALA PRIMARĂ DE BĂEȚI.

(Sfinții Voevozi).

Din timpuri imemorabili a fost îndătinat la Români, ca pe lângă biserică să fie și școală. Ba școală românească, ajunsese o vreme de nu era de cât pe lângă biserică. Tinda orî curtea bisericii în timp de vară și casa dascălului de biserică în timp de iarnă au fost primele locale de școală. Cartea se începea cu *cruce-ajută* și ajuta sf. cruce strămoșilor noștri și ajută și astă-zî acelora cari 'și pun nădejdea în puterea celui ce s'a răstignit pe dînsa. Dascălul bisericii sau preotul au fost primii învățători ai Românilor, din care pricină s'a identificat noțiunea de cântăreț bisericesc cu cea de dascăl, care are înțelesul propriu de învățător de copii.

Potrivit acestei norme de învățămînt de carte româ-

nească, și pe lângă biserica sf. Voevozi a fost școală de copii, care a durat și în timpul eforturilor ce se înființase pentru conducerea școalelor, până în timpul Ministerului care le desființează și pune bazele noului învățământ, organizat după cerințele timpului, înființându-se mai întâi câte o școală pe culoare, afară de școalele de la Amza, Pitar-moșu și altele. Cea mai însemnată școală era sf. Sava cu curs primar și umanioare, care merge tot perfecționându-se după diferite curente și metode de predare, până la metoda învățământului intuitiv și cu tendință spre viața practică a școalelor noastre de astăzi. Cartea ce se învăța în acele școale varia după mijloace și după dascăli. În resumat se învățau noțiuni de gramatică, din aritmetică cele patru operațiuni, regula de dobândi, de trei și mai târziu, când curentul franțuzismului ajunsese a stăpâni societatea românească, se preda și noțiunile de limba franceză.

Dintre dascălii vechi cari au fost la această biserică, dintre cari *uni* au îndeplinit și rolul de învățători de copii, aflăm din nise însemnări aflate pe cărțile de ritual pe dascălul Balea 1824 (1), Ioanichie dascălu sin Popa Di-

---

(1) Intr'nn octoich ed. Buda 1811, cel îndreptat de Iosif primu episcop al Argeșului pe f. 47, se află următoarea însemnare, în litere cirilice cu caturî: „Să se scie al doilea rând am venit iarăși la această sfântă biserică sfinții ingeri când episcop era jupănu Necolae Grecu. În zilele Măriei sale Domnitorului Grigorie Ghica Voevod, 1824 august 20, Balea dascălu“. Dedesupt se află iscălit tot Balea dascălu cu data de 1818 Noembrie 29 ; de unde s'ar deduce că la 1818, un an după ridicarea bisericii, el era dascăl și la 1824 a venit a doua oară. Nu înțeleg însă ce rost are ca episcop jupănu Nicolae Grecu, pe care nu-l întâlnim nici odată în această însărcinare. Poate că cartea aceasta este adusă de la o altă biserică sf. ingeri, unde era episcop acest Nicolae Grecu. — În același octoich pe verso f. 88 se află însemnarea de aceeași mână: „La leat 1826 Iunie, în zilele Măriei sale Gospodar Ion

mitrie 1831 (1), Nicolae dascălu 1837; Ghiță cântărețu 1847, care semnează și la 1865 (2), Burtea dascălul, Andrei Buzăoanu (1843) (3), Nicolae cântărețu (1848) (4), Nicolae Marin

Grigorie Dimitrie Voevod, a început greaua boala ciumei când și Bucureștii săi spânzurat și zăvera la Tismana (aș Cozia) săi rădicat și predoi aș spânzurat la Târgu de afară la aug. 24 Balea Dascălu“. — În Apostolul ed. Blaj 1814 p. 107 se află însemnarea : „De când aș început a muri lumea în Colentina apoi în București de năprasnica boală a ciumei, ferește-o Doamne de noi de toți, 1824 avgust 1 Balea dascăl“.

(1) Se află iscălit la finele unei liturghii vechi, fără foaia cu prefața, după un oare-care „Ierodion Procop leat 1831 Ghenarie 2 în și sâmbătă semnându-se : Ioanichie dascălu sin Popa Dimitrie leat 1831 Ghenarie 14“.

(2) La finele molitvenic Blaj 1815 se află însemnările lor.

(3) Pe foaia albă de la finele mineiului pe Februarie 1805 Buda, se țice : „Scrisam cu mână de țărănă. Mână va putreți, dar slova va rămâne și cine va ceti Dumnezeu să-I dea toate cele bune în viața aceasta și cea viitoare. Și să țică Dumnezeu să-I ierte păcatele celui ce aș scris, pentru că tot omul este muritor, 1845 Februarie 5. Andrei... din Buzău.“—Tot acî la început se țice : „Omul fără de învățatură (este) ca o corabie fără cârmă și ca o pasere fără aripi.“

(4) Pe scoarța de la finele cărții. Impărțirea de grâu de Sf. Ioan, Gură de aur, Buzău, 1833 se scrie : „Scrisam și eu robul lui Dumnezeu Nicolae cântăreț ce mă aflam la Biserica sfinților Voevođi, fiind Domnul Mihalache Stoianovici ctitor al pomenitei biserici la leat 1818 Dec. 26“. — Pe foaia albă de la începutul mineiului pe Aprilie ed. Buda 1804, se află următoarea însemnare cu litere cirilice cu caturî : „Am însemnat cel mai jos iscălit de când am venit cântăreț la biserica sfinților Voevođi în zilele d lui Mihail Stoianovici ctitoru numitei biserici, de la leat 1818 Maiu 1 și am ședut trei ani, foarte bine am trăit cu d-lor în curtea bisericii, fiind preoți pe vremea acea părintele Ioan și părintele Ghiță, Nicolae cântăreț 1819 Mai 15“. — Tot de la acest cântăreț avem și două însemnări istorice și anume : Pe verso foaiei mineiului pe Noembrie ed. Buda 1804 se află scris : „La leat 1848 Iunie în 11 săi început libertatea adecă slobozenia și ușurarea poporului și aș ținut acea slobozenie trei luni și neam pomenit cu Turcii aicea

(1855) (1), Răducanu (1857) (2), Dascălul Gheorghită 1865 unul din cei mai buni, care a condus școala multă vreme ; Constantin Mavridi 1868 ; Niță și Stefan Grecianu tovarăși pe la 1877 etc.

* * *

După organizarea învățămîntului public, cum s'a făcut nu știu, căci pe lângă această biserică nu mai aflăm școală, locuitorii din această circumscripție fiind siliți a 'și trimite

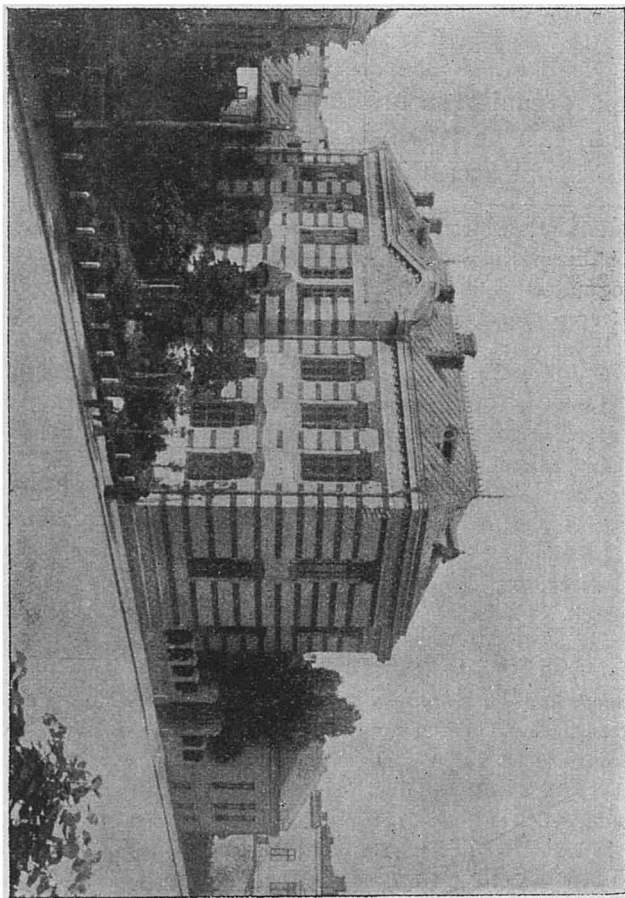
în capitală și au stricat acea libertate prindînd și pe aceia ce începuse, pă urmă au venit și Muscalii la două săptămîni și a strâns și din neguțătorii și din boierii și iaș surghiunit la biserica Plumbuța pîzindu-l spre judecată, de acea (la) Români multă veselie intrase în sufletele lor cînd era acea slobozenie și ușurare 1848 Noembrie 1^a (iscălitura ștearsă).—Pe verso foaiel albe a cărței Didahii de Ilie Miniat ed. Iași 1837 se află însemnarea: „La leat 1848 sept. 24 au venit aicea în țara românească Turcii și Muscalii și au dărăpănat constituția jos și punînd caimacan pe d. Costandin Cantacuzin loc țitor de domn. De acea am însemnat și eu cel mai jos iscălit, pă vremea ce mă aflam cîntăreț la biserica sfinților Voevozi, fiind ctitor al numitei biserici D. D. Mihalache Stoianovici vecioru răposatului jupănu Stoian ctitorul cel mare care s'au săvârșit biserica și puțu cel de piatră chiar de Dumnealui. Și de acea mă rog cel ce va ceti această însemnare să dîcă Dumnezeu să-l ierte asemenea și pe acel ctitor 1849 Ghenarie 12 Nicolae cîntăreț“.—In timpul revoluției de la 1848, spun unii enoriași, că atunci cînd s'a dat lupta cu pompierii în Dealu Spirei, s'au ascuns în curtea acestei biserici două tunuri românești, temîndu-se că Turcii vor înainta și să nu le găsească.

(1) Se află iscălit pe verso foaiel albe de la finele mineiului pe Martie, Buda 1804, zicînd: „Aici am însemnat de cînd m'am băgat la biserică la leat 1847 și am ședut pînă la 1855 ; pă an câte lei o mie două-sute, fiind ctitor Dumnealor : Domnul Mihail și d-l Petrache Stoianovici. Nicolae Marin cîntăreț 1855 febr. 16“.

(2) Il găsim iscălit cu litere cirilice pe hîrtie albă apărătoare de la capul pentecostarului Blaj. 1808 : „Răducanu Nicolau dascăl la sfinți Voevozi anu 1857 Octombrie 26“.

copiii pe la școlălele vecine. Nevoia însă de o școală primară se simțea foarte mult, mai ales cu creșterea populației, de

Școala primară communală de băieți No. 30 (sf. Voievozi).

aceia în anul 1892 se și înființează școala primară cu No. 30, funcționând 2 ani în casele d-nei Elena Buzescu str. Semicerc

No. 11. Școala se începe cu o singură clasă, fiind condusă de d-l Teodor Ilescu institutor. In al doilea an școlar 1893—94, se înființează și clasa a II condusă de T. Ilescu ca director; iar în clasa I fu numită d-ra Alexandrina Patescu. — In anul școlar 1894 — 95, școala a fost mutată alături la No. 9 în proprietatea d-nei Alexandrina Dumitriu, funcționând tot cu 2 clase, fiind la clasa II Th. Ilescu, iar la clasa I D-ra Lucia Sturdza și apoi d-l Matei Rădulescu ca titular, suplinit de d-ra Maria Georgescu. In 1895—96, s'a înființat și clasa III, ambele mai superioare conduse de d-l Ilescu până la Ianuarie, când clasa II se dă d-nei Maria T. Ilescu; iar clasa I suplinită tot de d-ra Maria I Georgescu până la 12 Noembrie 1895, când a fost înlocuită cu d-l M. Nicolescu, care vine la această școală, prin schimb cu titularul, d-l Matei Rădulescu.

T. Ilescu (1).

---

(1) T. Ilescu născut la 1862, în comuna Rosetî-Volnașî din județul Iași. Absolvind șase clase la liceul Mateiș Basarab a fost numit în urma unui concurs, institutor în Zimnicea, unde a funcționat doi

Cu începutul anului școlar 1896 — 97, această școală intră într'o nouă fază, căci se mută de la No. 9 Semicerc unde fusese până aci, în noua clădire proprie ce se terminase atunci, alături de biserica Sf. Voeveđi și pe terenul bisericii, cu următorul personal didactic: cl.III T. Iliescu ; cl. II M. Nicolescu și cl. I d-ra Natalia Suhamel. — În anul următor 1897 — 98 se înființează și clasa IV, rămânând personalul anului trecut ; iar în clasa III fu permutat d-l Ion I. Teodoru titular de la școala Antim. Acest personal este și astăzi, cu observațiunea că de la 1900—901, d. I. Teodoru și M. Nicolescu fiind numiți revisori școlari (unul la Tecuci și altul la Buzău), a fost detașată în locul celui d'întâi d-ra Victoria Demetrescu, până în anul următor 1901 — 1902, când a fost înlocuită tot ca detașată, cu d-na Elena Manole. În locul d-lui M. Nicolescu a fost detașat d-l C. Bungețianu care a funcționat cu deosebit zel, didactic până la începutul anului 1903 — 904, când fu urmat de d-l N. Saxu detașat, alt zelos dascăl și musicant emerit care este și azi.

Dacă în trecut școala de pe lângă biserica sf. Voevozi a jucat un rol mai mult sau mai puțin important, prin dascălii pe care îi a avut ; astăzi însă, prin pozițiunea sa, prin institutorii aleși pe cari îi are și mai ales prin splendoarea localului, este una din școlile de primul rang din capitală. Și nădăjduim a da rezultate din ce în ce mai bune, cunoscut fiind zelul și conștiințiositatea cu cari domniile institutorii și institutoare, își fac datoria.

---

an. A mai funcționat în aceeași calitate un an în Vaslui, de unde apoi a fost trecut la Giurgiū, unde a stat un an. În urmă a trecut în București unde a funcționat până în 1892 când a fost trecut ca institutor și director la școala No. 30 înființată în acel an cu o singură clasă, și unde este și astăzi în aceeași calitate.

Iată un tablou de numărul elevilor înscriși și promovați pe clase, în anii școlari 1892—93 când s'a înființat școala și până în anul present 1903—904. —

N. cor.	Anul	Cl. I. Inscriși	Promo- vați	Cl. II. Inscriși	Promo- vați	Cl. III. Inscriși	Promo- vați	Cl. IV Inscriși	Promo- vați
1	1892—93	64	38	—	—	—	—	—	—
2	1893—94	65	32	45	30	—	—	—	—
3	1894—95	64	40	52	40	—	—	—	—
4	1895—96	72	41	59	38	54	32	—	—
5	1896—97	90	58	64	52	76	47	—	—
6	1897—98	94	62	80	52	86	52	64	44
7	1898—99	82	56	80	64	76	48	66	52
8	1899—900	87	60	82	42	88	74	66	60
9	1900—901	82	52	89	58	75	52	66	61
10	1901—902	90	51	72	46	82	74	68	59
11	1902—903	92	52	72	56	70	64	70	64
12	1903—904	92	53	76	56	70	64	70	64
Total. . .		974	595	771	534	677	507	470	404

ȘCOALA INDUSTRIALĂ.

De la 1901, tot în localul școlii primare No. 30, mai funcționează în zilele de Luni, Mercuri și Vineri, între orele 8—10 seara, o școală de adulți *industrială*, care a fost fondată prin inițiativa landabilă a comitetului *asociațiunii generale a absolvenților școlii de arte și meserii* din

țară. Școala aceasta s'a inaugurat în ziua de 15 Octombrie 1901 și *are de scop* de a instrui și perfecționa pe ucenicii, calfele și măștrii actuali din industrie, pentru a putea conduce cu pricepere lucrarea mașinilor cu abur, gaz, apă și electricitate; a putea să elaboreze planurile în mărime naturală pentru construcții privitoare la meseria ce a înbrățișat-o fie-care, cu un cuvânt a face pe fie-care meseriaș a-și cunoaște în fond meseria sa și prin urmare a putea deveni apt spre a înțelege noile invențiuni și poate a avea șansa, prin experiența inteligentă și îndelungată a meșteșugului său, de a putea inventa sau perfecționa și el ce-va. Cu alte cuvinte școala aceasta urmărește deșteptarea fie-cărui lucrător, spre a cunoaște și învățământul teoretic de fond al meseriei sale pe care din diferite împrejurări, nu 'l a putut câștiga într'o școală de meserii superioară.

Această școală este autorizată de Ministerul Cultelor și Instr. Publice și funcționează pe baza legii învățământului profesional și a Regulam. din 1896. Organizațiunea ei în genere este cam ca a școlii industriale cu cursuri de seara din *Anvers* și a altor școli similare, cari au făcut prosperitatea Marelui-Britanii. În ea se predau: *Desemnul, Aritmetica, Geometria, Trigonometria, Geometrie Descriptivă, Comptabilitatea, Știința construcțiilor, Mecanica, Fisica, Chimia și Economia Industrială*. — Aceste studii se propun de următorii profesori: Inginer *Ioan P. Condiescu*, președintele asociațiunii și *director* al școlii, care predă: *Fisica Mecanica și Economia industrială*. — Inginer *N. Drogeanu*. *Chimia industrială și Construcțiunii*. — Architect *Scarlat Petculescu*: *Desemnul architectural și ornamentațiunii*. — Mecanic *Petre Săvescu*: *Desemn geometric și industrial*. —

Inginer hotarnic *Drăgoi Sava*: Aritmetica, Geometria și Comptabilitatea. — Toți acești profesori sunt absolvenți ai școalelor noastre de arte și meserii din București și Iași, care au lucrat și făcut experiențe prin diferite ateliere cel puțin câte 2 ani de zile.

Ca subsidii, școala aceasta a funcționat mai mult cu mici ajutoare adunate din serbări, patronate unele de însuși D. Ministru al Agriculturii, Industriei și Comerțului, cari recunoscând rolul însemnat al acestei școli pentru desceptarea meseriașului român, au sprijinit-o cu multă bunăvoință în toate ocaziile. Anul acesta pentru întâiași dată s'a oferit și un ajutor bănesc de 600 lei de către Ministerul Industriei și 1000 lei de către cel al Cultelor și Instrucț. Publice, cari ajutoare au adus un mare folos, pentru-ca de aici școala să ființeze cu mai mare temei și să prozperese pe fie-ce an, potrivit dorinței și zelului fundatorilor.

De la înființare și până în curent au fost înscriși-și în bună parte au frecventat-după cataloagele școalei, 320 persoane; dintre cari 202 în 1901/902; 68 în 1902/903 și 50 în anul curent 1903/904. (1)

Pentru întâiași dată, în acest an a absolvit prima serie din cei înscriși în 1901, obținând, în urma examenului ținut la 13 Iunie curent, certificate de studiile făcute, un număr de 10 absolvenți.

Importanța acestei școli pentru viitorul industriei noastre naționale și pentru soarta intelectuală a lucrătorilor români este incontestabilă. Intr'adevăr, timpurile în cari trăim, recheamă la viață intelectuală și pe lucrători, pen-

---

(1) Aceste notițe 'mi au fost procurate, cu bună-voință, de către D. I. P. Condeescu, directorul școalei.

tru a nu mai fi cârpați, ci a fi stăpâni pe meșteșugul lor și prin urmare demni de încrederea și stima lumii. Exemplul dat de către lucrătorii din alte țări mai înaintate și rezultatele fericite câștigate de către școlile de seară care funcționează în Anglia, Germania și Statele-Unite, au făcut pe membrii luminați din comitetul asociațiunii absolvenților școalelor de meserii din țară ca să înființeze și la noi o atare școală, care după cunoștiința noastră este unică în felul ei. De alt-fel același comitet mai lucrează la deșteptarea meseriașului Român și pe calea publicațiunilor, scoțând *Buletinul industrial* acum în al 6-lea an de existență și *Biblioteca profesiunilor*, în care se dezvoltă diferite probleme și subiecte privitoare la industrie. Înființarea acestei școli într'un centru ca acesta, unde sunt în apropiere atâția lucrători din atelierele vaste ale C. F. R., credem că este o idee fericită și dorim din inimă a se organiza pe fie-ce an, pentru a produce aceleași rezultate frumoase și de mare folos pentru industria națională, ca și în alte părți.

* * *

Ca un *corolar* amintim că tot în localul acestei școli primare, în toamna anului 1902 în fie care Joi seara, a ținut o serie de conferințe religioase-morale, societatea „Familia“, înființată de câți-va bărbați cu sentimente frumoase pentru biserică și națiune, între cari remarcăm pe Dr. Elefterescu, câți-va preoți, între cari și scriitorul acestor rânduri și o serie de funcționari de la gară. La această societate luă parte multe familii onorabile, și ar fi'adus frumoase roade, dacă oare-cari patimii nu ar fi grăbit desființarea ei.

ENORIA BISERICII.

Situațiunea. Circumscripțiunea acestei biserici parohiale, mahalaua saŭ enoria eŝ, se întinde pe un loc plan de a lungul Căii Grivița până la gara de Nord. Ea se mărginește în partea din spre răsărit cu enoriile bisericilor: Sf. Nicolae-Tabacu (1) și Manea-Brutaru (2); spre mează-zi cu

(1) Această biserică este zidită în locul alteia veche la 1864, după cum se ȳice în inscripția de la proscomidie, scrisă într'o cirilică de tranziție, cu greșeli gramaticale, iată-o Intocmai:

„Acestŭ sfântŭ lacași ce se prăznuește sfântul și ierarha Nicolae sau „prefăcut din temelie prin stăruința și strudanie de către Ștefan Burckî „Zoi, Elena Balaceanca Maria, Ioan Ion, Spirea Nicolau, Zoi Maria, „Xristea Teodora, Vasile Maria, Alexandru, — Elisabeta, Nicolae, Ale- „xandru și Marghiola Burchi, — Zmaranda Drugăneasca, Marghiola „Diamandeașca, Zmaranda Crețuleasca, Costandin, Zoi Niculescu, Luxan- „dra Suțu, Zinca Văcăreasca, Marghiola Arion, Elena Chirculeasca, „Dimitrie Ioanidi, Elena, Catinca Filișeanca, G. Niculesco, Ioan Ecate- „rina Voinescu și cu ajutorul Ion, Smaranda, Dumitrula, Costache, Anas- „tasia, Costachi, Elena, Gheorghe, Elena, Alexandru, Luxandra, Alecu, „Nicolae, Marghiola, Zoița, Ana și prin osteneala preotului Ștefan E- „caterina presbitera Gheorghe, Maria. La anul 1864 Decembrie 20.— Ion „Bucur, soția Ana fiica Maria cu neamu.— La dreapta pe aceeași placă se „află pomelnicul: *morți*. Nicolae Ioan, Marghiola, Costandin, Gligori „Maria, Ion Barbu. — A fost reparată la 1902 prin stăruința Preotului „Ion Lăcureanu, parohul actual al acestei biserici.

În dosul eŝ are câte-va chilii din care câte-va se închiriază în fo- losul bisericii și restul sntt ale preotului.

(2) Biserica aceasta este zidită la 1787 după cum se arată din pisa- nia de deasupra ușei de la intrare pe care o reproduc întocmai: „Această sfântă și Dumneȳeească infr(u)musețată beaserică unde este și „se prăznuește hramul prea sfintei noastre de Dumneȳeu născătoare „și pururea fecioara Maria, sfântul marele ierarh Nicolae și sfântul „purtătorul de Dumneȳeu marele mucenic Gheorghî, saŭ zidit din te-

Popa-Tatu (1) și Francmasonă, saū cum i se mai zice și biserica Malmaison după numirea locului și a Cazărmei

„melie în Țările prea înălțatului nostru domn *Nicolae Petre Mavrogheni* V. V. Metropolit fiind prea sfinția sa iubitorul de Dumneșeū „arhiepiscop Părintele nostru Kiriu Kir *Eosma*, de dumnealor negu-
 „țătorii *Gheorghe 2 Ioannț* și *Manea* cu mila și ajutorul a mult
 „pravoslavnicilor creștinilor, Amin. De la zidirea lumii 7295 iar de la
 „nașterea Domnului Dumneșeū și Mântuitorului nostru Is. Hr. 1787; saū
 „isprăvit la Avgust 1, ca să fie pomenire și celor ce saū ostenit“.—
 Această biserică a avut case și loc spațios prin prejur Pe locul bi-
 sericii în str. Manea-Brutaru a zidit în 1839 o casă D-na Maria Schio-
 pescu în valoare de 5.500 lei după cum scrie inscripția în marmoră
 de pe peretele dinspre stradă : „Această casă clădită cu cheltueala d-lui
Ioan Scorțeanu și d-na *Maria Schiopescu*, s'a făcut donațiune bi-
 sericii Manea-Brutaru sub Domnia Regelui Carol în anul 1889“ ; iar pe
 altă marmoră tot de aci scrie : „Această casă este făcută de D-na
 Maria Uța G. Schiopescu și D-nu Ioan Scorțeanu“. În același an, soții
 G. și Elena Samocoveanu au zidit o casă tot pe terenul bisericii în valoarea
 de 14.000 lei; iar în 1903 soții *Domnica* și *C. Vasiliu*, au ridicat o fru-
 moasă casă cu un etaj în valoare de 12.000 ; toți cu învoială de a trăi
 în ele până la moarte ; iar după moarte să rămână bisericii. Această
 biserică are averea ei proprie. Preot slujitor este sf. sa Economul
 stavrofor *Radu Iliescu*, chirotonisit în 1873 diacon pe seama acestei
 biserici; iar de la 1876 preot. — A fost reparată în mai multe rânduri
 dintre care o reparație radicală la 1858, când i s'a dat catapeteasma
 de la metochul episcopiei Râmnicului și alta la 1898 când s'a pictat
 din nou, i s'a făcut mobilierul, geamuri vitrate și alte îmbunătățiri.
 Se întreține din avere proprie, afară de corul bisericesc, pe care 'l
 plătește Primăria Capitalei.

(1) Biserica aceasta s'a zidit la 1682. La 1793 a fost restaurată radical-
 sfîntîndu-se la 1798. Deja la 1709 Constantin Brâncoveanu Voevod a
 dăruit cirezarului Mantu Oancea moșia cu vilele din această parte a
 Bucureștilor. Oancea zidește biserica aceasta lângă *fântâna bouluș*
 și o dăruiește moșia cu biserica cu tot, la rândul său Preotului Tatu.
 Acest preot vădînd că biserica ajunsese în stare rea o rezidește la
 1812, numindu-se de aci înainte, după numele său, *Biserica Popa-Tatu* și
 de la biserică str. Popa-Tatu până astăzi. Această biserică a durat până la

din apropiere (1); spre apus și spre miază-noapte cu Sf. Vineri-

1870 când s'a dărâmat și reclădit din nou din temelie, târnosindu-se la 1879 Mai 21 (Dos. Bis. pe 1896 acte justif. f. 11). — Pe piatra de la proscomidie se află trecuți ca „Titorii fundamentali: Emanuel, Hrișița închinata, Vaslichîța, Enache Preotul, Elisaveta preoteasa, Ioan preotul, Ana preoteasa, Elenca, Michael, Ioan, Ana, Ioana, Ilie, Maria, Michail, Elena, Ștefan, Petre. — Tănase, Zoița, Luxandra, Costandin Ecaterina, Răducanu, Maria cu fil, Zamfira, George, Aglaia, Tănase Ana, Nicolae, Maria, Costandin, Alexandru, Cleopatra, Smaranda, Michail, Nicolae, Drăgana, Elena, Elena, Maria“.

Morți: „Ilie, Petra, Elena, Michail, Nicolae, Ioan, Michail, Angelina Dumitrana, Alexandru închinatu, Ecaterina închinata, George, George, Nicolae, Anghel, Gostandin, Albü, Safta, Nicolae, George, Dumitru, Ștefan, Toma, Ana, Dumitru, Elena, Costandin, Elenca, Maria, Ispas, Oancea, Oprea, Anastasia, Tatu erea, Stanca presvitera, Ioan, Elena, Catrina, Balasea, cu neamu. La 12 Mai 1879“. — Alături se află o altă marmoră cu inscripția: „Biserica Popa-Tatu, donatori: D. Luxița, Valter Mărăcineanu 2000 lei. — D. Mihail Grigore Bradescu 2000 lei. — Maria Dumitru 600 lei“. — Mai jos: Parock Pr. Ioan, I. Sachelarie, epitropi: Constantin Borcescu, Spirache Niculescu N. 1898 R. — Această biserică, este dotată cu două rânduri decase noi pentru preoții din anul 1902. Preoții servitori sunt: Păr. Sachelarie Ioan Ionescu paroch, născut la 1860 și chirotonit la 1884 fost la Precupeții-Vechi și Păr. Ioan Agiu născut la 1832 Ian. 10 și chirotonit la 1856.

(1) Această biserică este zidită la 1835, după cum se vede din pisania de deasupra ușei de la intrare în grecește și românește. Cea românească țice: „Acest sfânt lăcaș unde se prăznuște hramul Adorm. preas. f. S. Vasile și S. Alexandru saü zidit cu cheltuiala răposatului Polcovnicului *Panaît Farmasonul* (2), 18(3)8 prin îngrijirea nepoților săi Kiriacu polcovnicu... fiind epitrop și ctitor... în zilele înălțimei sale domnului nostru Alexandru“... În rând cu pisania, la dreapta se află o altă piatră de marmoră, cu inscripția: „Restaurată de ctitorul Colonel I. Ciriacidi și epitropi Nicolae Christescu și preotul Ivan pa-

(2) De aci numele sîradei Francmasonă. La 1863 se vorbește în dosarul Mon. sf. Sava de locul numit la Farmazon în apropiere de cazarma sf. Gheorghe de la Malmezon (p. 583).

nouă (1) și cu Sf. Nicolae Dușumea supranumită Dulgheră (2).

rochul la anul 1881 și 1882". — Pe piatra de pe mormântul de la dreapta din tinda bisericii se află inscripția : „Constandin Chiriachid descendent ctitoricesc răposat la 12 Mai 1847 în etate de ani 28“, și mai jos : „Ecatarina Andricu născută Chiriachid răposată la 28 Sept. 1847 în etate de 32 ani“ ; iar pe cea după mormântul din stânga scrie ; „Am fost ctitor, purtam numele de Polcovnicu Chiriac Panait de francmaçon sur-nume; iar acum aicea zac. Răposat la 10 Mar ie 1850 în etate de 80 ani“. — Mai e o inscripție mică grecească la proscomidie pe care nu am putut-o citi și înțelege, ca și pe cea grecească de deasupra ușei de la intrare. Actualmente această biserică este pe punctul de a fi dărâmată și a se construi alta nouă prin o donațiune a d-nei Elisabeta P. Nichifor și alte resurse. Preoții sunt : Păr. *Costache Popescu*, preot mai bătrân și *Dimitrie Ionescu* de la 1881. — Are un rând de case din care se întreține, fiind filială la biserica sf. Elefterie.

(1) Este zidită de Nicolae Iftimiu, fondator, al cărui chip este pictat la dreapta ușei cum intri în biserică. Iată și pisania pe marmora albă de deasupra ușei de la intrare : „Spre gloria creatorului. În anul 1854 s'a zidit din temelie această sf. bis cu cheltuēla lui Nicolae Eftimiu decedat la 1862. Imitatorii sacrului scop : A restaurat-o în anul 1888 cu capitalul Bis. agonisit de neobosita epitropie și cu ajutorul enoriașilor în zilele M. L. Regele Carol I Regina Elisabeta I. P. S. Mitr. Ungro-Vlachii și Primat Romnii Iosif Georgian, fiind epitropi Ion Mihăescu, Radu Marin și Parohu Preotu Ion B. Befeferendarii“. Actualmente se află ca preoți : Păr. Ion (Niță) B. Referendaru, Ghiță Popescu și Nae Ionescu lic. în teologie, parochul bisericii. Are câte-va rânduri de case din care se întreține personalul, fără ajutorul Primăriei.

(2) Iată pisania de deasupra ușei de la intrare a acestei biserici :

„Această Biserică s'a început din temelie la anul 1847 cu stăruința și banii din Casa isnafului Duhgherilor—Zidarilor și cu ajutorul a mai multor persoane ortodoxi creștini. A luat săvârșire la anul 1854.

În anul 1897 această biserică s'a reînnoit cu ajutorul de la mai mulți enoriași și altor pioși Creștini prin îndemnul și neobosita osteneală a parochului Bisericii, preotu Iancu Christescu, fiind epitropi : Nae Pană și Tănase Crăciunescu“. — Locul pe care este construită biserica a fost parte dăruit de enoriașii vecini, parte cumpărat. Biserica s'a întreținut până în 1872 de starostia dulgherilor și zidarilor. De la acea dată a rămas pe

Ca teren, o bună parte din această enorie a făcut parte din moșia Sf. Sava (1), având o serie de cumpărători embaticari. Moșia Mon. sf. Sava se întindea până la morile Vlădichii (aproape de Zdrăfcu). Un teren mai mare cumpără Ioan Rosetti cam aproape de str. Francmasonă de azi și îl închiriază; iar mai târziu îl și vinde (2) la oameni în lo-

---

seama enoriei, care alegea o epitropie compusă din trei enoriași, câte odată era ales în ea și preotul, spre a îngriji de cele trebuincioase bisericii. A avut biserica ca imobile niște chilii; iar acum, pe lângă casele preotești, dintre cari un rând sunt făcute noui cu spese proprii, are și un rând de case din al căror venit se întreține biserica, pe lângă subvenția de la Primăria capitalei impusă prin legea din 1894.

În una din Chiliile bisericii a funcționat după anul 1870 și o școală primară de băieți, condusă de Preotul I. Christescu, care se află și azi servitor al bisericii fiind chirotonit la 19 Decembrie 1869 pe seama acestei biserici. Școala nu avea nici un fond; ci se întreținea din taxa pe care trebuia s'o plătească fie-care elev, care era de 2—4 lei pe lună. — Al doilea preot este: Econom. D. Georgescu paroch, licențiat în teologie, chirotonisit la 28 Sept. 1900, pe seama acestei Biserici.

(1) O condică a Mon. Sf. Sava nu am aflat la arhivele statului. Din dosarele Monastirei însă, ale anului 1847, „Pentru pricinile locurilor ce sunt cu embaticuri și anume Dos. No. 3, se vede că un oare-care Neagu sin Nedelcu vinde o parte din terenul său din mahalaua Sf. Voevozi lui Tudor sin Tudor Zidaru de pe moșia Sf. Sava, cu embatic (p. 138 și 142). — Asemenea Neagu Ghizr vinde lui Hristea Datcov un loc cu embatic către sf. Sava (p. 459). — Rada soția lui Stănilă din mah. sf. Voevozi, vinde la 1863 un loc lui Stan Ioan Grădinaru cu 24 Ț stânj. (p. 517). — Niță Neagu, vinde casele sale din suburbia sf. Voevozi lui Costea Datcoff și fiul său Nicolae Cristescu, cu 120 Ț (p. 458). — Nicolae Eftimie, la 1859 cumpără de la Iordane Pârnu (p. 299) și la 1862 Ian. 19 vinde lui Răducanu Șerbănescu, casele cu locul embatic la sf. Sava cu 3500 lei (p. 432). Tudor Pencu vinde la 1858 un loc lui Guță Rădulescu, în sub. sf. Voevozi (p. 215) etc.

(2) Găsesc în dosarele Mon. sf. Sava că la 1858 I. C. Rosetti cere legalizarea a 15 acte de vânzare de teren cu embatic către sf. Sava. La 1859 Martie 18, cere legalizarea pentru 6 zapize de vânzare de teren

turii. Așa pe o porțiune (lot) mai mare era via lui Posler și spre malmezon pe vale, o grădinarie pe care o recolta def. Radu Șerbănescu (Cojocarul). O altă parte de locu casele de pe el devine mai în urmă proprietatea bisericii Sf. Vineri-Nouă, prin donațiunea făcută de ctitorul fondator al acelei biserici, Niculăiță Eftimiu.

* * *

După cum se vede din planul alăturat, enoria bisericii se întinde în calea Griviței de la No. 71 până la intrarea în gara de Nord și de la No. 56 până la No. 132 unde se împreună Grivița cu str. Polizu.—Strada Polizu numai partea numerelor cu soți până la No. 24. — Str. Chimist întreagă. — Str. Berzei pe partea fără soț, până la No. 149. — Strada Atelierului toată.—Strada Francmasonă până la No. 13 și 14.—Str. sf. Voevozi până la No. 30 și 37.—Str. Buzesci până la No. 19. și 42.—Strada Occident până la No. 32 și 41.—Str. Semicerc până la No. 8 și toată str. Tunsului (1).—Observând

---

(p. 284). La Iunie 1860, cere legalizarea a 11 acte de vinzare din propr. sa, cu embatic către sf. Sava. La 1860 Decembrie 5, cere legalizarea a 24 acte de vinzare de teren din propr. sa din str. Târgoviștei cu embatic la sf. Sava cerând răscumpărarea (p. 380) etc.

(1). Stradele din enoria aceasta și-au luat numirea după diferite împrejurări și persoane și anume: Ulița Târgoviștei, după întoarcerea armatelor noastre victorioase de la războiul din 1877 și intrarea lor în București, cum se vede pe aci, i s'a dat numele de *Calea Griviței*. *Polizu* s'a numit ast-tel, după numele fostului proprietar al locului de pe acolo Dr. Polizu. *Chimist*, de sigur s'a numit după numele poate a unui chimist din familia defunct. Alexe Marin, al cărui moștenitor și acum posedă cea mai frumoasă proprietate în această stradă și o întreagă alee cu case de ambele părți, numită: *Aleea Alexe Marin*. — *Str. Berzei* Se numește ast-fel după biserica sf. Ștefan numită și Cuibu cu barză, din pricină că o barză își avea cuibul, pe acoperișul bisericii vechi. — *Str. Atelierului* se numește așa

cu atențiune planul, constatăm o mare neregularitate în extinderea teritorială a enoriei acestei biserici. Pe de o parte, enoria bisericilor vecine se întind până lângă biserica noastră; iar pe de alta enoria bisericii noastre se întinde până în gara de Nord. Această disproporție aduce nemulțumiri enoriașilor și o *regulare a circumscripțiunilor parohiale se impune cât mai curând.*

Locuitorii și ocupațiunea lor. Dacă mai înainte partea aceasta a orașului era locuită pe lângă meseriași și agricultori, de *neguțători*; apoi de la construirea căii ferate și a Gărei de Nord, cel mai însemnat punct de comunicație a Capitalei noastre cu țara și străinătatea, de atunci această parte a orașului și în specie Calea Griviței, a devenit una din stradale cele mai frecventate și prin consecință, neguțătorii de toate nuanțele s'au așezat de a lungul ei. Pe lângă mișcarea comercială zilnică a pieței, mai sunt o serie de neguțitori stabili cu diferite necesarii. Cel mai mulți neguțitori, afară de măcelarii, pescării și precepeții de la piață—ocupă partea cam de pe la biserica noastră Sf. Voevozi și mai ales, de la răspântia numită Matache măcelaru și până în Gara de Nord. În această parte găsim: magazine cu coloniale, băuturi spirtoase, berării, bragage-

---

după numele celei mai însemnate construcțiuni ce este pe dânsă, *Atelierul Căilor Ferate Române.* — *Str. Francmazonă* după proprietarii vechi ai acestor locuri, trei frați francmazoni, dintre cari Panait a făcut și biserica Francmaçonă.— *Sf. Voevozi*, după hramul bisericii. — *Str. Buzesci*, probabil după familia Buzeștilor ce ar fi stăpânit pe aci. — *Str. Semicerc*, după forma stradei în formă de semicerc și în fine *str. Tunsului* (din cari partea dintre sf. Voevozi până în Occident se numia mai înainte *str. Chimeri*) se numește așa, fiind-că după tradițiunea unora, aci ar fi avut gazda haiducu Tunsu, în o casă care e în *str. Occident*, de unde se începe această stradă și care pe atunci era o ulicioară, mai mult o potecă, îngustă și dosnică, de cât stradă.

rii, brutării, simigiilor, birturii, tutungerii, cofetării, neguțătorii ambulantei cu mărunțișuri de mâncare, hotelurile, cafelele cu petreceri de noapte, dintre care în vr'o două cântă și joacă țurcoace după obiceiul orientat. Apoi magazine cu stoffe și mărunțișuri, modiste, croitorii, cismării, frizerii, obiecte de lemn, ferării, pielării, sticlării, lumânării, magazine cu vopsele, o fabrică de oglinzi, un magazin cu cuțite și necesarii de oțel, două farmacii, o drogherie și o baie sistematică, chiar în fața bisericii.

Pe lângă neguțătorii, mai locuiesc în această parte a orașului, un mare număr de inginerii și *funcționarii* de la C. F. R.; fiind și câte-va direcțiuni cu sediul aci și însuși *marele atelier general* al C. F. R., în care lucrează zilnic mii de lucrători, dar unde nu am fost nicădată, nefiind permis preotului a intra pe acolo. Mai locuiesc funcționarii de pe la ministere și alte așezăminte publice și private; apoi militari superiori, fiind școala de artilerie și geniū în apropiere, medici, avocați, profesori, rentieri, moșieri, pensionari și meseriași, ca: Dulgherii, tâmplarii, strungarii, fierarii (lăcătușii), tinichigii și alții. Totalul parochienilor creștini stabili se ridică la peste 30) familii, cu peste 1000 suflete.— După *naționalitate* găsim: Românii, Grecii, și Românii din Macedonia, Bulgarii, Sîrbii, Nemții, Ungurii, Evreii și puținii de diferite alte naționalități. După *religiuni* sunt: creștini, evrei și câți-va necredincioși.— După *confesiuni* sunt: Ortodoxii, Papistașii, protestanții, reformații etc. Majoritatea creștinilor de alte confesiuni primesc în casele lor pentru sf. slujbe, își botează copiii, se cunună și își înmormîntează răposații la cimitirul ortodox, cu preoții și după ritualul bisericii ortodoxe, evitînd, papistașii mai ales pe preoții lor, sub motivul că *sunt fuduli, pretențioși, scumpi și răi*, după expresiunea lor. Din punctul de vedere al *religiozității*, acei cari frecventează mai des

sf. biserică sunt partea neguțătoarească, cari și în casele și magazinele lor fac mai des diferite ierurghii bisericesti. Dintre cele două sexe, femeile vin la biserică mai regulat ca bărbații. Copiii și bătrânii de asemenea. Bărbații în floarea vârstei, încrezătorii în puterea lor ca și așa numita *intelectualitate*, compusă din profesiuni liberale: medici și advocați, ingineri și funcționari în genere, fie prin ocupațiunea lor, petrecerile orii necazurile zilei, fie prin lene ori alte apucături, rar dau pe la biserică. Mai ales pe la sărbătorii mari, își aduc aminte de mângâierea sf. biserici, singura care întărește pre om în lupta vieții, îi înobilează inima făcând-o capabilă de practica faptelor bune și îi înalță cugetul către Dumnezeu, plăsmuitorul nostru.

* * *

Evreii. O parte însemnată în mișcarea comercială din această parte a orașului, o învârtesc Evreii, cari se înmulțesc pe fie-ce an. Deja acum 10 ani, numărul evreilor din această mahala nu știu dacă se ridică la de ce familii, astăzi sunt peste 70 de familii. Ei ocupă partea comercială a Căii Grivița și familiile lor de ordinar numeroase, locuiesc în fundături și prin locuri dosnice și case vechi, pe unde pot a se acioa spre a plăti chirii mai eftine. De alt-fel sunt bunii platnici și numai pentru această calitate li se închiriază locuințe cu înlesnire, alt-fel ar fi expuși a nu li se închiria cu ușurință, din pricina neglijenței în care țin locuințele.

Așa găsim mulți evrei în Fund. stradelor: Griviței, Berzei, Buzeștilor și Atelierului, unde, ce e drept, plătesc chirii mici de tot; dar în schimb locuiesc în case și locuri cu totul insalubre, fără aer, neîncăpătoare, egrasioase, neîngrijite, fără canale de scurgere și fără soare; dintre cari multe ar rămâne goale, de nu ar fi locuite de evrei.

Când te apropii de locuințele lor te lovește un miros neplăcut, caracteristic acestei nații; pentru că femeile evreice, se pare, că nu se ocupă întru atâta de curățenia caselor lor, cât de lux și răspândirea modelor, de negoț și de pregătirea mâncărei hrănitoare, din care nu lipsește adesea usturoiul, acea vanilie mirositoare, pe care o obicinuesc ei foarte des și care poate fi scapă de multe boale.— Ocupațiunea lor de căpetenie este negoțul, luat în înțelesul larg al cuvîntului, specula produselor de diferite specii, ca: articole de liptcănie, mărunțișuri și de la un timp aū deschis o concurență strașnică comercianților români și streini în ramura băcăniilor, deposite de vinuri și cărciume cu caracteristica: „rachiū de Moldova“, de care alcool puternic, nu se pomenea acum câți-va ani în urmă pe aici, și pe care acum s'aū deprins a'l consuma mulți meseriași și lucrători români. În fața prăvăliilor lor, garnisite cu stofe și articole în exterior, se mai află în stradă și mici cutii portative cu marfă ambulantă, care atrage atențiunea trecătorilor. În special, evreii se ocupă pe lângă liptcăni, stofe și băcăni orî rachierii, cu : sticlării, librării, magazine cu rame și legători de cărți, magazine cu vopsele, mobile de casă, birturi cu diferite mâncări ceainerii orî cafenele și măcelării speciale pentru dînșii (כשר); iar ca meserii: tinichigii și vopsitori, croitori orî croitorese etc. Ei își aū medici dintre dînșii, dar la boale grele recurg și la medicii români.

Sinagoga. Chiar în fundul Fundăturii Griviței, pe partea stângă cum intri, comunitatea evrească din această mahalala are și o sinagogă (casă de rugăciune), clădire nouă cu un rând sus, unde te urci pe o scară de lemn așezată în afară. Sinagoga este clădită pe un teren pe care 'l-a cumpărat cu suma de 7.500 lei, adunați de către rabinul David și alții și clădirea s'a ridicat de către o epitropie a

comunității, compusă din 3 evreii mai bogați, pe a lor cheltuială. Pe acel teren erau niște case vechi, din care s'au păstrat până azi niște odăițe, chiar în fundul infundăturii, în care stă dascălul, un bătrân care trăește în mare lipsă. Ca rabin și haham se află David Isac Sohn, originar din Moldova, de unde a venit aci acum 16 ani, fiind angajat atunci cu 60 lei lunar și 400 lei pe an pentru serviciul rugăciunii 1). La început, când a venit dînsul, servea drept casă de rugăciuni (sinagogă) însuși casa sa, unde stă cu chirie și până azi, în Calea Griviței (Casa Naum rămasă a creditului) No. 141, care fiind incomodă, a început rabinul și cu alți evreii mai de seamă, a aduna ajutoare pentru clădirea unei sinagoge proprii, cumpărînd mai întîi terenul și apoi clădindu-se pe dînsul o sinagogă modestă cu spesele a trei evreii mai de seamă; cărora li se restituie sumele cheltuite proporțional pe fie care an, de către cei-l-alți Evreii. Înăuntrul sinagogeii, pe o piatră de marmură albă pusă într'o ramă de lemn, și așezată într'un cuiu în perete se află săpată următoarea inscripțiune în românește și ebreeste.

„Bine-cuvîntat să fie acești fondatori.

„I. Grünfeld

ה'ר יודיל ב'ר אברהם ארון

„U. Freud

ה'ר אליעזר ב'ר אשר

„H. G. Schwartzmann

ה'ר חיים ב'ר גדליהו

„care au avut buna-voință morală cât și materială pentru construirea acestei clădire.

4 August 1897 București.

נגמר בשנת ה'תרנ"ז

גם הכותב דוד הלל

(1) Astă-zi rabinul are 200 lei pe an și ce mai câștigă din slujbe și tăiatul paserilor (haham). Se mai ocupă și cu scrisul inscripțiunilor ebreesci.

Pe din lăuntru, sinagoga pe trei laturî este cu galerii de zid cu apărătoare de scânduri vopsite gri. Păreții sunt văruiți alb. In fund, spre răsărit (1) se află lipit de pereți un altar îngrădit cu un mic grilaj de lemn care închipuește sfânta sfintelor (קדוש קדשים) din cortul sfânt și care se termină cu o mică catapeteasmă de scânduri, deasupra căreia se află sculptați, de o parte și de alta doi lei; iar în mijloc doi vulturi întraripați poleiți cu aur.

In sinagogă se mai află câte-va rugăciuni mai însemnate puse în rame pe pereți, bănci cu cărți pe ele, mai toate rupte, fără început și sfârșit. Pe altar se află șese sfeșnice de alamă și cu talmudul în mijloc; iar într'un dulap cu două uși se află 3 pergamente cu 3 legi păstrate cu îngrijire și înfășurate de trei bețe, pe deasupra hârtiei fiind o îmbrăcăminte felurită. — In partea opusă a altarului sinagogei spre apus se află un calendar tipărit ebreesce și românesce; apoi bilanțul sinagogei „Fundătura Grivța“ pe 1902, unde sunt înscrise peste o sută de persoane cu sume diferite, în total la venituri cu suma de 1824,10; iar la cheltueli cu 1770,40.

Școală evrească nu există în această mahala, fiind în apropiere școala societății *Cultura* din str. Sevastopol, cu curs primar și școală comercială, căreia nu se cuvine a i se face concurență. Din punctul de vedere al *religiosității*, evreii, mai ales generațiunea nouă, nu și fac datoriile potrivit cerințelor talmudice. Numaî cei mai bătrâni, orî cari au venit de curând de prin alte părți unde se practică mai cu rigurositate ceremoniile mosaice, sunt ce-va mai religioși. In colo cei-lalți evreii nu se vîd la sinagogă de cât la

---

(1) In sinagogă intri pe partea din spre miază noapte și altarul este spre răsărit, în contra așezării cortului sfânt (לְמִזְרֵחַ) din V. Testament. (V. Isid. de Onciul, *Archeologia Biblică* p. 399).

serbătorile de toamna și la pasci. Alături cu ireligiositatea merge paralel și la dênșii: imoralitatea, înșelătoria, luxul și corupțiunea și în fine miseria.

* * *

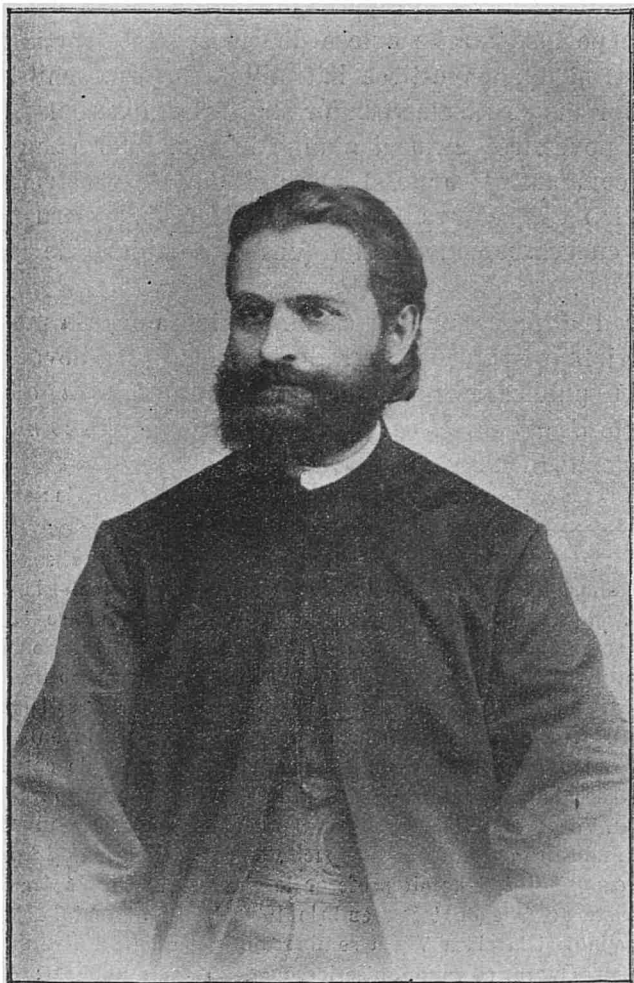
Terminând aceste câte-va notiți relative la *biserica sf. voevozi*, încheiem lucrarea noastră, cu câte-va cunoștinți asupra *istoricului* însuși a acestei *monografii*, a cărei imprimare se datorește încurajărei și ajutorului bănesc pentru tipar, pe care a bine-voit a'l acorda D. C. F. *Robescu*, primarele Capitalei. Intr'adevăr, monografia fiind alcătuită, scriitorul acestor rânduri, prin adresele No. 66 din 10 Octombrie 1903 și No. 10 din 20 Martie a. c., a cerut D-lui Primar, un ajutor bănesc pentru imprimare, înaintând în același timp și manuscriptul cu monografia. D-l Primar însărcinează pe D. Al. Simionescu, secretar-general al Primăriei, ca să o citească și să refereze. D-l secretar citindu-o, referiază în mod favorabil asupra conținutului ei, în urma căruia referat D. Primar aprobă a se acorda ajutorul cerut pentru tipar. Iată și referatul D. secretar-general al Primăriei, către D. Primar, asupra conținutului și valorii acestei lucrări:

Domnule Primar,

„Însărcinat de d-voastră de a examina și referi asupra „monografiei bisericii S-ții Voevođi din Capitală, pentru tipărire, văd căreia parochul acelei biserici V. Pocitan a solicitat de la buna voința d-voastră un ajutor bănesc, am onoare a Vă supune următoarele:

„Intr'o limbă frumoasă, de un viū colorit, autorul descrie viața ce domnea odinioară în jurul acelei Biserici, (acum restaurată și împodobită din nou (ridicată fiind din temelie)

„de Stoian Băcanuși Dimitrie Cojocaru, în anul 1817; ma-

Econom Vasile Pocitan (1).

---

(1) Originar din jud. Bacău. Studiile le-a făcut la seminajul din Ro-
www.dacoromanica.ro

„rele centru comercial ce exista în acele locuri, numirile vechi
„ale máhalalelor și întinderea orașului în acele părți.

„De pe însemnările culese de pe scoarțele cărților bise-
„ricești și din povestirea bătrânilor, autorul schițează fi-
„gurilor dispărute ale vechilor slujitori ai bisericii. Urmând
„firul povestirei, autorul ajunge în anul 1895, când consi-
„liul comunal al capitalei sub președința d-voastre, acordă
„bisericii S-ții Voevođi suma de 40,000 lei pentru terenul
„luat cu ocazia construcției școlii comunale de la S-ții
„Voevođi.

„Cred Domnule Primar că bine-voind a acorda un ajutor
„pentru imprimarea monografieii bisericii S-ții Voevođi, încu-
„rajați publicarea unei *lucrări interesante din deosebite*
„*puncte de vedere și care constituie o contribuțiune mai mult*
„*la Istoria Bucureștilor.*

Secretar general, Al. Simionescu.

---

man și „Nifon Mitropolitul“ din București. La 1893—94 absolvind cur-
sul Seminarului superior, se înscrie la facultatea de teologie din Bu-
curești. Obținând la 1894 și titlul de bacalaureat în litere și științe
cu diploma Universității din București No. $\frac{4728}{88} \frac{v}{m}$ se înscrie și la fa-
cultatea juridică, pe care o absolvește în 1898, fără a-și obține licența.
În 1895 se chirotonisește preot pe seama Monast. Văcărești (parochia
Dudești), detașat cu serviciul la biserica sf. Ionică-Moldoveni. În 1897
fu proclamat licențiat în teologie „magna cum laude“ de către consi-
liul profesoral al facultății de teologie din București și numit paroch al bi-
sericii sf. Voevozi, în locul decedatului preot Christache Orășanu. La 1899
presentându-se la examenul de capacitate pentru Religione și l. română,
a fost clasificat I și numit profesor la gimnaziul „En. Văcărescu,“ din
Târgoviște pe ziua de 1 Septembrie 1900. În cursul anului 1902—1903
făcu lecțiuni și la clasa V-a a seminarului pedagogic Universitar din
București. Onorat cu rangul bisericesc de econom, a publicat: *Rudenia*
și afinitatea ca impediment la căsătorie, în dreptul Roman, Român și
Bisericesc; Compendiu de Drept bisericesc și a colaborat la diferite reviste.

POST-SCRIPTUM

Mulți vizitând biserica sf. Voevozi și privind pictura ei, executată în stil bizantin cu nuanțe decorative naționale și în al-fresco, au obiectat într'un fel sau în altul, după cunoștințele artistice de cari au dispus. În aceste rânduri, cu ajutorul Păr. V. Damian, încercu a da câte-va scurte explicații asupra *stilului bizantin*, singurul încuviințat în biserica noastră ortodoxă națională, și asupra tehnicii *al-fresco*, spre luminarea acelor cari vor voi să se instruească în această materie.

Din cele mai vechi timpuri, cunoscut este, că arta a servit a exprima în concret cugetările omenești. Înainte de a se fi cunoscut alfabetul, omul, împins de firea sa, s'a silit a lăsa posterității urme despre existența sa. Ast-fel de urme aflăm și până astăzi în diferite monumente religioase, ca : temple, statui și diferite edificii, cărora au căutat a le imprima firea, aspirațiunile și gradul său de cultură. În special, ideea religioasă ori orgoliul regilor sau a conducătorilor popoarelor, au dat naștere la o serie de monumente artistice, cari fac admirațiunea posterității și până azi. Investigațiunile științifice asupra epocelor preistorice, descoperirile archeologice și scrutările orientaliștilor, asupra urmelor vremilor de demult, au dat rezultate surprinzătoare. Așa, pe când Europa era în barbarie, în Egipt înflorea o perioadă clasică de civilizațiune. Atunci s'au ridicat falnicele piramide, închegate din blocuri de piatră de o greutate colosală, transportate de la distanțe de zecimi de kilometri și ridicate la înălțimi considerabile. Sfînxul, acel colos cu proporțiuni atât de potrivite ; obeliscuri și blocuri de granit cu decorațiuni așa de ingenios executate, sunt atâtea monumente de sculptură, la vederea cărora cercetătorul conștient și azi rămâne înmărmurit, văzând perfecțiunea cu care au știut cei vechi a uni arhitectura cu decorațiunea, pentru ajungerea scopului ce'l urmăreau.

Distribuția simetrică a camerilor templelor egiptene și a columnelor de mărimi colosale, întunecimea camerei în care era așezată zeitatea, slaba lumină distribuită în cele anterioare camerei zeității ; precum și toată știința astronomică, teologică, filosofică și istorică, cu faptele și războaiele regilor, înscrise pe pereții acestor temple ; prin hieroglife colorate în o armonie ce numai rafinagiul atător miilor de ani o au putut aduce la așa perfecțiune ; toate acestea combinate, însuflău acel misticism religios puternic ; fiind în același timp un adevărat arsenal al cugetărilor celor mai alese și mai mărețe.

Influența artei Egiptene, o vedem mai la toate popoarele cu cari au venit în atingere, bine înțeles adaptat geniului rasei lor. Așa o vedem la popoare din Asia și chiar la greci, unde, deși pare emancipată, tot nu e scutită de unele caracteristice ale artei Egiptene.

E drept că aci nu întâlnim hieroglife ca în Egypt, găsim însă scene de figuri, executate fără relief ca și la Egipteni și păzind intacte for-

mele arhitectonice. Pictura la greci începe a se desvolta a parte, dar tot în consonanță cu arhitectura.

* * *

Creștinismul, potrivit poruncii Mântuitorului: *Fiiți perfecti precum și Tatăl vostru cel din cer este perfect* —, a îmbrățișat întreaga știință și arta, puindu-le în serviciul bisericii. Începând de la chipul cel nefăcut de mână omenească, a început a se reprezenta pe pereții bisericilor, într'un mod plastic, fără reliefuri, nu hieroglife ca la Egyptiani, ci figuri și scene din V. și N. Testament; și când s'a iscat o luptă furtunoasă în contra icoanelor, sf Părinți au combătut-o, hotărând a se zugrăvi bisericile; căci *pictura înalță sufletul creștinului către persoana pe care o reprezintă icoana, și este ca o biblie pentru acei ce nu știu să citească.*

Începând de la Constantin cel mare și sfânt, sub Teodosie și Justinian, arhitectura cu pictura decorativă ajunge la apogeu. Prototipul ei este *Biserica Sf. Sofia din Bizanț*, de unde și numele *de arta bizantină*. Această artă a fost răspândită în toată lumea creștină până la *renaștere*, când se crează o nouă artă cu tîntința realistă, care născută în Italia, a fost *îmbrățișată de biserica papistașă*. Arta decorativă bizantină caută a decora panourile arhitectonice, ea se combină și face o perfectă armonie cu arhitectura, pentru că arhitectul când combină opera sa urmărește un scop, caută ca prin combinarea maestră a formelor plate și bolite să producă o impresiune asupra celor ce intră înăuntru alor ziduri. Arta realistă din potrivă, nu ține seamă de arhitectură, ea urmărește a prezenta ochiului un cer deschis cu nori, perspective și iluzii optice, cari fascinează, dar fac să dispară arhitectura; ori numai în combinarea armonică a artelor constă perfecțiunea unui monument. Arta realistă da, își are și ea rolul său foarte important în lume, n'are ce căuta însă, în biserică.—De aci rezultă că pictura decorativă bizantină este aceea ce convine mai bine pentru arhitectură până astăzi, prin calitățile particulare de a decora suprafețele arhitectonice, fără a le altera. Ea nu ține seamă de realitate, figurile omenești aci sunt stilisate și prezentate *în decoarațiune, care este partea principală*. Numai această pictură produce efectul religios, de respect către casa lui Dumnezeu și de mângăerea în amărăciunile vieții, privind chipul *Celui* nevinovat răstignit pe cruce. De aceea biserica ortodoxă și în specie biserica noastră națională, a admis din vechime silul bizantin și numai de pe la începutul sec. trecut a început a se furișa prin unele biserici și pictura realistă.

Ca tehnică, din antichitate se știe că, cea mai mare trăinicie o are tehnica în *mosaic* și *al-fresco*. Frescurile descoperite la Pompei, cele de pe zidurile Sf. Sofiei și acele de pe vechile noastre monastiri și biserici, ne-au redat picturi în fresco de acum 5—600 ani. La pictura al-fresco, artistul după ce a topit culorile în apă, pictează imediat pe zidul ud, pentru ca culoarea să se combine cu varul din tencuială formând un tot; care, după ce se usucă, capătă un fel de smalt și are un aspect particular, un *mat* (fără luciu), care face farmecul acestei tehnice și asigură picturii o trăinicie seculară.